

Derya kaptanı Cezayirli Gazi Hasan Paşa (1774 - 1788)

Deniz mecmuası

Üç ayda bir çıkarılır.

Yazı işleri Genelkurmay IX. Deniz şubesince yapılır.
İdare işleri İstanbul Deniz matbaasınca görülür.

Cilt 48 | 1 - Birinciteşrin - 1936 | Sayı 342

İçindekiler

1936

Meslekî makaleler

Proceedings'den:

Yazan :
E. P. JESSOP

Çeviren :
Dz. Bnb. H. ÜLER

Gece çıkarmalarında ışıldak manialarıı

1903 senesinin sonbaharında Long İslânda Sound'nın şark methalinde Atlantik donanması, ordu ile teşriki mesai etmek üzere bir manevra yapacaktı ki; bu manevrada, Rake mevkiinin her iki cihetine kâfi miktarda tesis edilmiş istihkâmlar vasıtasile, Long İslanda Sound methalinden donanmanın geçmesine mâni olunması tecrübe edilecekti.

O zamanda, bu mevkiin tahkimatı, Fisher's İsland adasının garp nihayetinde Wright istihkâmı ve Gull İsland adasının üzerinde Michie istihkâmından ibaretti. Her iki istihkâm ışıldaklarla teçhiz edilmişlerdi.

O vakitlerde torpitobot ve destroyerler müstesna olmak üzere donanmayı teşkil eden gemilerin teknesinin alt kısmı beyaz ve üst kısımları koyu sarı renge ve yalnız destroyerler ile torpitobotlar siyaha boyanmış bulunuyorlardı. Şu kadar var ki; o zamanın büyük gemileri, bu günün kurşuni renge boyanmış olan büyük gemilerine nazaran, ışıldak ziya hüzmesi içerisinde çok ehemmiyete şayan bir surette tecessüm etmiş bulunuyorlardı.

Bu manevra için filonun almış olduğu tertibat şöyle idi: Filo, geçidi muayyen bir gecede fecir ve şafak zamanında geçmeğe teşebbüs edecekti. Bu harekât hakkında da istihkâmları haberdar etmek fırsatı verilmişti. Halbuki, harp zamanında tatbikı icap eden harekât bakımından, bunun doğru olmaması lâzımgelir. Çünkü; hücum zamanı hiç bir vakit bu gibi yakın hadler dahilinde tabiatile malûm olamaz.

Yukardaki tarzı tertibe göre oynanan oyun bugün için enteresandır. O zaman bir gemiye 12 pusluk bir mermi isabet edince hattıharp harici olacağı zannolunuyor ve bu husus muayyen bir kaide olarak telâkki olunuyordu. Donanma men-

subini ise, bu tarzda gemilerin hareketten sakıt kalacaklarına inanmıyorlardı. Fakat, bu vadide ordunun serdettiği noktai nazar kabul edildi. Bununla beraber donanma subayları karadaki düşmanın rü'yetine mâni olmak suretile geçitten geçebilecekleri fikrine kani idiler.

Birisi duman perdesi, diğeri ışıldaklarla rü'yete mâni olma tasavvurları donanma tarafından bu hücumda tatbik edildi.

Muharririn temin ettiğine göre, burada duman perdesinin kullanılması ilk defa düşünülmüş ve tatbik edilmişti. Bundan sonra tekmil dünyanın büyük milletlerinde duman perdesinin istimali, donanmanın tecavüzî ve tedafüî harekâtında çok mühim ve yardımcı bir harp vasıtası olarak ehemmiyet kesbetti.

Işıldakları hedef üzerine toplamak suretile rü'yete mâni olunması imkânlarını araştırılmasına, bu harekâtta tatbik edildiği derecede ehemmiyet verilmemiş bulunuyordu. Bu sebeple bu seferki harekâtın tatbikından çıkacak sonuçları tesbit etmek lâzımgeliyordu.

Donanmanın harekâta iştirak eden gemileri aşağıda yazılı gemilerden mürekkep bulunuyordu. İowa, Texas, Maine, Massachusetts hattıharp gemilerile New-York ve Brooklyn kruvazörleri ve 10 adet muhrip ve torpitobot.

Zevalden sonra saat 10 da donanma iki kolona halinde Race mevkiine geçide yol verdi, büyük gemiler bir kolona halinde seyretmekte iken, bu kolonanın sancak tarafında 400 yarda mesafede muhrip ve torpitobot kolonası bulunmakta idi. Alınan tertibatta, torpitobot ve muhripler, büyük gemilerle Wright istihkâmı arasında malûm bir mevkie muayyen bir zamanda duman perdesi tesis etmekti. İstihkâmın ışıldakları da Race mevkiine yaklaşan donanmayı aramak üzere denizi tarayacaklardı.

Donanma Wright istihkâmına 2 mil kalınca, filotillâ duman perdesi yapmağa başladılar. Yapılan duman perdesi çarçabuk Wright istihkamının önüne yayıldı. Bu duman perdesi dolayısile istihkâmın bulunduğu sahilden gemilerin görülmediklerini biliyorduk.

Duman perdesi yapıldığı zaman Michie istihkâmının donanmayı behemehal keşfetmesi lâzımgeleceği mütalea edildi ve verilen işaret üzerine tekmil gemiler ışıldaklarını istihkâm üzerine tevcih ettiler. Işıldakla tenvir edilen istihkâmda, eratın hareketleri âşikâr olarak görülüyordu. Filo, istihkâmın esas bataryaları ateş etmeden ve isabet almadan boğazdan geçti. Müteakiben donanma her iki istihkâm toplarının ölü zaviyesi altına demirledi ve nazarî olarak istihkâmları tahrip etmiş oldu.

Bu yapılan harekâtın tahlilinde; Wright istihkâmının muhripleri bir an için farketmesi müstesna olmak üzere, hiç bir istihkâmın gemileri göremedikleri anlaşılmıştır. İstihkâm subaylarının anlattıklarına nazaran, istihkâm üzerine ışıldakların toplu olarak tevcih edilmesi, top mürettebatının gözlerini görmez bir hale getirmiştir. Bu sebepten önlerini ve hedeflerini görmeye muvaffak olamıyarak bir salvo atış yapmağa imkân bulamamışlardır. Kezalik istihkâmda bulunanlar gemilerden ayrı ayrı tutulan ışıldakları tefrik edemeyip yalnız devamlı göz kamaştırıcı bir ziyayı görebilmişlerdir. Donanmayı teşkil eden gemilerin istifadeli olarak kullanılmağa elverişli ışıldakların adedi 24 ü geçmiyordu. Işıldakların o zaman için tenvir kudretleri zayıftı. Bu sebeple o zaman kullanılan 24 ışıldaktan husule getirdiği göz kamaştırıcı ziya, bugün ayni adetteki ışıldaklarla temin edilen kuvvetli ziyaya yakın değildi.

Işıldakların kullanılmasındaki ehemmiyet ve bu hususta edinilen malûmat donanmamız hizmeti için mahrem tutuluyordu. Kezalik bu hususta edinilen malûmat tabiatile yabancı bahriyelilerce malûm bulunuyordu. Yalnız hedefi tenvir maksadile münferiden ışıldakların kullanılması hususu biliniyordu. Işıldakların temin ettiği istifadeye nazaran, gemi ışıldaklarının konsantre edilmiş ziyalarının tesirile düşmanın önünden geçen gemilerin görülmesine mâni olunması keyfiyeti, ışıldakların tecavüzî bir silâh olarak mütalea edilmesini icap ettirmez.

Sahillerin çıkarmalara karşı müdafaası daima harp zamanında zuhûr eden hâdiselerdendir. Sahile taarruzlar ekseriyetle muhtelif harp kuvvetlerile yapılır. Gece çıkarmaları evvelce düşman tarafından malûm olursa, çıkarma ameliyesinin kuv-

vetli mukavemete maruz bulunması dolayısile yapılmasına teşebbüs edilemez. Bu sebepten dolayı, Geceleyin Gelibolu sahillerine yapılacak çıkarmalarda, kıt'alar arasında karışıklık husule gelmesi endişesi, itilâfcıların Gelibolu yarımadasına yapmak istedikleri çıkarmaların gündüz yapmalarına sebep olmuştur.

Işıldak maniası kullanmak suretile çıkarma imkânlarını mütalea edersek, burada ışıldak maniasının çıkarma işini kolaylaştırdığı neticesine varılabilir.

Geliboluda harekâta iştirak eden itilâf devletlerine ait filo, beheri 4 : 8 adet yüksek kuvvette ışıldaklarla mücehhez 16 parça büyük gemilerden ibaretti. Bu gemilere ilâveten ışıldaklarla mücehhez müteaddit kruvazörler ve küçük kuvvetler de mevcut bulunmakta idi.

Gelibolu yarımadasının ucunda, 30 kademe kadar yükselen dar kumsal bir mahal bulunup, buradan arazi tedricen yukarıya doğru Aşi Baba'ya kadar bayırlaşmakta ve 600 kadem irtifaına kadar çıkarak Seddülbahirden 5 mil mesafede bulunmaktadır. Çıkarma kuvvetlerinin birinci büyük hedefi burası idi. O zamanlar Türklerin 10,000 Gelibolu yarımadasının aşağı kısmında, 10,000 boğazın Asya tarafında ve 20,000 yarımadanın şimal nihayetinde ve Bulayir hattında ordu kuvvetleri mevcut bulunmakta idi.

İtilâf kuvvetleri ayni zamanda aşağıdaki mevkilere çıkarma yapılar.

Fransız kuvvetleri boğaz methalinin cenup tarafında Asya sahilindeki methal istihkâmlarını almak ve tahrip etmek için çıkarma yaptılar ve bilâhare tekrar gemilerine binerek Seddülbahirde İngilizlerle birleştiler.

Britanyanın esas çıkarma hareketleri, Gelibolu yarımadasının resmindeki (V) ve (W) kumsallarına ve Newzeland ve Avustralyalı kıtaat ile şibihcezirenin garp sahilinde bulunan Anzak koyu imtidadınca vukubulmuştur. En büyük mukavemete Seddülbahirde tesadüf olunduğundan bu mevkie yapılan çıkarmayı tetkik edeceğiz.

Büyük gemiler şibihcezirenin resmindeki kumsala yarım mil varıncıya kadar selâmetle sokularak manevralarını yaptılar.

Gemilerin oldukça kuvvetli bulunan ışıldaklarile bir kaç mil geriden yapılan tenvir sayesinde, sahile çıkan kuvvetlerin ilerlemesini temin ediyordu. Bir çok gemiler istihdam edilerek geceleyin ışıldak manialari altında (V) ve (W) mevkilerine çıkarmalar yapıldı. Buradaki gece çıkarmasında arazi o kadar iyi tenvir edilmişti ki; gündüzün yapılan çıkarmalarda vukubulan karışıklık tehlikelerinden biraz fazla olmakla beraber, temerküz ettirilen ışıldakların göz kamaştırıcı ziyaları, çıkarma kuvvetlerinin karaya çıkması ve müteakıben kendilerini iyi muhafaza etmeğe ve tutunmağa muktedir oluncıya kadar yapılan harekâtın Türkler tarafından görülmesine mâni olmuştur. Kumsallar önüne toplanan gemilerin çıkarmadan biraz evvel harekât yapılacak mevzileri şarapnel ve yüksek infilâklı humbaralarla bombardıman etmeleri, önlerinde cereyan eden hâdiseleri lâyıkile görmeye muktedir olamıyan düşmanın, esas çıkarma partilerine karşı vukubulacak mukavemetin tesirini azaltmayı temin etmiştir.

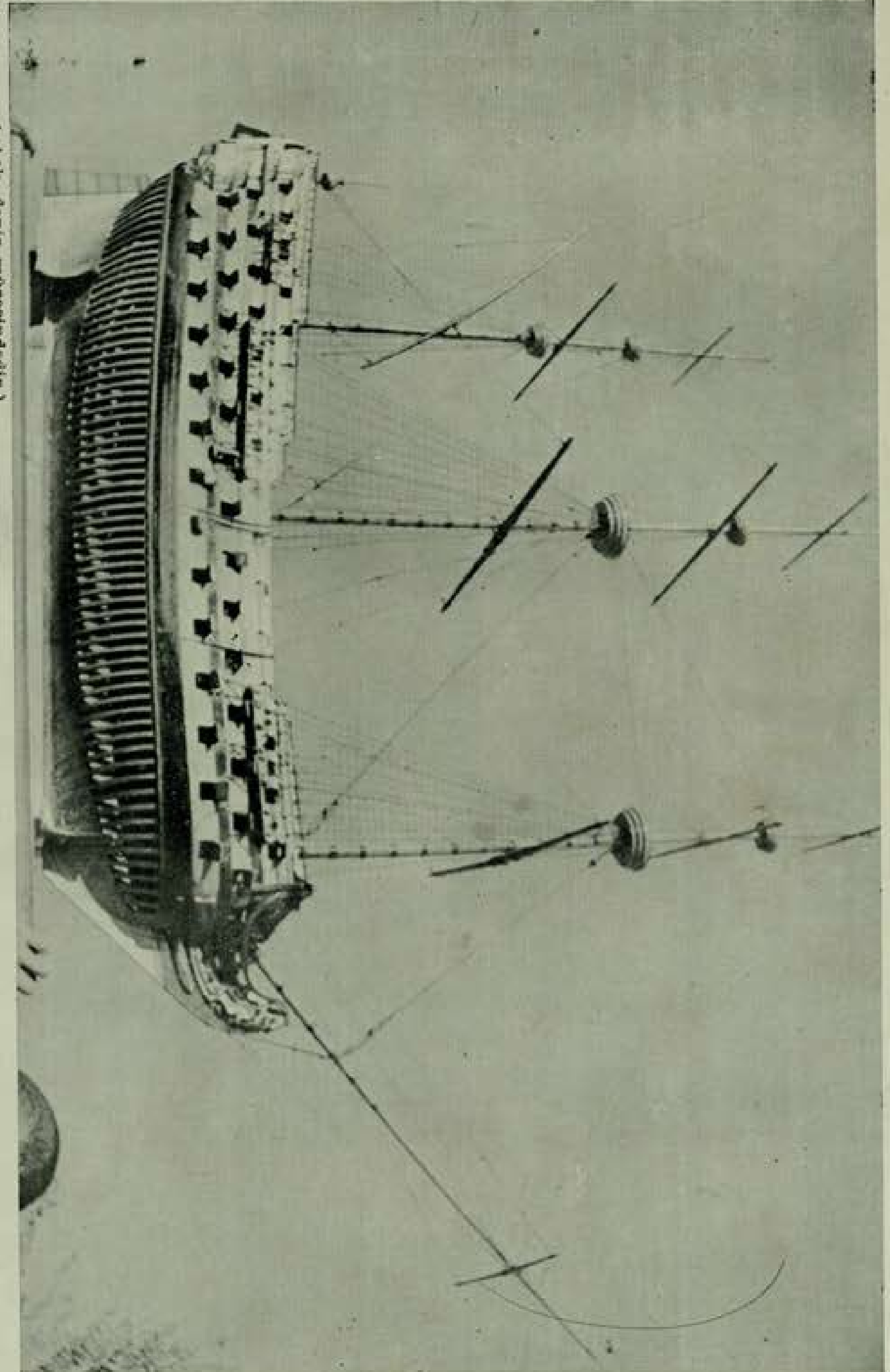
Çıkarmanın gündüz yapılması ve Türk kıtaatının buraya toplanması dolayısile (V) mevkiine yapılan çıkarma, birinci günün karanlığı basıncıya kadar müessir olamadı. Halbuki; çıkarma geceleyin yapılmış olsaydı, itilâf kıt'aları cephe hatlarını fecir zamanına kadar tesis etmiş bulunacak, ikinci günü yorgun kıtaatla yapılan hamleler, birinci günü taze personalla yapılmış olacak ve Aşi Baba mevkii de ele geçirilmiş olacaktı.

Birinci gün Anadolu sahilinden yardım için Gelibolu yarımadasına kuvvet geçirilemedi. Çünkü; Türkler Fransızlarla meşgul idiler. Fakat, ikinci günü akşamı Fransızlar gemilere bindirilerek İngilizlere iltihak ettiler. Bu suretle Anadolu sahilinde serbest kalan Türk kıtaatı şibihcezire üzerindeki arkadaşlarile birleştiler ve itilâf kuvvetlerinin taarruzlarını durduttular.

Işıldakların matlup ve istifadeli bir veçhile kullanılması hususunda hiç bir sualin sorulmasına hacet yoktur. Işıldakların müessir olarak kullanılması yalnız Long İslan Sound'nin şark methalindeki Race mevkiinde yapılan tecrübe ile değil ayni zamanda geceleyin yolda yürüyen otomobillerin başında bulunan lâmba ziyalarının önünde bulunanların görmesine mâni olduğu sabit ve malûm bir keyfiyettir.

Bu mevzu hakkında filo komutanı Amiral Sir Roger Keys' nin teyit ettiğine göre, Türk ışıldaklarının göz kamaştırıcı ziyaları, boğazda maynlara karşı yapılan harekâta mütemadiyen müdahale etmiştir. Bu müdahale ise, ancak tek bir ışıldak ziyasile olmuştu. Bir çok adette ışıldakların ziyaları temerküz ettirilmese bile yine ışıldak bir donanma için istifadeli bulunmaktadır.

(Aslı deniz müzesindedir)

17 inci asırda ilk kalyon filomuz teşkil edilirken kabul edilen modelin yandan görünüşü

Yazan : Dz. Kur. Yarbay RUHİ DEVELİLİ OĞLU

Deniz ve kara muharebe sevk ve idareleri arasındaki farklar

Sevkulceyş ve siyaset coğrafyadır. Cihan coğrafyası ise değişmez bir küldür. Bu sebeple harbin umumî sevk ve idaresi hakkındaki esaslar, her zaman ve mekânda ayni kalmış ve kalacaktır. Yalnız zaman ve mekâna göre tekâmül ve mevcut harp silâh vasıtalarının kifayet ve kudretlerine göre tatbikatta da bir değişiklik olması pek tabiidir. Meselâ; dün mevcut olan abluka bugün de mevcuttur. Ancak denizaltı ve hava silâhının inkişafı ile tatbikatta yakın abluka yerine uzak abluka kaim olduğu gibi mayn, telsiz, tank ta buna benzer roller oynar. Mütekâmil harp silâh vasıtalarıda tatbikı sahada sevkulceyşin esaslarında bir değişiklik yapamamıştır ve yapamıyacaktır.

Harbin umumî hedefini ele geçirecek olan vasıta, deniz ve karada yapılacak muharebelerdir. Bu muharebelerden maksatta düşmanın harp azmini kırmak, onu imha etmek ve bu suretle de zorla sulhü temin etmektir. Bu maksatların istihsali için de umumî ve hususî kaideler mevcuttur.

Umumî kaideler kara ve deniz muharebelerinde daima ayni kalmış ancak tatbikat sahasında harp silâh ve vasıtalarının inkişafına göre değişikliklere uğramıştır.

Deniz ve kara muharebelerinde daima ayni kalan umumî ve esaslı kaideler

1 — Düşman hakkında doğruca malûmat almağa çalışmak (Her türlü keşif hususatı.)

2 — Düşmanın imha edilmesi veya arzularımızın ona kabul ettirilmesi (Taarruzî veya tedafüî muharebe).

3 — Muvaffakıyet ve kat'î neticenin istisali (Düşmanın en zayıf noktasına fazla kuvvetle taarruz).

4 — Düşman keşif hizmetinin güçleştirilme veya tamamile akim bıraktırılması (Gizleme veya mukabil tesirle).

5 — Dağlık, düz yollar, su yolları, sığlık, kayalık sahiller gibi mâniler (Arazi ve hidrografik tesirler).

Hususî kaideler:

Muharebenin denizde veya karada icrasına nazaran biribirinden farklı olan bu kaideleri sevkulceyş, siyaset ve tabiye bakımından ayrı ayrı tetkik etmek daha muvafık olur.

I. - Sevkulceyş bakımından:

a) Sevkulceyşî maksadın istihsali için karada ancak tarafeyn kuvvetleri arasında yapılacak muharebeden başka bir vasıta yoktur. Denizde ise bir hedefi istihsal için abluka, ticaret harbi, iktısadî harp gibi muhtelif usuller vardırki bunların her biri iktısadî bakımdan sevkulceyşî hedefin istihsali uğrunda yapılacak deniz harbinin mühim birer vasıtalarıdır.

b) Sevkulceyşî maksatlara göre deniz harbine evvelden hazırlanmak lâzımdır. Yani çok evvelden ve çok çalışmakla tesbit edilen gemi inşaat programına göre, hazarda inşaata başlamak suretile hazırlanılır. Meselâ: Japoya istikbalde büyük mikyasta Amerika ile boy ölçüşmek maksadile sevkulceyşi bir fikir takip etmiş olsun. Bu halde daha yirmi sene evvelinden Japonyanın sevkulceyş plânını tesbit ve deniz inşaat programını ona göre tertip ederek inşaat ve hazırlığa başlamış olması elzemdir.

Gemi inşaatı uzun süren ve pahalı olan bir inşaat olduğundan kısa bir zamanda istenildiği kadar inşaat yapılamaz.

Her nekadar bir ordunun da kısa bir zamanda ihyası mümkün olamazsa da bir filoya nazaran daha çok az bir zamanda vücude getirilmesi mümkündür. Elde kâfi miktarda personal, materiyal, silâh fabrikası mevcut olduğuna göre bir ordunun teşkili ay meselesidir. Nitekim büyük harpte küçük bir ordusu olan Amerikan çok kısa bir zamanda büyük bir ordu vücude getirerek Avrupada müttefiklerine kıymetli yardımlar yaptı. Büyük harpten sonra Yunanlılar toprağımıza ayak bastığı zaman bir ordumuz yoktu fakat kısa zamanda Atatürkün komutasında bir ordu vücude getirebildik ve müstevlileri millî hudutların dışına atabildik, fakat bu kısa zamanda biz veya Amerikalılar ne bir filo ve hattâ ne de ufak bir birlik vücude getirebildik.

c) Taarruzî ve tedafüî olmak üzere sevkulceyşi iki esas vardır. Kara harplerinde vakit vakit bu esaslardan birinden diğerine (Meselâ tedafüî sevkulceyşten taarruzî sevkulceyşe) geçmek mümkün olduğu halde denizde buna imkân yoktur. Çünkü ihzar edilen plân taarruzî veya tedafüî sevkulceyş esaslarından hangisine göre ihzar ve tesbit edilmişse inşaat programı da o esasa göre tesbit edilerek inşaat buna göre yapılmıştır. Bu sebeple karada olduğu gibi vakit vakit sevkulceyşi esasın değiştirilmesine imkân yoktur. Meselâ: Almanlar İngilizlerin taarruzî bir sevkulceyş takip ederek Alman körfezine ve sahillerine taarruz edeceklerini hesaplamışlardı. Plânlarında tedafüî bir sevkulceyşe göre tesbit ederek körfeze taarruzunu bekledikleri düşmanlarına karşı mayn, denizaltı, muhrip hücumları (Küçük harp) yapmak suretile muvazene temininden sonra kendi üsleri civarında büyük kuvvetler arasında bir muharebe kabul etmek tasavvurunda idiler. Bu tasavvurlarını mevkii file koyacak olan deniz harp silâh vasıtalarının inşaatını da bu hesaba göre yaptılar. Denizaltı gemilerile muhriplerin nısıf kutur seyrini pekaz olarak tuttular. Bu sebeple bidayette İngiliz denizaltıları Alman körfezinde sevkulceyşî vazifede kullanıldıkları halde Alman denizaltıları yanlış olarak Alman körfezinde tabiye vazifesi gördüler. Muhrip filotillâları da nısıf kutur seyirlerinin ve denizcilik kabiliyetlerinin azlığı dolayısile ana filonun İngiliz sahillerine akınına hiç bir zaman iştirak edemediler.

Harp başladıktan sonra İngilizler, Almanların düşündükleri gibi taarruzî değil tedafüî bir sevkulceyş yaptıklarını ve filolarını Şimaldenizinin kapılarının başına dikmek suretile donanma varlığile (Fleet in bing) tesir yaptıklarını görerek hesaplarının yanlış olduğunu anladılarsa da tedafüî bir sevkulceyşe göre inşa edilmiş bir donanma ile taarruzî bir sevkulceyşe göre inşa edilmiş bir donanma ile taarruzî bir sevkulceyşe geçmeğe imkân olamadı.

Vegner, büyük harbin sevkulceyşi namındaki kitabında «Amiral Şer Şimal denizinin kapılarını görebilse idi bu uğurda

kat'î neticede bir muharebe yapardı diyor ». Bu kapıları görecek, harp esnasında filoya komuta edenden ziyada daha sulhte yüksek sevk ve idare makamlarını teşkil eden Alman büyük erkanıharbiyesi idi. Ona göre sevkulceyş plân ve inşaat programını ihzar ederek işe başlamaları lâzımdı.

d) Karada ordu daima düşmanı arayıp bulmaya ona taarruz etmeye mecburdur. Denizde ise kuvvetli olduğu halde kat'î muharebeye girişmemek mevcudiyetile maksadı temin etmek mümkün olan haller bulunur. (Büyük harpte İngiliz donanması).

II. — Siyasî bakımdan:

a) Bir memlektin deniz kuvveti siyasî bakımdan daha uzaklara (deniz aşırı memleketlere) kadar müessir olduğu halde kara kuvveti (kuvvet ve kudretinin derecesine göre) ancak komşuları üzerinde bir tehlike tevlit edebilir. Uzak mesafelerde ve deniz aşırı olan devletler üzerinde ise hiç bir korku tevlit edemez. Meselâ kuvvetli bir İtalyan ordusu karşısında komşu olmıyan Türkiyenin bir korkusu olamaz çünki İtalya elinde bir deniz kuvveti bulunmadıkça kıyılara bir çakarma mevzuubahs olmaz. Buna mukabil kuvvetli bir Türk deniz kuvveti komşusu olmıyan mavi bir deniz kuvvetine taarruz edip onu imha edebilir. Ve bu suretle hasmının siyasî iktısadî, ticarî, malî, askerî velhâsıl her türlü deniz aşırı menfaatlerini ihlâl ederek onu tehlikeye sokar.

Japonya ile Amerikanın orduları heman heman biribirine kulak asmaz fakat biri bir gemi inşasına başlar başlamaz diğeri derhal yeni bir inşaat ile ona mukabeleye kalkar bu da deniz kuvvetinin yaptığı siyasî tesirlerden biridir.

b) Deniz kuvveti, deniz harbinin esas silâhıdır. Ve bununla diğer devletlerin donanmasını imha edebilir. Fakat onun, memletini işgal ve istilâ edilemez. Bunun için bazı tedbirler alınır. Galip taraf donanması mağlûbun ithalât ve ihracatını men ederek iktısadiyatı üzerinde açacağı derin yaralarla belki onu sulhe icbar edebilir.

Kara kuvveti ise böyle değildir. Galip ordu mağlûbun arazisini istilâ eder (mağlûbun direk veya endirek deniz muvasalası olmadığına göre) ve ona istediğini dikte ettirebilir. Fakat mağlûbun deniz muvasalası olduğuna göre müstevli ordunun mağlûba her istediğini yaptırması mümkün olamıyacağına ve galip ordunun mağlûbun arazısinin imha edilebileciğine tarihî misaller pek çoktur. (Napolyonun Moskova seferinde Rus topraklarında Alman ordularının büyük harpte Fransız topraklarındaki mağlûbiyeti ve Yunan ordusunun millî mücadelede Türk topraklarında imhası gibi.

Büyük harpte bütün harekâtı harbiye karada cereyan etmesine ve yapılan muharebeleri Rus İngiliz ve Fransızların kaybetmesine ve Almanların hasımlarının topraklarında olmasına rağmen denizlere hâkim olan İngilizler ve müttefikleri merkezî devletleri tam bir ablûka altına almışlar ve bu suretle harbin umumî cereyanı bir deniz harbi şeklini almıştı. Yani harbin merkezi sıkleti denizde bulunuyordu ki kat'î netice ancak denizde alınabilirdi ve neticede de zafer perisi denizlere hâkim olanların kucağına atılmıştı.

III. — Tabiyevî bakımdan:

a) **Tabiye birliği:** Karada (piyade, süvari, topçu, motorlu, istihâm demiryolu muhabere kıt'alarından müteşekkil 15 ilâ 28 bin mevcutlu) fırkalar muharebe birliğidir. Ve bunu teşkil eden sınıflar hiç bir zaman ayrı ayrı birer harp vahidi değildirler.

Denizde ise muharebe gemileri, muharebe kruvazörleri ve büyük kruvazörler ayrı ayrı ve küçük kruvazörler ile muhripler de ikişer veya üçerli (takım veya gruplar halinde) olarak başlı başına bir muharebe birliği olduğundan her sınıf gemiler takım veya gruplar yegân yegân muharebe kudretini haizdirler.

b) **Mekân:** Karada muharebe birliğini teşkil eden kıtaat biribirini görmeden ve biribirinden uzak yerlerde muharebe ederler. Meselâ bir fırka umumî olarak:

Yörüyüşte	30 ilâ 40	Kilometre	uzunluk.	
Taarruzda	5 » 6	»	Genişlik.	
	» 4	»	Daha fazla derinlik	
Müdafaada	10 » 20	»	Genişlik.	
	» 4	»	Daha fazla derinlik	

arzeder.

Denizde ise muharebe birliğini teşkil eden muharebe vasıtaları birlik içinde toplanmış bulunduğundan bunların ayrılmasına imkân yoktur.

Bir filo veya fırkayı ele alalım. Filoyu teşkil eden gemilerden bir kısmı keşif maksadile ana kuvvetten ayrılıyorsada bunların da her biri veya takım takım veya grup grup bir tabiye vahidi olduklarından muharebe kudretini haizdirler ve aynı zaman da bu ayrılık en nihayet ruyet derecesini geçmez.

Deniz altı ve hava tehlikesi karşısında ana kuvveti teşkil eden vahidi harpler yekdiğerinden bir miktar açık bulunsada bu husus hiç bir zaman tabiye birliğinin ayrıldığını tazamun etmez çünkü her biri birer tabiye birliğidir.

C) **Muharebe:** Bu husus deniz ve karada çok muhteliftir.

Denizde bütün muhabere telsiz telgraf telsiz telefon fileyşin, işaret sancakları, mors, ışıldak, telefon, muhabere borusu, pasaparola gibi vasıtaları doğrudan doğruya gemi komutanına merbut olduğundan her an komutan istediği emri mümkün olan her şekilde verebilir.

Karada ise kıt'a hareket halinde olduğundan her an muhabere irtibatı yoktur. İhtiyaç halinde irtibatın temini için evvelâ telefon hatlarının döşenmesi, telsiz istasiyonunun ve pırıldakların kurulması icap eder. Bu husus için evvel emirde bir muhabere şebekesine ihtiyaç vardır.

Arazi vaziyeti dolaysile filâma ve pırıldak ile de her zaman ve her yerde de muhabere irtibatı temin edilemez.

Netice: Karada bir muharebe birliği dahilinde emir pasaparola keyfiyeti denize nazaran daha müşküldür. Bu sebeple öyle zamanlar olurki madun komutanlar emir alamaz ve kendi kendilerine hareket etmek mecburiyetile karşılaşırlar. Denizde ise bir muharebe birliği dahilindeki silâh vesaire (top tarpito vesaire) daima gemi komutanlarının emri altındadır. Burada karaya nisbetle muhabere hususatı daha kolay temin edilir. tesir birliği denizde daha kolaydır. Hiç olmazsa rehberin yaptığını yapmakla maksat elde edilir. Gerçi bir filo dahilindeki muharebe birlikleri arasında muhabere hususatı baca ve barıt dumanları vesair iz'acat dolayısile zaman zaman inkıtaa uğ-

rarsa da her biri birer muharebe birliği teşkil eden gemi komutanları karadaki bölük ve tabur komutanlarına nazaran daha çok mücerrep ve yetişmiş zavattan olmaları hasebile inkıta halinde filo komutanının maksat ve arzularını tamamile ifa edebilirler.

Fakat karada avcıların ilerlemesine mâni olan yan ateşlerini bertaraf etmek için saatlerce uğraşmak ve beklemek sonunda da yine batarya komutanile muhabere temin edememek pek mümkündür.

d) **Arazi:** Denizde arazi yoksada geçilmesi güç ve seyiri müşkül sular ve sığlıklar vardır fakat bu gibi sularda düşmanda hareket edemiyeceğinden bir deniz muharebesinin vukuu melhuz değildir. Açık deniz ise serbestir. Muharebe için burada bir mâni mevzuubahs olamaz. Kara muharebelerinde her yerde muhtelif şekil arzeden arazi çok mühim rol oynar. Nehirler, göller, bataklıklar, boğazlar vesaire gibi mâniler harekâta büyük bir engel teşkil ederler.) Meselâ: Nehirler mütearrız için güç geçilen, müdafi için müdafaayı kolaylaştıran bir mânidir. Geçilmesi güç olan nehirler, tırmanılması yorucu olan dağlar tepeler mütearrız için aşılmayı güçleştiren müdafi için de müdafaayı kolaylaştıran birer mâni teşkil ederler.

Topçular ve makinalıtüfekler kendilerini araziye uydurarak düşmanın nazarından saklarlar; piyadeler de arazide oyuklara iltica ederek hasmın ateşinden kendilerini muhafaza için araziden istifade ederler.

Hülâsa: Açık denizde arazi vesair gibi bir engel olmadığından deniz muharebeleri üzerine bittabi bunun bir tesiri olamaz kara muharebelerinde ise arazinin arzedeceği mâniler bazen harbin neticesi üzerine tesir edecek kadar büyük bir rol oynarlar

e) **Mesafe ve menziller:** Deniz ve karada rü'yet mesafesi çok farklıdır. Denizde çok uzaklara kadar tarassut etmek imkânı, deniz topçusu için atış menzili uzun olduğu halde karada arazinin arzettiği manialar dolayısile uzaklara kadar görmek mümkün değildir Ekseri ahvalde ancak bir kaç kilometre ilersini tarassut etmek mümkün olacağından kara top-

çusu için atış menzili pek kısadır. Bu sebeple kara toplarının menzili deniz toplarına nazaran azdır.

Asrî sahra topçusunun menzili 15 kilometre olduğu halde (tatbikatta ekser ahvalde bu menzilden istifade mümkün değildir.) Orta ve büyük çaptaki asrî bir deniz topunun menzili 25 ilâ 46 kilometredir.

Tatbikatta ekser ahvalde fazla tarassut imkânları olmadığından bir sahra topçusu için normal atış menzili 7 ilâ 8 kilometredir. Eğer fazla mesafelere atış yapmak istersek tarassut için hava merakibinden istifade etmek lâzımdır.

Karada yakın mesafeler için çok top konsantre etmek uzak mesafeler için (Meselâ : Düşmanın gelebileceği caddeleri vesaireyi ateş altına alabilmek maksadile) bir kaç batarya tahsis etmek lâzımgelir. Bu topların konsantre edilmesi de uzun hazırlıklara ve binaenaleyh zaman sarfına muhtaçtır.

Dedızde ise rü'yet şeraitine göre orta ve büyük çaplı topların cümlesini daha uzak mesafelerden otomatikman hasmın üzerine konsantre etmek mümkündür.

Orta ve büyük çaplı toplar için kara muharebelerinde tesisatı havaiyeden nisbeten rolü yoktur ve tesisatı da büyük değildir. Sisten sarfınazar edersek hava nekadar fena olursa olsun bu havaya bir müddet tahammül olunabilir. Eğer hava fenalığı uzun müddet devam ederse konak yeri de bulunmazsa hastalık çıkar ve dolayısile muharebenin üzerine müessir olur.

f) **Konaklama :** Denizde her erin daimî bir yatak yeri mevcut bulunduğu halde karada erin bir yatak yeri yoktur. İyi havalarda açıkta kalmak mümkün ise de fena havalarda buna imkân yoktur. Bu sebeple gece gündüz kıtaatı yerleştirmek meselesi kara muharebeleri üzerine büyük tesir yapar. Denizde muhariplerin değil muharipleri taşıyan gemilerin konak mevkileri (demir mevkileri) hava ve düşman tesirinden emin ve mahfuz olması esası şarttır.

g) **Geri hizmeti :** Karada kıtaat beraberinde ancak bir veya iki gün için erzak ve cepane taşıyabildikleri halde denizde bir kaç aylık erzak ve cepane gemileri de muvcut bulunur.

Bu sebeple kara muharebelerinin neticesi üzerinde geri hizmetinin rolü pek büyüktür.

h) **Hareket kabiliyeti :** Karada yayalardan mürekkep olan kıtaatın hareket kabiliyeti saatte dört ve süvarinin saatte yedi kilometredir. Motorlu kıt'alardan da bir otomobil sürati beklenemez. Denizde ise hareket kabiliyeti saatte 25 ilâ 40 mil (yani kaba taslak 50 ilâ 80 kilometre) kabul edilebilir. Bu sebeple denizde hareket kabiliyeti karaya nisbetle çok farklıdır.

i) **Muharebe :** Denize nazaran hareket kabiliyeti çok az olan kara muharebeleri ağır, deniz muharebeleri ise hareket kabiliyeti nisbetinde seri cereyan eder. Yani karada büyük birliklerin müharebesi günlerce sürer hattâ küçük birliklerin muharebesi de haylı devam eder. Denizde ise büyük birliklerin muharebesi bile bir kaç saatte inhisar eder.

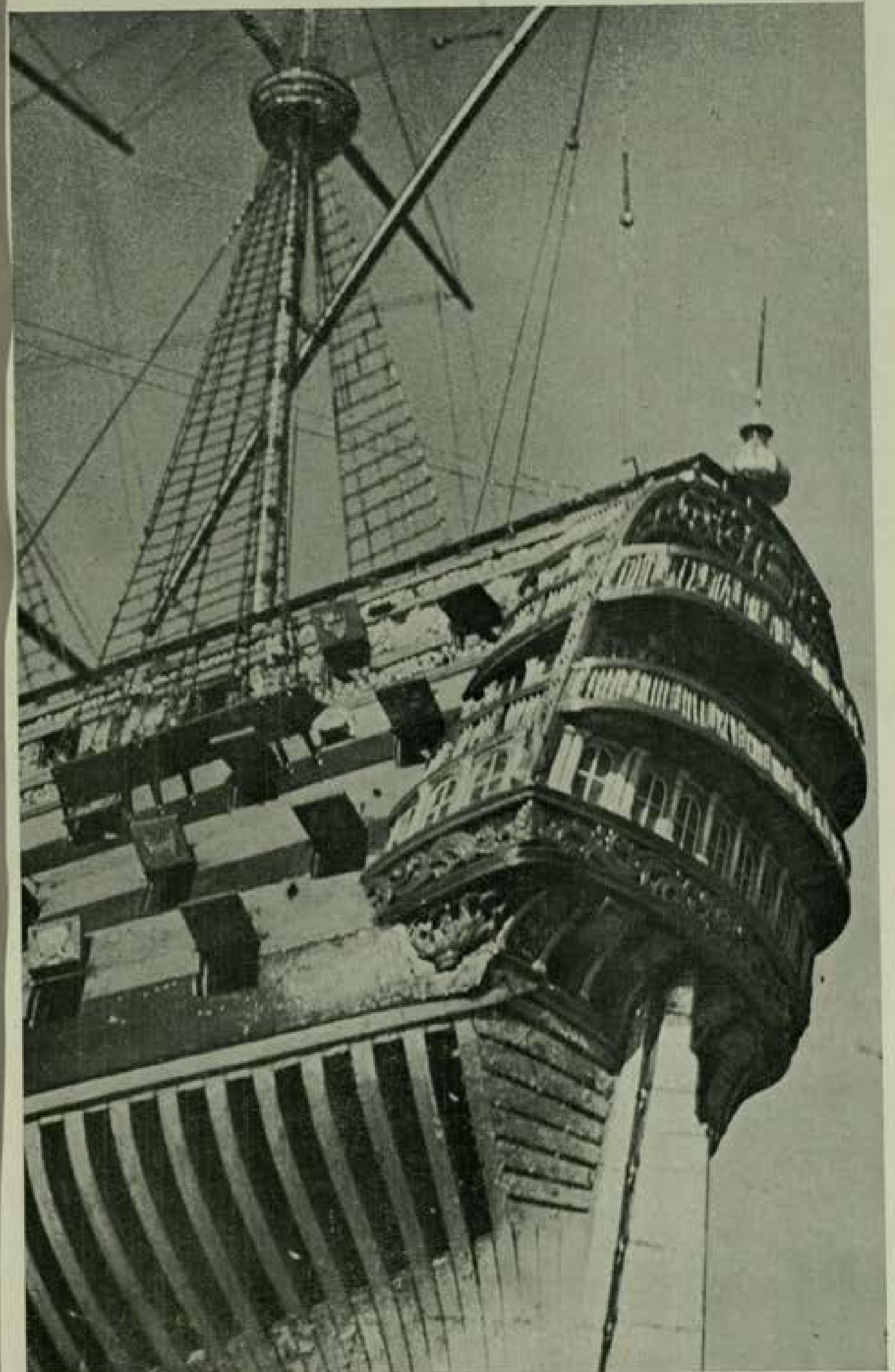
Bu sebeple karada tatbik edilen oyalama muharebesi denizde tatbik edilemez.

j) **Hava tesiri :** Denizde büyük harp gemileri bile bazı ahvalde havanın tesirinden azade kalamaz. Eratı deniz tutar. Böyle zamanlarda orta ve ağır bataryanın harp kabiliyetini hemen hemen imkânsız bir hale sokar. Sis ve pus rü'yeti azaltır ve muharebenin neticesi üzerine çok büyük tesirleri dokunur. 28 - Ağustos - 1914 ve Koronel muharebesinde olduğu gibi.

K) **Esliha ve mühimmat :** Kara muharebelerinde canlı hedefleri muharebe harici kılmak esastır. Düşman toplarını tahrip keyfiyeti ise tâli bir iş olduğundan piyade tüfeklerile makinalıtüfekler ve topçu mermilerini çoğu canlı hedefler için imal edilmektedir. Deniz muharebelerinde ise aksidir. Yani, topları makine ve kazanları tahrip etmek ve dolayısile gemiyi batırmak esas, canlı hedefleri muharebe harici kılmak tâli bir iştir. Gemi battığı takdirde personalı da muharebe harici kalmış olur. Bundan dolayı denizde topçu ateşinin personal üzerine tesiri ikinci derecede düşünülen bir iştir.

Netice : Kara muharebelerinde zaferi istihsal eden hafif topçu ile piyade ve makinalıtüfeklerdir. Arazının arzettiği hail dolayısile kullanılan toplar ekseriyetle dik mahreklidir. Deniz

muharebelerinde ise aksine olarak kat'î neticeyi istihsal eden nisbeten yatık mahrekli orta ve ağır bataryalardır. Küçük çaplı toplarla tüfek ve makinelitüfekler yardımcı silâhlardır.

(Aslı deniz müzesindedir)
17 inci asırda ilk kalyon filomuz teşkil edilirken kabul edilen modelin kıçtan görünüşü

Yazan : CELÂL

Lloyd's Register kitaplarının askerî ve teknik bakımından kıymetleri

İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya gibi deniz savaş ve ticaret inşaatında yükselmiş olan devletler, deniz inşaat müesseselerini, deniz ticaretile iştigal eden vapur müesseselerini, dünya ticaret limanlarının durumlarını, ticaret filosuna mensup gemilerin evsaflarile tasnif sosyetelerince bunlara verilen (Class) Klasları, deniz ticaret müesselerile sigorta şirketlerini dünya deniz ticaret âlemine tanıttırmak için kitaplar neşredilmektedir. Bu kitaplarda bulunan ve her deniz subayını alâkadar eden bilgileri anlatmak için İngilizlerce neşredilen ve Lloyd's Register adı verilen bu kitapları askeri ve teknik bakımından inceliyelim.

İki ciltten ibaret olan bu kitabın birincisinde gemilerin evsafı ile dünya vapur müesseseleri hakkında malûmat vardır.

Gemilerin evsaflarının kolay olarak bulunmasını temin etmek için, kitap, aşağıda yazılı şekilde tertip edilmiştir.

a) 300 gayrısafi tonilâtodan yukarı sistemi veya motorlu gemiler.

b) 300 gayrısafi tonilâtodan küçük sistemli veya motorlu gemiler, balıkçı gemileri, romorkörler ve tarak makinelerinin evsafları.

c) Yelken teknelerinin evsafları.

Gemi evsaflarının yazılı bulunduğu cetveller, gemi isimlerine nazaran alfabe sırası üzerinden tertip edilmiştir. Binaenaleyh cetvellerde geminin ismi bulunduktan sonra aşağıda yazılı kıymetli malûmatlar cetvellerden bulunabilir.

1 — Geminin inşa edildiği malzemenin cinsi, postalarının cinsi.
2 — Geminin arması.
3 — Güvertelerinin adedi.

4 — Kaç pervaneli olduğu.
5 — İsim değiştirilmiş ise eski isimleri.
6 — Gayrısafi tonilâtosu.
7 — Güverte altı tonilâtosu.
8 — Safi tonilâtosu.
9 — Geminin haiz olduğu klas.
10 — Geminin inşa edildiği sene, ile inşa edildiği yer.
11 — Geminin sahibi.
12 — Geminin eb'adı. (Tulû, arzı, umku)
13 — Tesçil edildiği liman ile çekmekte olduğu bayrak.
14 — Makinesinin cinsi, silindir kuturları, sitrok tulû, lâfzî beygir kuvveti, kazan tazyikı ve kazan hakkında bazı malûmat.
15 — Geminin kalıp umku, firibord ve çektiği su.
16 — Geminin hangi tasnif sosyetesince klas'landığı.
17 — Geminin beynelmilel işaret sancaklarile ismi.

Yukarda yazılı malûmatın yardımile ismi malûm olan bir geminin umumî vaziyeti hakkında iptidaî bir fikir elde edilebilir. Deniz ticaretile iştigal eden bütün müessesat ve tahlisiye şirketleri cetvellerden geminin klası hakkında malûmat edindikten sonra bu gemi sahiplerile mukavele aktederler.

Bu cetvellerinin harp bakımından da çok büyük kıymeti vardır. Harp zamanında bitaraf devlet gemilerinin isimlerini yazarak ve sancaklarını çekerek seyreden gemilerin isimlerinin cetvellerde yazılı tona, direk adedine ve skuru adedine uymadığı takdirde geminin sahte isim kullandığına kanaat getirilerek, gemi evrakı ariz ve amik tetkik edilir.

Yalnız bu kitabın içine bir de alfabe sırasınca her devlet ayrı gösterilmek üzere beynelmilel işaret sancaklarile isim fihristi konmuş olsaydı, bütün dünya gemilerinin tanınması için çok kıymetli bir kısmı da ihtiva etmiş bulunacaktı.

Birinci kitabın ikinci kısmında alfabe sırası üzere tertip edilmiş dünya vapur şirketlerinin isimleri, gemilerin alfabe sırası isimleri, inşa tarihleri ve gayrısafi tonilâtoları vardır.

İkinci cilt ise aşağıda yazılı olduğu üzere çok mütenevvı malûmatı ihtiva etmektedir.

1 — Alfabe sırası üzerinden gemi inşaat tezgâhlarının isimlerile bugüne kadar yapmış oldukları gemilerin isimleri tonaları ve teknelerinin inşa edildiği malzemenin cinsi yazılıdır. Bu kısımdaki izahat vasıtasile gemi tezgâhlarının hangi cins tekne inşasında kompetan oldukları ve herhangi bir muhtemel harpte müttefik devletlerin bitaraf devletlerin elinde bulunan fabrikalarla bunlardan ne suretle istifade edilebilineceği ve düşman fabrikalarının faaliyetinin sektedar edilmesi için ne şekilde iz'aç edilmesi lâzımgeldiği, bu kitaptan alınacak fabrika adreslerinin harita üzerine tatbikile tesbit edilebilir. Bu kısımlara ait geniş malûmatın ataşenaval ve milletler vasıtasile sulhten tesbit edilerek harekât plânlarının daha ziyade esaslandırılması kabildir.

2 — Bahri sigortacılar: Londra, Liverpool ve Galsgow' da bahrî sigorta işlerile iştigal eden müesseselerin isim ve adreslerini de bu kitapta bulmak kabildir. Bu memleketlerden yapılacak siparişlerin sigortası bakımından bu adreslerin ehemmiyeti vardır.

3 — Gemi sahip ve bozmacılarının teşkil ettikleri cemiyetler: Gemi sahiplerile bozmacılarının İngiltere ve Irlanda da teşkil etmiş oldukları cemiyetlerin isim ve adreslerini bildiren cetvellerin de deniz ticaret alemi bakımından ehemmiyeti vardır. Satılığa çıkarılmış bir gemi hakkında veya bozmaya verilecek bir gemi hakkında kat'î ve doğru fiatların bu cemiyetler vasıtasile tesbiti daha emin bir yoldur.

4 — Deniz suyunun kesafeti: İngilterenin muhtelif limanlarında med ve cezir anlarında beher kadem mikâbı deniz suyunun ağırlığını bu kitaptan bulmak imkân dahilindedir. Bu cetvellerin denizaltıcılık bakımından olan ehemmiyetine binaen bu şekilde hazırlıkların memleketimizde de yapılması şayanı arzudur.

5 — Dünya havuz ve kızaklarının evsafı: Beş kıt'ada bulunan hükûmetlere ait havuz ve kızakların her kıt'a ayrı olmak üzere, hükûmetlere alfabe sırasına göre tertip edilmiş ve her hükûmetin havuz ve kızak isimleri de bulundukları limanlar alfabe sırasına göre tertip edilmek suretile, havuzların eb'atları,

kaldırma kuvvetleri, halihazır durumları hakkında malûmatı haizdir. Savaş ve ticaret gemilerinin havuzlanmaları ve tamir edilmeleri bakımından ehemmiyeti olmakla beraber bir harp zamanında tahribi lâzımgelen hedeflerden en mühimmini bu teşkil eder. Herhangi bir savaşta yaralanan gemiler bu limanlara iltica edeceklerinden denizaltı gemileri vasıtasile bu limanların kontrol altında bulundurulması gemi avlamak bakımından çok kıymetlidir.

6 — Dünya tahmil ve tahliye rıhtım, havuz ve limanları: Beş kıt'ada bulunan hükûmetlere ait tehmil tahliye rıhtım havuz ve limanlarının her kıt'a ayrı olmak üzere hükûmetler alefebe sırasına göre tertip edilmiş ve her hükûmetin rıhtım ve havuzlarının bulunduğu limanlar alfabe sırasında yazılmak suretile boşaltma ve yükletme havuzlarile, rıhtımlarının eb'adı, vüs'atleri, rıhtım ve havuzlardaki indirme ve bindirme vasıtalarının cinsi, adedi ve kuvvei ref'iyelerile, limanların maruz kaldığı rüzgârlar, med ve cezirlerin miktarı, demir mahalleri, küçük nakil vasıtalarının adedi ve günde yapacağı tahmil tahliye miktarı bildirilmiştir ki, bu malûmatın askerî nakliyat bakımından çok kıymeti vardır. Binaenaleyh bu kısmın her sene çıkan yeni kitaplardan incelenmesi ve ataşenaval ve militerler vasıtasile ecnebi limanlar hakkında daha sahih malûmat elde edilmesi düşman harekâtı hakkında önceden tahminlerde bulunmak bakımından kıymetlidir.

7 — Şirket isimleri ve telgraf adresleri: Dünya deniz ticaretile iştiğal eden müesseselerin isim ve adreslerile telgraf adresleri ve muhaberatta kullandıkları kodlar yazılıdır. Bu kodlar vasıtasile ticaret aleminde ucuz olarak muhaberat yapılmaktadır.

8 — Bütün hükûmetlerin 10000 gayrısafi tonilâtodan yukarı büyüklükteki gemilerinin isimleri; tonilâtosu ve makinelerinin cinsi her hükûmet ayrı olmak üzere sırasile yazılmış olan bu cetvellerde askerî nakliyat bakımından kıymetlidir.

9 — 100 gayrısafi tonilâtodan yukarı büyüklükte ve bütün hükûmetlere ait gemiler, çelik, demir, ahşap ve kompozayt olarak inşa edilmiş buharlı, motorlu ve yelkenli tekneler olmak üzere ve her bir kısım ayrı gösterilmek suretile mecmu gemi

adedile mecmu tonaj bu kitap dahilinde bulunabilir. Bu kısmın diğer bir sahifesinde her hükûmetin muhtelif tonajlarda sahip oldukları gemilerin adetleri de tesbit edilmiştir. Cetvellerin tetkikında her hükûmetin ticaret gemilerinin buharlı, motorlu ve yardımcı kuvvei sevkıye olarak motor veya buharlı makine taşıyan tekneler olarak ayrıldığı ve bunlardan buharlı gemilerinde mütenavip makine ve turbin olmak üzere ikiye ayrıldığı görülür.

Bu kısmın içersinde her hükûmetin sahip olduğu 1000 gayrısafi tonilâtodan yukarı büyüklükte yağ gemileri, büyük balıkçı gemileri ve diğer küçük balıkçı gemileri, yağ yakan buharlı gemilerin adedi ve mecmu tonajları yazılıdır. Bunu müteakip gelen kısımda:

a) Muhtelif hükûmetlerin sahip oldukları gemilerin yaş ve tonilâto sırası üzerine tertip edilmiş cetveller mevcuttur. Bu cetvellerde her yaşta bulunan gemilerin adedi ve mecmu tonajı tesbit edilmiştir.

b) Çelik, demir, ahşap ve kompozayt gemilerin loidin sınıflarında ne miktar tonajda bulunduğu gösterilmiştir.

c) Muhtelif tasnif şirketlerine (loid) lere girmiş bulunan gemilerin gayrı safı tonilâtolarına ve inşa edildikleri malzeme cinsine göre adetleri bu cetvelde tesbit edilmiştir.

d) 1901 senesinden bugöne kadar bütün hükûmetlerin her sene sahip oldukları gemilerin istatistikıda kitapta mevcuttur. Bu istatistikın tetkikile her hükûmetin deniz ticaretinin inkişafını taspit etmek kabildir.

e) 1925 senesinden bu güne kadar İngiltere ve diğer memleketlerde muhtelif tonajlarda inşa edilen demir ve ahşap teknelerin istatistikı vardır.

f) 1901 den zamanımıza kadar inşa edilmiş olan gemilerin her sene muhtelif memleketlerdeki adedile mecmu tonajına ait istatististik bu kısımda mevcuttur.

g) 1911 senesinden zamanımıza kadar her memleketin tamamile zayi ettiği (harp zayiatı dahil) gemilerle bozdurduğu gemilerin adedi ve mecmu tonajı cetvel halinde gösterilmiştir.

Bu fasla ait olarak yukarda izah edilen cetvellerin ihtiva ettiği malûmatı her yerde ve her suretle kıymetlendirmek im-

kânı vardır. Bu hususta zaman ve mekânın ve malûmatı kullanan subayın zekâ ve nufuzu nazarının büyük ehemmiyeti vardır.

10 — Alfabe sırasile muhtelif gemi sahiplerinin elindeki buharlı ve motorlu 12 milden yukarı süratli teknelerin isimlerile, tonilâtoları, süratleri, ve makinelerinin cinsi yazılmıştır. Buradaki malûmatla her memleketin en süratli nakil vasıtalarının kifayetini ve denizaltı gemileri için kaçırılmak tehlikesi mevcut olabilecek veya en fazla ehemmiyet verilecek gemileri kolaylıkla tesbit etmek imkân dahilindedir.

11 - 500 tonilâtodan yukarı buharlı ve motorlu yük gemilerinin alfabe sırasile dedveyti, daimi kömürlük veya sarnıçlarına aldığı mahrukat mıktarları. ambarlarının dökme veya balya hamuleye göre istiap mıktarları verilmiştir.

12 — Alfabe sırasile yağ taşıyan gemilerin isimleri, tonilâtoları ve inşa tarihleri bu kitapta gösterilmiştir.

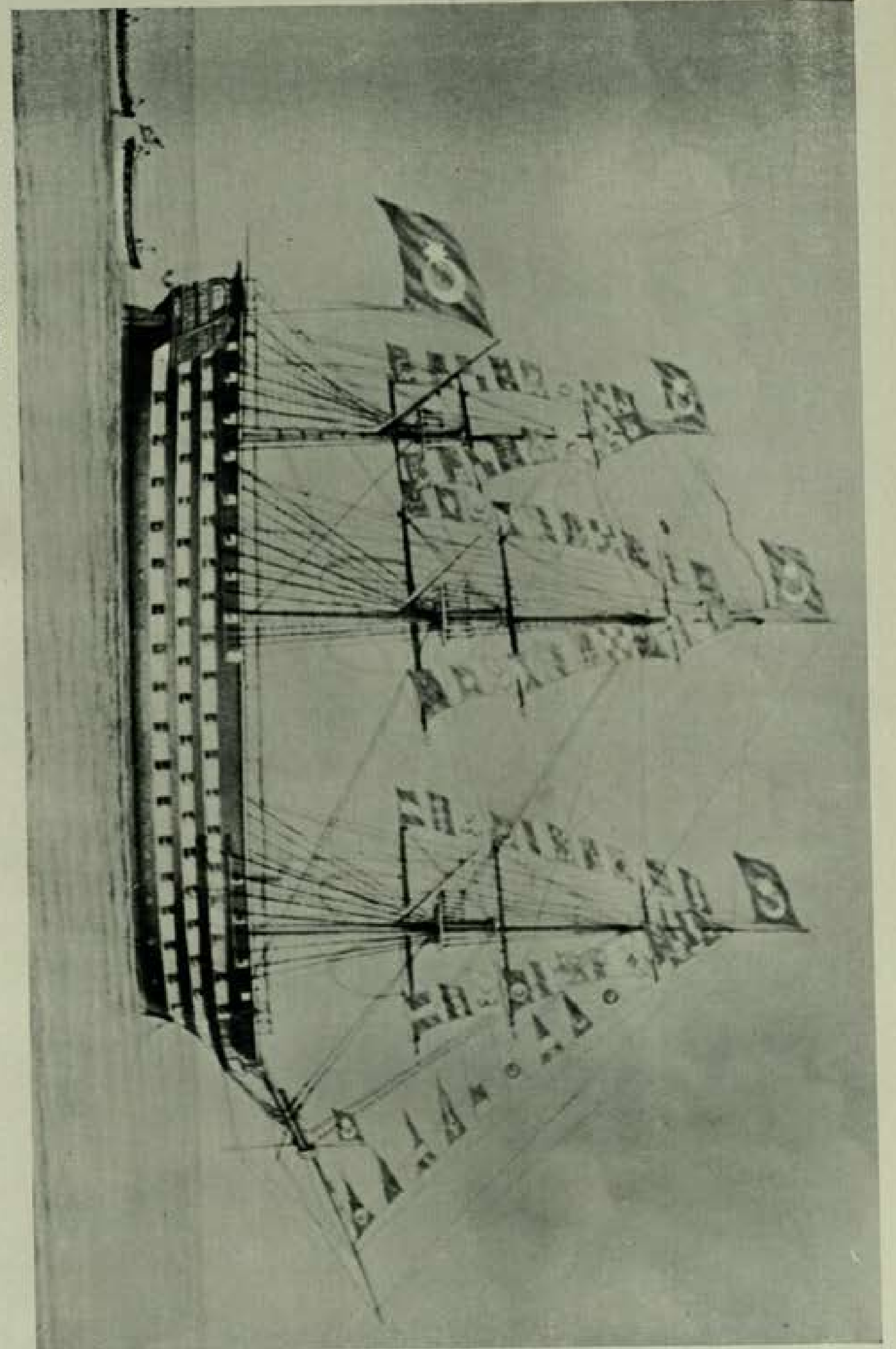
13 — Soğuk depoları hacmi 80000 kadem mikâbı ve yukarsında olan soğuk depo gemilerinin alfabe sırasile isimleri, tonilâtoları, sahipleri, buz makinesi tafsilatı, tebrit ve tecrit sistemleri, tebrit kudreti ve soğuk depo hacımleri gösterir cetveller vardır.

14 - İngiltere ve adalarındaki soğuk et depoları hakkında tafsilât verilmiştir.

15 — isimleri değişmiş olan gemilerin eski yeni isimlerini gösterir fıhristler de bu kısma ilâve edilmiştir. Herhangı bir isim değiştirmesi üzerine evsafının tesbitinde kolaylık olmak üzere bu cetvellerden istifade edilir.

16 — Dünyadaki bütün loid acentelerini adreslerile, bu acentelerin ne gibi işler yapacağı ve bu işler üzerindeki salâhiyet ve vazifelerine ait verilen talimatın bir hülâsası da bu kısımda yazılıdır.

Deniz ticaret alemine ait bu kadar geniş malûmatı ihtiva eden bu iki kitaba deniz ticaret kılavuzu ismini verme daha doğrudur.

Üç ambarlı Mahmudiye kalyonu (Alay sancaklarile donanmış vaziyeti)

(Aslı deniz müzesindedir)

Çeviren Dz. Kur. Bnb. SURURİ AKALIN

Yeni bir savaş gemısi tipi «Uçak dafia gemileri»

İngiliz admiraltısı yeni bir harp gemisi tipi meydana getirdi ve tecrübeye koydu « Uçak Dafia gemileri ». Bu basit ve hayali bir proje olmaktan çok uzaktır. Silâh projelikten çıkmış tecrübeleri görülmek üzere tadilen yapılmış olan ilk iki nümune (Conventry ve Curlew) kruvazörleri hizmete girmiştir. Hakikatte bu iki gemi uçak dafia gemisi olarak yeniden yapılmış gemiler değildir. Büyük harpte denize indirilmiş 4290 ton maimahrecinde boyları 137, enleri 13.34 metre su çeken ve ana makineleri 40 bin beygir kuvvetile saatte 29 mil sürat yapan iki eş kruvazördür.

Bu gemiler uçak defi bataryalarının her istikamette ve amudi olarak ateş açabilmeleri esası göz önünde tutularak uçak dafia gemisi projesine uydurulmak üzere şu şekilde tadil edilmiştir.

a) Baş direk çanaklıktan itibaren kaldırılmıştır.

b) Kıç direk tamamen çıkarılmış bunun yerine daha çok başa yakın, hemen hemen kıç bacanın arkasına kısa bir direk konmuştur.

c) Biri baş çanaklıkta diğeri kıç hava bataryasının ortasında olmak üzere iki atış idare yeri tesis edilmiş ve hava bataryaları baş ve kıçta olmak üzere iki grupa ayrılarak bu atış idare yerlerine bağlanmıştır. İki atış idare yeri biribirile irtibat halindedir.

d) Bu kruvazörlerde mevcut dört torpito tüyubunun kaldırıldığı zannedilmektedir.

Dünyanın birinci derece deniz kuvvetlerine sahip bulunan İngilterenin gemi tiplerinde yapmış olduğu bu yenilik; harp tarihinde çok iyi bilinen bir hakikatı tekrar ortaya koymaktadır. « Her yeni taarruz silâhı doğdukça bunun karşılığı olan korunma vasıtasının meydana çıkması bundan, çok gecikmez »

Son yirmi yıl içinde denizde kullanılan hava silâhı çok geniş bir ölçüde inkişaf etmiştir. İngiliz admiraltısı imparatorluğun müdafaası için daima büyük gemi ve büyük çapta top esasına sadık kalmakta olduğunu son yaptığı deniz kuvvetleri inşa programında meydana koymuştur. Fakat gün geçtikçe büyüyen hava tehlikesine karşı da bu büyük ve kıymetli gemilerin korunmasını gözden uzak tutmaktadır.

Bu korunma doğrudan doğruya gemiden veya gemiye terfik edilecek diğer gemilerden olmak üzere iki türlü yapılmaktadır. Gemi kendini doğrudan doğruya zırh güvertesini kalınlaştırmak ve hava bataryalarını kuvvetlendirmek suretile koruyabilmektedir. Fakat gemilerin inşasında yapılacak olan ufki zırh güvertelerin de günden güne ağırlıkları ve delme kuvvetleri çoğalan uçak bombalarına karşı kat'i emniyeti nekadar zaman idame edebilecekleri düşünmeğe değer bir nokta olduğu gibi gemilere konan hava bataryaları da hava gemilerine karşı ancak yakın mesafelerden iyi bir müdafaa yapabilmektedirler. Aynı bataryalarla uçakları daha uzaktan karşılamak ve ateş açmak düşünülebilirse de bu günkü uçak dafia bataryalarının uzak mesafelerden uçaklara karşı tesiri hiç mesabesindedir.

Şu halde gemiye terfik edilecek uçak dafia gemilerinin rolleri açık surette görülmektedir; hattıharp gemilerinin ancak yakından yapabilecekleri müessir müdafaa atışını, dafia gemilerini hücum eden uçaklara karşı göndererek bunların bombalarını atmak için hücum mevkii almalarından evvel, daha uzaktan karşılamak ve kuvvetli bir ateş maniasını geçmeğe mecbur kılmaktır.

Admiraltının bulduğu bu muvakkat hal sureti ancak uzun tecrübelerden sonra uçak dafia gemilerinin vasıflarını ve tabiye sahasındaki kullanılma şekillerini meydana çıkaracak ve bu gemilerin hakikî tiplerini bariz olarak ortaya koyacaktır. Yalnız şimdiden denilebilir ki uçak dafia gemilerinin tonajları oldukça büyük olacaktır. Çünkü bu günkü uçak hücumları ani ve kütle halinde yapılmaktadır. Binaenaleyh bu hücumları karşılıyacak olan uçak dafia gemilerinin seri ateşli bir çok toplara malik olması ve yapılacak çok süratli atış göz önünde tutularak o miktarda da fazla cepane alabilmesi temin olunmak zaruretindedir.

Bugün için artık eskimiş olan (Conventry ve Curlew) kruvazörlerinin süratleri her nekadar filoları takip edebilmelerine müsait ise de sadece hava dafia gemisi olarak yeniden inşa edilecek olan harp gemilerinin süratleri « Bilhassa muharebe sahasında yapılacak manevralar ve hücum eden uçakları mümkün olduğu kadar uzaklarda ve çabuk karşılayabilmek hususları göz önünde tutularak » daha yüksek olacaktır.

Yeni yapılacak olan bu gemilerin atış sahaları bugün tecrübeye konanlara (Conventry ve Curlew) nazaran çok daha geniş olacaktır. Bu gemilerin topları uçakların çok üstün olan sürat farkları ve manevra kabiliyetleri göz önünde tutularak bordaya olduğu kadar kıça da serbestçe atış yapabilecek tarzda tabiye edilecektir. Bundan başka kabil olduğu kadar kuvvetli bir set atışı yapmalarından faide bekleneceği cihetle bunların hava dafia bataryaları çok adette büyük çaplı ve seri ateşli toplardan müteşekkil bulunacaktır. Bu suretle, bu gemiler uçakları filodan uzak ve hafif otomatik topların tesir sahasından daha yüksek bir irtifada uçmağa mecbur edeceklerdir. Bu mecburiyet dolayısile uçaklar bombalarını yüksek irtifalardan atacaklar ve vurma ihtimalleri de bu nisbette azalmış olacaktır.

Şu hakikat meydandadır ki ortaya atılmış olan korunma silâhı her nekadar uçakları aşamıyacağı kadar kuvvetli ve kat'i değil ise de bir filonun önünde uçak dafia gemileri tarafından yapılacak set atışını uçaklar oldukça güç geçeceklerdir. Ve bunu aşmak için verecekleri zayiattan ötürü hattıharbin üzerine gelmeğe muvaffak olacak uçakların adedi, hücuma kalkmış olanlardan haylıca azalmış olacaktır. Bundan başka yüksek bir irtifadan bombalarını atmağa mecbur kalacaklarından attıkları bombaların isabet ihtimali azalmış olacaktır.

Toplıyan : BURHANETTİN ALİ

1936 Londra deniz muahedenamesi

25 - Mart - 936 tarihinde, bu senenin sonunda müddütleri tamamlanacak olan (Washington) ve (Londra) deniz muahedelerinin yerine kaim olacak olan, yeni deniz mukarreratı kabul ve imza edildi. 9 - I. Kânun - 935 tarihinden beri devam etmekte bulunan bu deniz konferansı, Japonyanın konferanstan çekilmesi ve İtalyanın şimdilik böyle bir muahede imza etmek istemediğini bildirmesi gibi bir çok engellerle karşılaştı. Bütün bu müşkülâta rağmen konferansı idame ettirmek imkânı hâsıl olmuş ve neticede aşağıya yazılı mukarrerat kabul olunmuştur.

Bu muahede, birleşik Amerika, Fransa ve (Hiç bir deniz kuvvetine sahip olmaması dolayısile konferansla alâkası bulunmıyan İrlanda serbest hükûmeti müstesna olmak üzere) Britanya imparatorluğu camiasındaki bütün devletlerin murahhasları tarafından imzalanmıştır.

Cenubî Afrika dominyonları murahhası sırf formalite bakımından imza hakkını muhafaza etmektedir.

Muahedenamenin mühim muhteviyatı aşağıda görülmektedir. Muahede beş fasla taksim edilmiştir.

I inci fasıl, deniz kuvvetlerine ait tabirler beyanındadır

Madde 1 — A) Denizüstü ve denizaltı gemileri için miyar maimahreç, bu ana kadar muahedelerle tesbit olunan esasların aynidir.

B) Gemilerin sınıfları :

1 — Muharebe gemileri, tayyare taşıyıcı gemiler müstesna olmak üzere denizüstü gemileri olup maimahreçleri :

a) 10.000 tondan fazla maimahrece ve 20.3 s/m. kalibreden yüksek toplara maliktir. [1]

b) 8000 ton maimahrecin dununda ve (20.3) s/m. kalibreden yüksek toplara maliktir.

2 — Tayyare taşıyıcı gemiler : Uçuş güvertesi olan veyahut bulunmıyan, arzu edilen maimahreçte ve birinci derecede tayyarelerin deniz üzerinde sevkına ve kullanılmasına yarayacak olan gemilerdir.

3 — Hafif denizüstü kuvvetleri : 100 tondan büyük ve 10.000 tondan küçük maimahreçte ve 20.3 s/m. kalibreden yüksek top taşımıyan gemiler olup :

a) 15.5 s/m. kalibrenin fevkindeki topları taşıyan gemilerden,
b) 15.5 s/m. kalibreden ufak toplu ve 3000 tondan daha büyük maimahreçli gemilerden,
c) 15.5 kalibreden ufak toplu ve 3000 tonu tecavüz etmiyecek gemilerden,

ibarettir.

[1] 8000 ton maimahreçten ufak muharebe gamilerile, sahil muhafaza gemileri ve monitörler murat edilmektedir. Muharebe gemileri için 8000 ton ile 10.000 ton maimahreç arasında mevcut olan 2000 tonluk (gedik) 4 üncü maddenin tetkikile anlaşılabilir. Bu maddeye nazaran 1 - II. Kânun-1943 tarihine kadar (17.500) ton maimahreçten ufak veyahut (25.4) s/m. kalibreden küçük toplu muharebe gemilerinin inşasına müsaade edilmemekte ve bu suretle muharebe gemilerinin maimahreçleri arasındaki (gedik) 8000 tondan (17.500) tona çıkarılmaktadır.

Bundan maksat :

Bilhassa (20.3) s/m. ile (25.4) s/m. arasındaki kalibre farkı dolayısile âkitlerin, süratçe (A) sınıfı kruvazörlere müsavi ve kıymeti harbiyece daha yüksek yani 20.3 s/m. den daha büyük kalibredeki toplarla mücehhez olması itibarile daha ziyade muharebe gemisi vasfını taşıyacak olan kruvazörleri inşa etmelerine mâni olmaktır. (Bunun misali, Almanların 10.000 ton maimarecinde ve 28 s/m. kalibresinde top taşıyan (Deutschland) sınıfı muharebe gemileridir.)

4 — Denizaltı gemileri : Denizüstü seviyesi altında kullanılmak üzere yapılacak her türlü gemilerdir.

5 — Küçük harp gemileri : Yardımcı gemiler müstesna olmak üzere, deniz kuvvetlerine mensup 100 tonun fevkinde ve 2000 ton maimahrecin dununda ve aşağıdaki hususiyetleri göstermemek üzere yapılan denizüstü harp gemileridir.

a) 15.5 s/m. kalibreden daha yüksek bir top taşımak.

b) Torpito atmak üzere tertibatı haiz olmak.

c) 20 milden daha yüksek bir sürate sahip olmak.

6 — Yardımcı gemiler : 100 tondan daha büyük ve harp gemisi olarak inşa olarak inşa olunmıyan, harp gemisi olarak kullanılmıyan ve aşağıdaki hususiyetleri haiz olmamak üzere yapılan gemilerdir.

a) 15.5 s/m. kalibreden daha yüksek bir top taşımak.

b) 7.6 s/m. kalibresinden daha büyük toplardan 8 adet taşımak.

c) Torpito atmak üzere tertibata sahip bulunmak.

d) Muhafaza için zırh levhalarla kaplanmak.

e) 28 mil süratin fevkindeki sürate sahip olmak.

f) Birinci derecede deniz üstünde tayyarelerin kullanılması ve sevkleri hususuna yaramak.

g) Tayyareler için ikiden fazla (Katapult) u bulunmak.

7 — Küçük gemiler : 100 tondan daha ufak maimahreçte denizüstü gemileridir.

C) Eskime müddetleri :

Aşağıdaki gemi sınıflarile tâli gemi sınıfları için eskime müddetleri ikmal edilmiş oldukları tarihten itibaren hizalarındaki müddetlerle gösterilmiştir.

a) Muharebe gemileri	26 sene
b) Tayyare taşıyıcı gemiler	20 «
c) Hafif deniz kruvazörleri (« a » ve « b » paragrafındaki ve 1 - II. Kânun - 920 senesinden evvel kızağa konan gemiler.	16 «
d) 31 - I. Kânun - 919 tarihinden sonra kızağa konan	20 «
Hafif deniz kuvvetleri (c paragrafındaki)	16 «
e) Denizaltı gemileri	13 «

II inci fasıl, azamî hudutlar beyanındadır

Madde 2 — Bu muahedenin mer'iyete geçtiği tarihten itibaren, vaziülimza olan devletler, bu muahedede maimahreç ve esliha hakkında zikredilen azamî hudutları tecavüz eden hiç bir geminin gerek kendi taraflarından ve gerek kendi nam ve hesaplarına başka bir devlet tarafından yapılmıyacağını ve azamî hudutlar dahilinde kalınacağını taahhüt ederler.

Madde 3 — Bu muahedenin mer'iyete girdiği sıralarda, muahedenamede mezkûr azamî hudutların fevkindeki kalibrede top taşıyan gemilerden hiç birinin silâhı, tadil veyahut modernize edilirken evvelce taşıdıkları silâhlardan daha büyük kalibredeki silâhlarla tebdil edilemez.

Madde 4 — (1) ve (2) inci fıkra : Muharebe gemileri : (Washington) muahedesini imzalıyan bütün devletler tarafından 1936 takvim senesi sonuna kadar mutabık kalındığı takdirde (35.000)

ton maimahreç ve (35.6 s/m.) kalibre, aksi takdirde (40.6 s/m.) kalibre.

(3) ve (4)üncü fıkra: 1 - II. Kânun - 1943 tarihinden evvel, 17.500 tondan daha az maimahreçte veyahut ana silâhları (25.4 s/m.) kalibresinden daha ufak top taşıyan hiç bir gemi kızağa konmıyacak veyahut herhangi bir suretle temin ve tedarik edilmiyecektir.

Madde 5 — (1) inci fıkra : Tayyare taşıyıcı gemi: 23.000 ton maimahreç ve (15.5 s/m.) kalibresinde top.

Madde 6 — (1) inci fıkra : Hafif denizüstü kuvvetleri : 8000 ton maimahreç ve (15.5 s/m.) kalibresinde top.

Madde 7 — Denizaltı gemileri: 2000 ton maimahreç ve (13 s/m.) kalibresinde top.

Madde 9 — Daha sulh zamanında, tüccar gemileri üzerinde, ileride harp maksadile kullanılmak için, harp silâhlarından herhangi birinin konması hususunda (azamî 15.5 s/m. kalibresindeki toplar için icap eden güverte takviyesi müstesna olmak üzere) hiç bir hazırlık yapılmıyacaktır.

III üncü fasıl, evvelce malûmat verme ve mütekabilen inşaat programlarını bildirme beyanındadır

Madde 12 — a) Her takvim senesinin ilk dört ayı zarfında vaziülimza devletler o seneye ait yeni harp gemilerinin inşası veyahut tedariki hususlarındaki maksatlarını ve bu gemilerin cesamet, esliha vesair vasıfları hakkında icap eden malûmatı mütekabilen yekdiğerine bildireceklerdir.

b) Her bir geminin kızağa konmasından lâakal dört aylık bir müddet evvel: isim veyahut alâmeti, sınıfı, miyar maimahreci, tulü, arzı, umku, makinelerinin kudreti, sürati, makine tesisatının cinsi, kullanılacak mahrukat maddesi, (7.5 s/m.) kalibreden daha büyük kalibredeki topların adet ve kalibreleri, (7.5 s/m.) kalibrenin dunundaki topların takribî olarak adedi, torpito tüyüplerinin adedi, geminin mayn döküp dökmiyeceği ve taşıyacağı tayyarelerin takribî adedi bildirilecektir.

c) Gemi kızağa konduktan sonra mümkün mermertebe süratle kızağa konduğu günü bildirilecektir.

d) İkmalinden itibaren bir aylık müddet zarfında, ikmal gününün tarihi ve (b) fıkrasında mezkûr kâffe teferruat bildirilecektir.

IV üncü fasıl, umumî şartlar ve emniyet şartları beyanındadır

Madde 22 — Muahedeyi imza eden devletlerden hiç biri, ecnebi bir bahriyeye harp gemisi olarak kullanılacak herhangi bir gemiyi ne teberrü etmek veya satmak suretile ve ne de diğer herhangi bir şekilde temlik edemez. Bu mukarreratın, yardımcı gemilere şümulü yoktur.

Madde 23 — (1) inci fıkra : Herhangi bir felâket dolayısile zayiat vuku bulmadıkça, hiç bir gemi eskime müddetini doldurmadan evvel yeni bir gemi ile ve keza diğer muayyen sınıflardaki herhangi bir gemi ile tebdil edilemez.

Madde 24 — (1) inci fıkra : Herhangi bir harbe dahil olan âkitlerden biri (ancak böyle bir muahedenin ahkâmından

ayrılmasını icap ettiren hal ve şartların tahakkuk ettiği diğer âkitlerce taayyün ettikten sonra) bu muahedenin ahkâmından inhiraf edebilir.

Madde 25 — (1) inci fıkra : Bu muahedeyi imzalamamış olan herhangi bir devlet, işbu muahedenin (4), (5) ve (7) nci maddelerinde tayin ve tahdit olunan miyar maimahreç ve teslihatı tecavüz etmek suretile gemi inşasına müsaade eder, gemi inşa eder veyahut gemi tedarik ederse âkitlerden her biri aşağıdaki tarzda hareket etmek hakkını haiz olurlar:

a) Muahedenin mütebaki meriyet müddetleri zarfında 3, 4, 5 inci maddelerle 6 ncı maddenin birinci fıkrası ve 7 nci maddenin ahkâmına tâbi olmazlar.

b) İçinde bulundukları seneye ait evvelce ilân ettikleri inşaat programlarından inhiraf edebilirler.

Madde 26 — (1) inci fıkra : Millî emniyet dolayısile his - sedilecek mübrem ihtiyaçlarda âkitlerden herhangi biri, bunu bir (fevkalâde vaziyet) olarak mütalea edecek olursa içinde bulunduğu sene zarfındaki in - şaat proğramından inhiraf edebilir. Maahaza, keyfiyete taallûk eden hudutlar dahilinde kalındıkça, kemiyete müteallik inşaat

tedbirleri hiç bir (fevkalâde vaziyete) delâlet etmezler.

V inci fasıl, son mukarrerat beyanındadır

Madde 28 — (1) inci fıkra : İngiltere hükûmeti 1940 senesinin son rub'u zarfında diğer akitlerle deniz teslihatının in - dirilmesi ve tahdidi maksadile yeni bir konferansın toplanmasını temin müzakereye girişe - cektir. Bu konferans 1941 senesinde toplanacaktır.

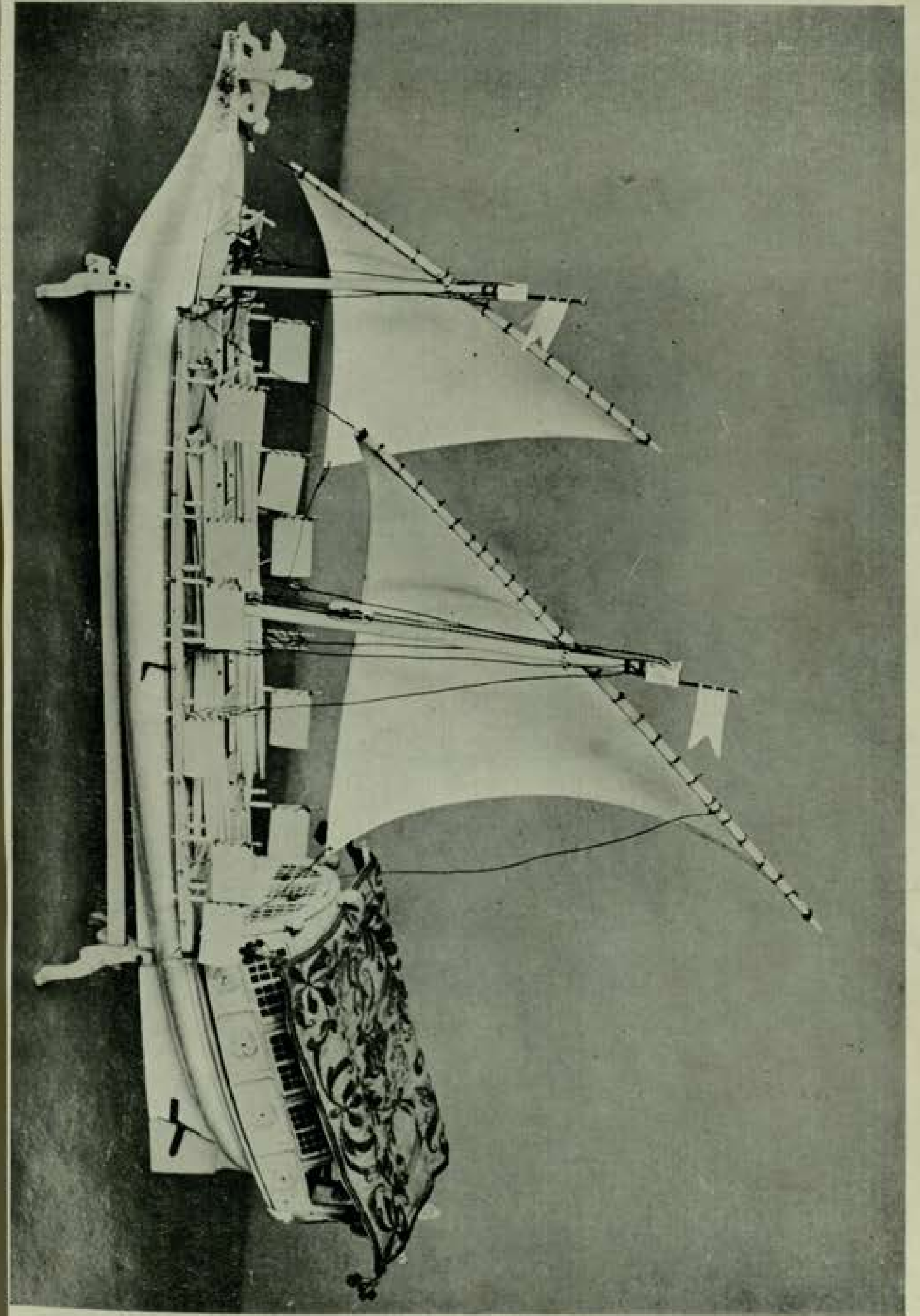
İşbu muahedename, 1937 se - nesi İkincikânun 1 inci gününden itibaren 1942 senesi 31 - Birincikânun tarihine kadar (6 senelik bir müddet) muteberdir.

*
* *

Lâhika : İnşaat proğramının, tecrübeye ve inşaata müte - allik malûmatın mütekabilen bildirilmesi hakkındaki anlaşma - nın işbu muahedenin müddeti bittiği halde dahi mer'iyetini muhafaza etmesi ve ileride daha şumullü bir şekilde deniz teslihatının tahdidinin temini hakkında temenniler mevcuttur.

Yukarda hulâsaten zikredilen muahede yalnız fennî kısımları ihtiva etmesi ve zamanla tahdit edilmiş olması dolayısile, mister (Baldwin) in konferansın açılış merasimindeki nut - kunda ifade ettiği şekilde denizaltı ticaret harbinin tehdidi hakkında hiç bir mukarreratı ihtiva etmemektedir. Her halde yakın bir zamanda Fransa ile İtalya'nın 1930 senesi Londra mua - hedenamesinin IV üncü faslında mezkûr olan ve kendileri ta - rafından kabul edilen mukarreratın muhafazası için aralarında bir protokol tanzim edecekleri beklenebilir. Bu fasıl, birleşik Amerika, İngiltere ve Japonya'nın denizaltı harbi yaparken, milletler hukukuna denizüstü gemilerinin ticaret harbi yapar-

larken tâbi oldukları ahkâma devamlı bir şekilde bağlı kalacakları hakkındaki taahhütlerine müteallıktir. Bu mukarreratın Fransa ve İtalya tarafından imzalanması, ihtimal diğer devletlerin de bu yolu takip etmelerini mucip olacaktır. Keza Almanya hükûmeti de 1935 senesi martında İngiliz ve Alman deniz anlaşması sonunda, 1930 senesinde Londra'da aktolunan muahedenamenin bu şekildeki mukarreratına tebaiyete hazır bulunduğunu beyan etmiştir.

Bir Türk [illegible] modeli (Aslı Kopenhag müzesindedir)

Toplıyan : Bnb. Kimyager İ. GÜREL

Sis cihazları hakkında teknik bilgiler

Denizde bilhassa aşağıda tarif edilen cihazlar kullanılır :

A) Gemilerde kullanılan cihazlar:

1 — Muhteviyatı 25 litre olan sis püskürücü cihaz.

Cihaz, sis maddesini ihtiva eden bir kazandan ibarettir. Bu, ya el vasıtasile yapılacak bir vuruş ile veya elektrik cereyanı vasıtasile cihazın içinde bulunan yüksek tazyik fişeğini açmak suretile çalıştırılır. Yüksek tazyik fişeğinden intişar eden muzik gaz, sis maddesini dışarı püskürtür ve verici boru-

ların ucundaki şari memeler vasıtasile de çok ince zerrat halinde olarak pulverize edilir. Sisleme fili, verici kolların üzerindeki valfları kapatmakla durdurulur. Cihaz her vaziyette muntazam bir surette çalışır.

Sisleme müddeti :

1 verici boru ve bir 3/4 litrelik meme kullanıldığına göre takriben 30 : 35 dakika.

1 verici boru ve bir 1 1/2 litrelik meme kullanıldığına göre takriben 15 : 18 dakika.

2 verici boru ve iki 1 1/2 litrelik meme kullanıldığına göre takriben 8 : 9 dakika devam eder.

Cihazın boş olarak ağırlığı	19.750	K/g.
25 litre şarjın ağırlığı	48.00	K/g.
Dolu olarak cihazın ağırlığı	67.750	K/g. dır.
Cihazın azami yüksekliği . . . takriben	73.00	santim.
Kazan kutru . . . . takriben	28.00	»

Kazanın kulpları el ile kaldırıldığı zaman kulplar, kazanın üst kenarını takriben 5 santim kadar aşmaktadır.

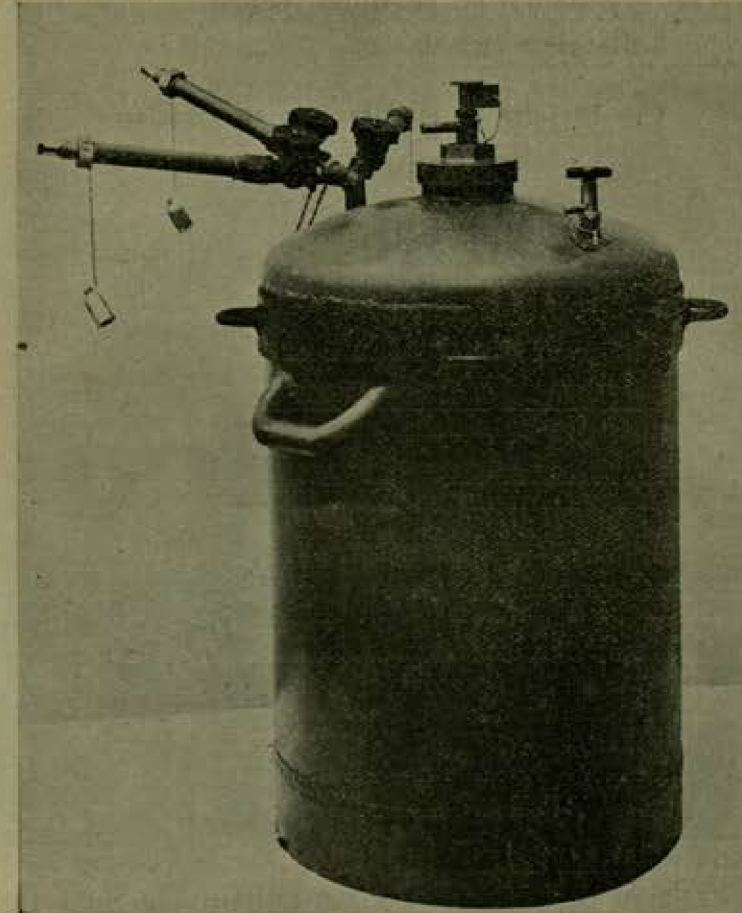
Kazanın azami istiap hacmi	33.00	Litre
Şarj	25.00	»
Bidayette yaptığı tazyik	10	Atmosferdir.

Bu cihaz, teşekkülâtı ve kullanışı itibarile yukarda tarif edilen 1 numaralı ve 25 litre muhteviyatı olan cihazdan farklı değildir. Yalnız, fazla miktarda sis maddesini ihtiva etmesi dolayısile sisleme müddeti ehemmiyetli bir surette uzundur, ayni zamanda, sisleme müddetinin böyle uzun olması bu filin daha tesirli bir şekilde tatbikına yardım edeceği gibi cihazın kabasitesi de o nisbette bittabi artmış alur. (Bilhassa, sisin çabuk sıyrıldığı ahvalde).

Sisleme müddeti :

2 adet 2 1/2 litrelik meme kullanıldığına göre	20 : 22	dakika
2 » 5 » » »	10 : 11	dakika
Cihazın boş olarak ağırlığı . . . takriben	91.5	K/g.
100 litre şarj ile beraber ağırlığı takriben	287.0	K/g. dır.

2 — Muhteviyatı 100 litre olan sisleme cihazı :

Orta ve büyük gemilerde bu gibi 100 litrelik cihazlardan kaideten iki adet bulundurulur. Bunlar geminin kıç tarafına, biri sancak, diğeri iskele tarafına yerleştirilir. Cihazların bu suretle kıçta bulunuşundan maksat, sisleme esnasında hâsıl olan sisin komuta köprüsünü sarmaması ve gemi komutanının manevrasını işgal etmemesidir. Gemilere tabiye edilen sis cihazları, pratik olarak gemide her zaman mevcut bulunan muzayyık hava ile çalıştırılır, montajı ona göre yapılır. Bu itibarla gemi komutanı, köprüüstünde bulunan muzikı hava valflarını açıp kapamak süretile bizzat ve istediği zaman cihazları faaliyete getirir, veya çalışmasına nihayet verdirir.

B) Karada, bilhassa sahil istihkâmatı mıntakasında harp vesair limanlarda ve buna benziyen diğer maksatlar için kullanılan cihazlar :

1 — 75 Litre sis maddesi alan sis cihazları

Bu cihazların da teşekkülleri ve kullanış tarzları bundan evvel bahsettiğimiz 25 ve 100 litre sis maddesini havi cihazların benzeridir.

Cihazın boş olarak ağırlığı . . . takriben 45 K/g.
75 litre şarj ile beraber ağırlığı . . » 187 K/g. dır.

Sisleme müddeti :

Her biri 3/4 litrelik memeyi havi iki püskürtme kolu kullanıldığına göre . . . . 48 : 53 dakikadır.

Aletin, nakil ve sevki idaresi için sureti mahsusada tertip edilmiş bir arabası vardır. Araba bir el ile idare edildiği gibi aleti, derin vadilere de tevcih etmek kabildir.

Arabanın ağırlığı	120.00	K/g. dır.
Tekerlek kutru	1.1	Metre
İki tekerlek mesafesi	0.9	»
Ok ve tekerlek boyu (bütün uzunluk)	2.2	Metredir.

2 — 100 litrelik sis maddesini ihtiva eden sis cihazı

Bu cihaz A kısmının 2) numaralı paragrafında bahsettiğimiz, denizde kullanılan 100 litrelik cihazdan cüz'i farklıdır.

Bu fark da bunda; gemide kullanılan cihaza ilâve edilen ve geminin muzikı hava enstelâsyonu ile irtibat temin eden kısmın mevcut olmamasıdır. Bu cihaz bilhassa, durulduğu zaman konak mevkilerini sislemek hususunda kullanılır. Açık ve düz bir sahayı sislemek icap ettiği ahvalde cihaz yüksek bir dam üzerine çıkarılır ve rüzgâr istikameti örtülür. Karada kullanılacak olan bu cihazlarda bazen iki, bazen de azami üç adet 3/4 litrelik püskürme memesi kullanılır.

Sisleme müddeti :

2 adet 3/4 litrelik meme kullanıldığı zaman takribe 65 : 70 dakika

3 adet 3/4 litrelik meme kullanıldığı zaman takriben 43 : 47 dakika.

Cihazın boş olarak ağırlığı . . . . takriben 91.5 K/g.
100 litre şarj ile beraber ağırlığı . . . . . « 287.0 «

C) Sis maddesi :

Yukarda tarif ettiğimiz cihazların hepsinde mayi sis maddesi kullanılır. Cihazların teşekkül ve kullanış maksatlarına

göre sis maddeleri, tesirat itibarile azçok biribirinden farklıdır. Bu maddelerin en mühimleri bilhassa şunlardır:

a) Spesiyal bir terkip olan (hamızı klormalı hamızı kibrit):

İzafî ağırlığı 1.90 : 1.95 dir. Bu madde hem ucuz, hem sisleme kudreti fazladır.

b) Titantetrachlorid :

İzafî ağırlığı 1.78 dır. Bu cisim, sis maddelerinden 1 numara alan kimyevî bir terkiptir. Bunun saf olanının fiatı oldukça pahalı olmasına rağmen bir çok tercih noktaları vardır.

Sisleme kabiliyeti, ayni miktardaki hamızıkibrit, hamızıklorma mahlûtuna nazaran ve fiat nisbetinden daha ziyade yüksek ve tesirlidir. Eğer, bu kimyevî maddeye amonyak da katılacak olursa tesiri arttırılacağı gibi, mahlûtun kesafeti cihazların teşekkülâta ve metanetleri nisbetinde çoğaltıldıkca fiat da ehvenleşir.

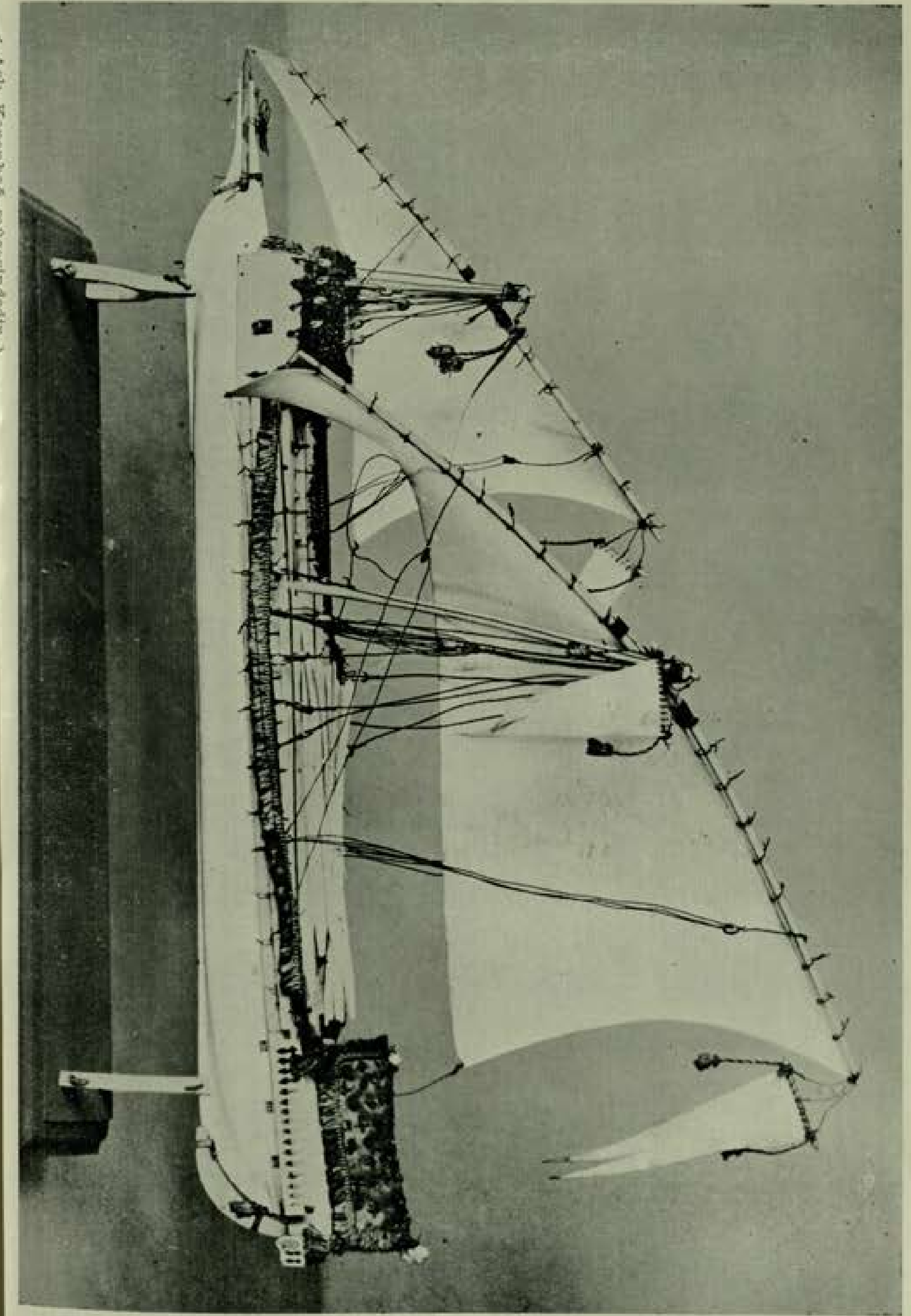
c) Silicyum tetrachlorid :

Bunun Titantetrachlorid'den biricik farkı, sisleme kudretini arttırmak maksadile katılan amonyağın bu tesiri arttırmak hususunda muhakkak ve esaslı bir surette müessir olması keyfiyetidir. Silicyumtetrachlorid, titantetrachlorid'den cüz'i daha ucuzdur. O da fazla miktarda satın alındığı ahvaldedir.

Zikredilen bu sis maddelerini, tarif ettiğimiz cihazların hepsinde kullanabiliriz, ve kullanma tarzı da biribirinin aynidir. Yalnız Silihyumtetrachlorid ile Titantetrachlorid'i püskürecek memeler başka tarzda imal edilmiş memeler olup bunlar patent ve spesiyaldır.

D) Umumi teknik malûmat:

Yukarda tarif ettiğimiz sisleme cihazları doğrudan doğruya üzerindeki düğmeye tazyik ederek vurulmak suretile çalıştırıldığı gibi bilhassa uzak mesafelerden elektrik nâkılleri donatmak suretile de çalıştırılır. Bu tarz çalıştırma, cihazın içindeki yüksek tazyik fişeğinin elektrik vasıtasile musluğu açılarak çıkan

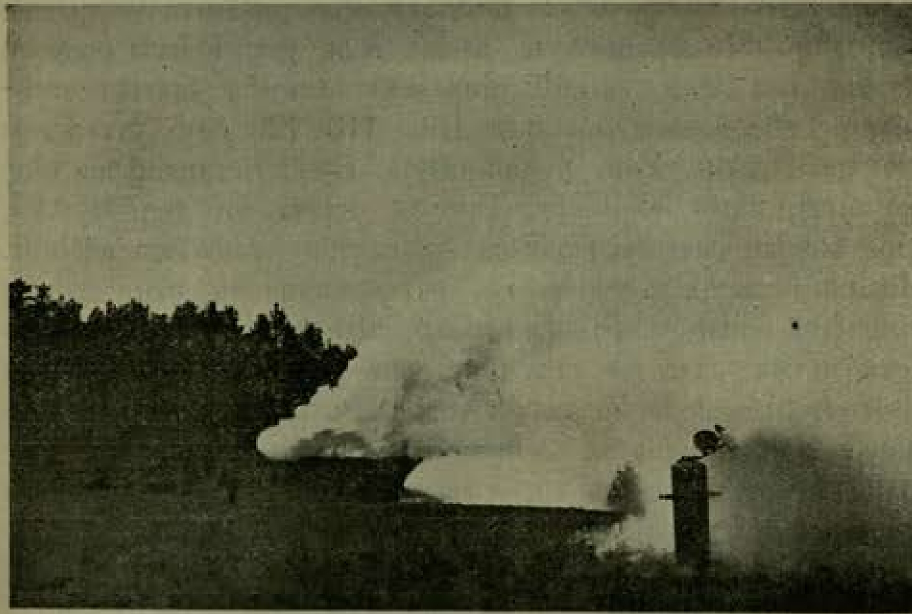

Bir Türk çektirisi modeli

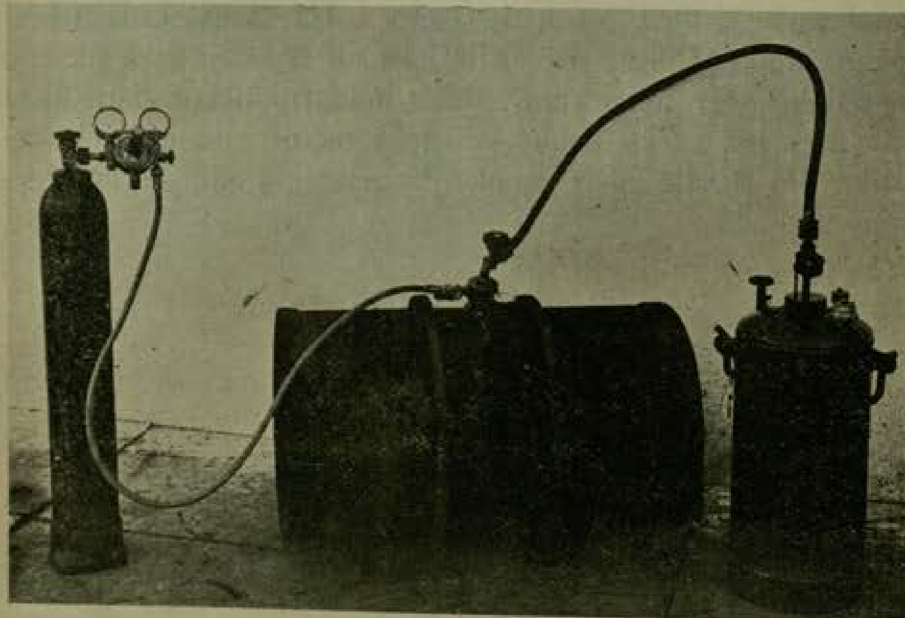
(Aslı Kopenhağ müzesindedir.)

gazin tazyik ederek cihaz muhteviyatını püskürmesi suretile vaki olur. Muzikı hava ve muzik azot gazini havi olan bu fişeğin her tarafı lehimli olup 400 atmosfer tazyika mukavemet edecek kadar metindir. İçine 110 : 120 Atm. tazyikında azot gazi basılır. Yeni patent tazyik fişekleri musluksuz olup her tarafı sıkıca lehimlidir. Bundan dolayı bu yeni fişekler, içine basılan gazi kaçırmaksızın uzun yıllar muhafaza edebilir. Musluklu tazyik fişekleri ise, gaz sızdırmadan uzun zaman muhafaza edilemez. Fişek dışından vurulmakla delinir ve içindeki muzik gaz, sis cihazının içine yayılarak sis maddesini dışarı fışkırtacak kadar tazyik yapar. Püskürme kollarının üzerindeki valflar açılarak sis maddesi kolların ucundaki ari memelerden gayet ince ve küçük zerreler halinde fışkırır. Fışkıran sis maddesi havadaki su buharile temasa gelir gelmez sis yapar. Valfların kapatılmasile her zaman için cihazın faaliyeti aninde durdurulabilir. Muzik gaz taşıyan fişeklerin ihtiva ettikleri tazyik, cihazın içindeki sis maddesini tamamen püskürtmeye kâfi gelecek kadardır.

Cihaz, kullanılıp boşaldığı zaman bunları tekrar doldurmak için hususi tertibat vardır ki cihaz 1 1/2 : 2 dakikada tekrar doldurulabilir. Bunun için üstteki kapak lâşka edilerek çıkarılır ve tazyik fişeği dışarı alınır. Cihaz doldurulduktan sonra diğer yeni bir fişek yerine konur ve kapak tekrar vira edilerek kapatılır. Bu suretle cihaz yeniden hazırlanmış olup derhal faaliyete geçebilir.

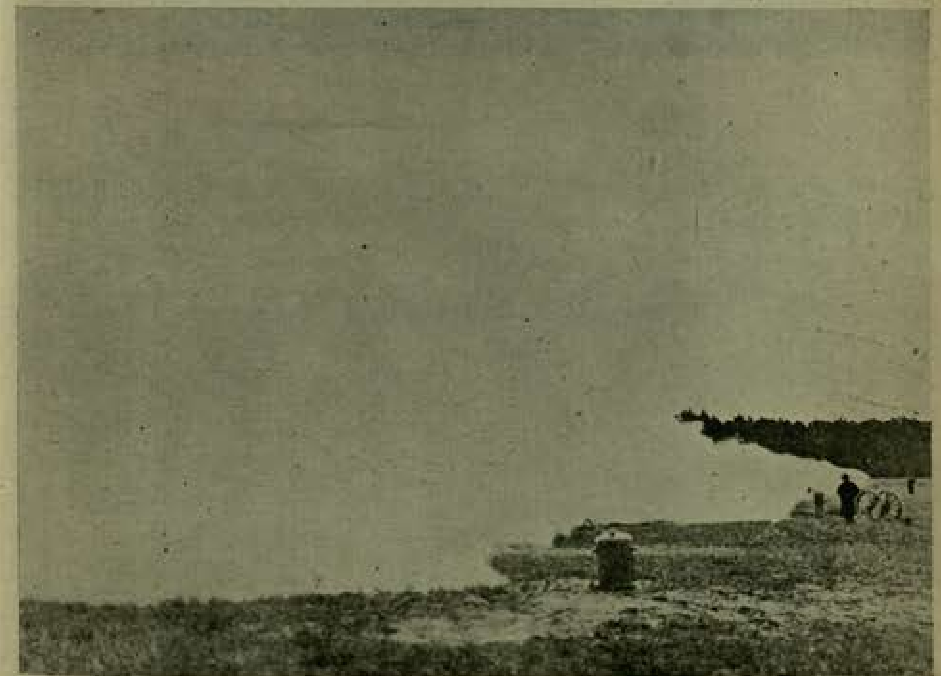
75 litrelik sis cihazları çalışırlarken

Doldurma tertibatı

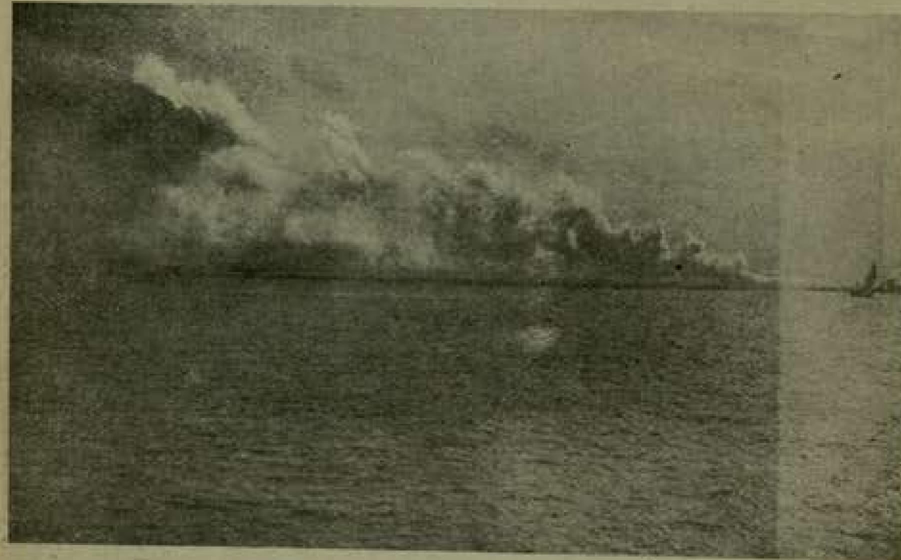

25 litrelik sis cihazı çalışırken

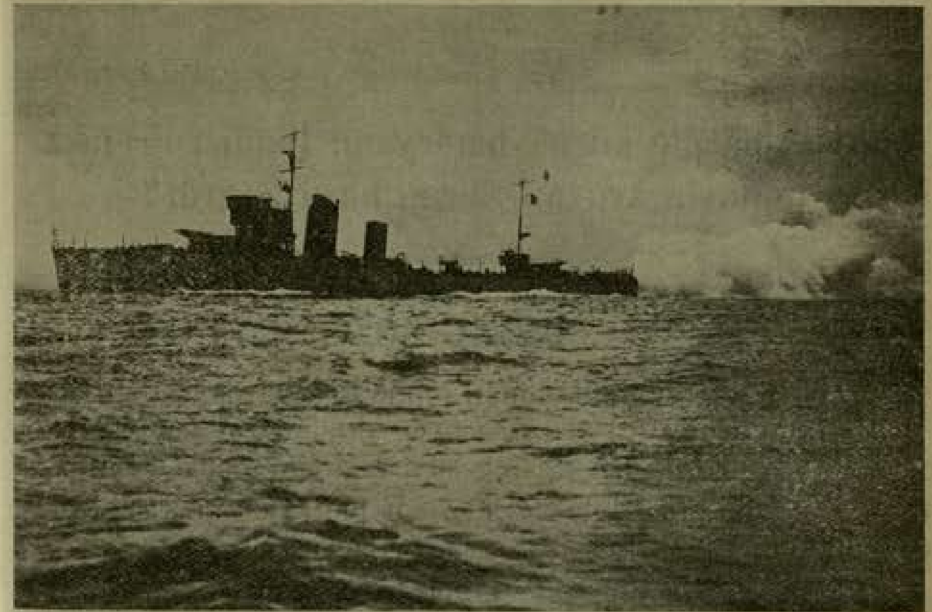

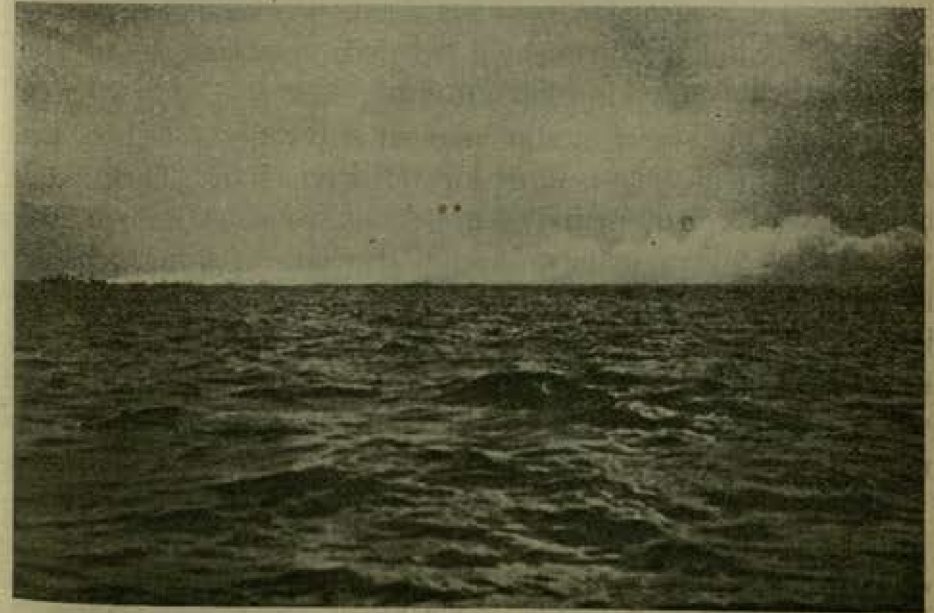
100 litrelik sis cihazı ve diğer tipler çalışırlarken

Hızlı giden muhriplerde sisleme ameliyesi

Askeri mecmuadan alınmıştır:

Yazan: Emekli Top. Kd. Yzb. M. ERTUĞRUL

Büyük harpte küçük bataryam; İngiliz, Fransız muavin kruvazörlerini nasıl batırdı?

BİRKAÇ SÖZ

Yer yüzünün şahit olduğu bütün savaşlarda her Türk zabitinin hayatı; tarihi süsliyen destanlarla doludur. Her biri bir epopeye mevzu teşkil edebilecek olan menkabelerin - ne yazık ki - binde biri bile ne kuvvetli bir kalemin icazı, ne de kudretli bir fırçanın tasvirile tesbit edilmiş değildir.

Bu; Türkün öğünmesini bilmediğinden değil; eğünmeyi sevmediğindendir. O; yarattığı harikaları yalnız bir vazife olarak yapar ve onu mahviyatın inziva ve mahremiyeti içinde saklamaktan zevk alır.

Bir harpte en büyük yararlık gösteren bir kahramanın destanını kendi ağzından dinlemek değil, ona kendi kahramanlığı hikâye edildiği zaman bile; kabahati meydana çıkmış bir çocuk mahcubiyetile kızardığı görülür.

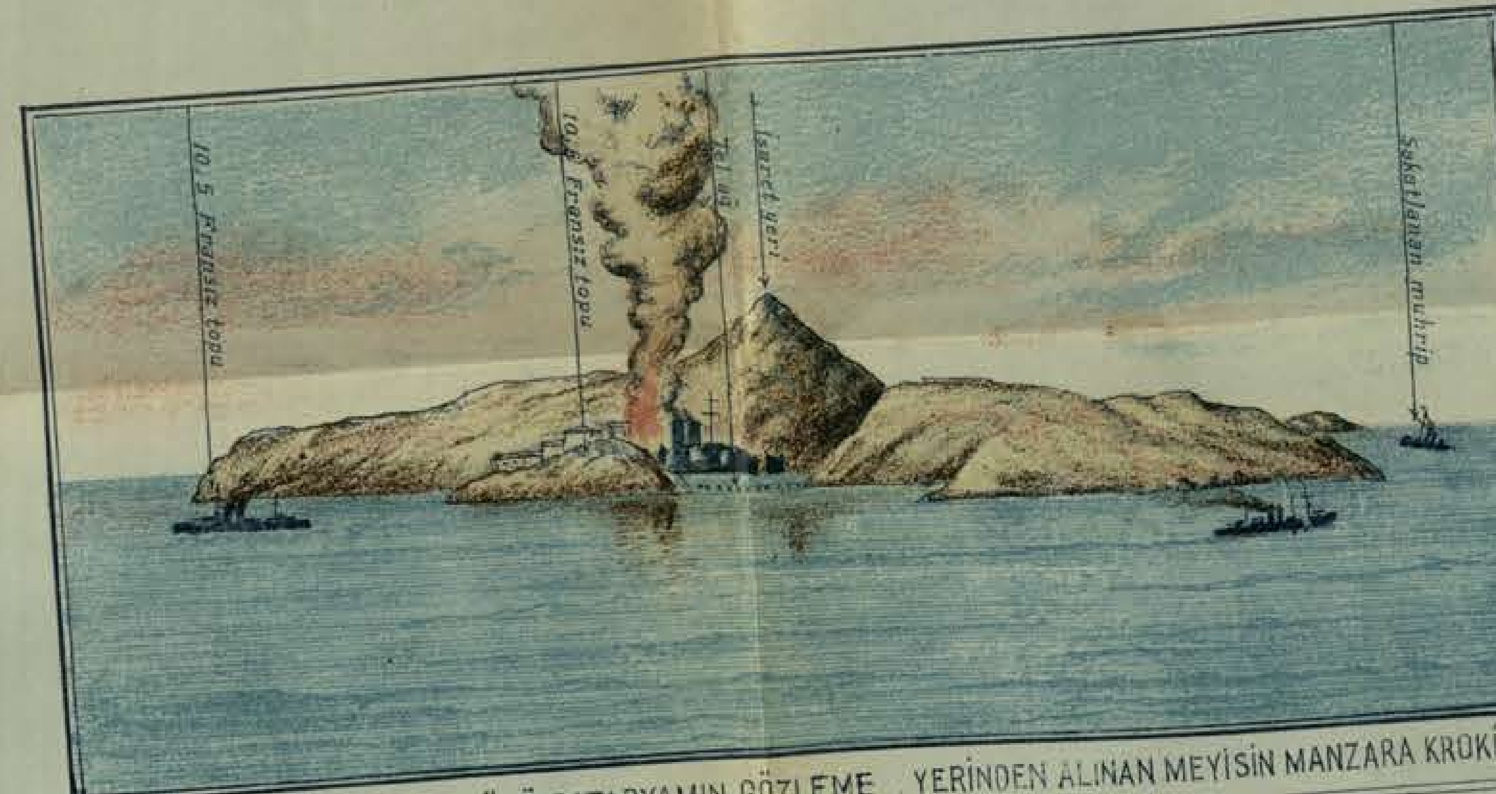
Halbuki bir askeri neslin manevi kuvvetlerle teçhizi için seleflerinin menkabeleri birer kuvvet kaynağıdır. Türk zabiti için; bu derece fazla mahviyet göstermek, yetişecek nesli o kuvvet kaynaklarından mahrum kılmak demektir. Benim menkabe denilecek bir hareketim yoktur. Fakat Çanakkale muharebeleri dahil olduğu halde İstiklâl harbinin sonuna kadar geçen askeri hayatımda taliimin beni karşılaştırdığı bazı harp hâdiseleri vardır ki, - değeri olmadığı halde - büyüklerim bunları birer menkabe değerinde farzettiler.

Bir gün, Antalyada şimdiki san'atim olan ziraat topraklarımdaki evimi tesadüfen şereflendiren iki büyük komutanımızın odamda asılı levhalarımdan anlayıp dinledikleri bu hâdiseleri yazılarımla, yetişecek nesle anlatmaklığımı emir buyurdular.

I 3-2. KÂNUN-1917 PAZAR GÜNÜ MEYİS LİMANINDA SIKIŞTIRILAN İNGİLİZ GEMİLERİNE YAPILAN BASKIN VE NETİCESİ

Batırdığım İngilizlerin 4 tayyareli „Benami Krea„ kruvazörü

İki isabet alarak sakatlanan İngiliz muhribi

27-12-1916 PAZAR GÜNÜ BATARYAMIN GÖZLEME YERİNDEN ALINAN MEYİSİN MANZARA KROKİSİ

İşaretler:

- Obüs Bt. Mevzii
- Dağ Bt. Mevzii
- Yanan obüs cepaneliği
- Telefon
- Açılan top yolu
- Gemilerin limandaki yerleri
- Denizaltı gemilerinden korunmak için gerilen ağ
- Düşman 10.5 top yerleri

1 : 100,000

Bu hâdiseler; komutanı bulunduğum küçük Erhard dağ toplarından müteşekkil bataryamla Büyük harpte Meis adasında « Benami Krea » İngiliz kruvazörünü ve yine bu bataryamla Antalyanın Ağva sahilinde Pari dö Fransez kruvazörünü ve müteakıben ateşimizin menziline sokulamadığından dolayı açıklarda bir yelkenli kayığımızla Aleksandr kruvazörünü batırmaktan ibarettir.

Ben; bir asker olmaklığım itibarile bütün o marazi mahviyet maniasını yenerek büyüklerimin emirlerini yerine getirmek üzere bu hâdiselere ait şu makaleyi yazdım. Bu yazılar arasında herhalde mahviyete aykırı düşeceğine emin olduğum bazı hatalarım olacaktır. Bunların af ile görülmesini rica ederim.

I

Birinci Meis baskını ve neticesi

[1 No. lı paftaya müracaat]

1916 senesi 1. Kânunun üçünde Aydında iken Almanyadan yeni gelen Erhart dağ toplarını tesellüm ederek kısa bir talim devresinden ve atış teftişinden sonra ayın sekizinde meçhul bir semte hareket için hazırlık emrini aldım. Ayın onunda 991 No. lı trenle Denizliye yollandık. Çok gizli tutulan bu hareket bataryam efrat ve zabitanını şüphesiz meraka sevketmişti. Denizlide bir gün kaldıktan sonra (Garbî Karaağaç - Elmalı) yolunu güderek ayın yirmi beşinde Kaş kasabasında bulunmaklığımız emredildi. Müsait bir havada neş'eli bir yürüyüşle ayın yirmi üçünde Kaş kasabasına geldik. Burada mıntaka kumandanı kaymakam Cemal bey den öğrendiğimiz vaziyet şu idi:

Bandırmada bulunan beşinci ordu komutanı general Leyman Fon Sanders; Akdeniz sahillerimiz için bir tehlike teşkil eden Meis adasını işgal ve orasını tahkim etmek kararını veriyor ve bu kararını yerine getirmek için İzmirde bulunan 15 lik seri sahra obüs bataryasile kumandamda bulunan dağ bataryasını, binbaşı Şule idaresindeki bir Alman tayyaresini, jandarma mülâzimi Muhittin efendi kumandasındaki yüzyirmi kişilik mürettep piyade bölüğünü tahsis ediyor ve bu taarruzun idaresini asıl mesleği papazlık olan ihtiyat Alman mülâzimi Ezelberke veriyor.

Her iki bataryaya topçu kumandanı sıfatile kıymetli bir topçu olduğu söylenen muvazzaf binbaşı Şimitkolboyu; obüs bataryasını muharebe esnasında idare etmek için muvazzaf binbaşı İdman'ı tayin ediyor.

Bir sürü muvazzaf Alman binbaşılarının ve Türk mıntaka kumandanının doğrudan doğruya ihtiyat bir mülâzimin emrine verilmesi diğer Alman zabitlerinin hiddet ve asabiyetlerini tahrik ediyor; daha başlangıçta hoşnutsuzluk ve geçimsizlik gibi dissiplini bozan çirkinlikler nazarı dikkati celp ediyordu.

Görülecek işin ehemmiyeti düşünülmiyerek düşülen bu dissiplin hatası; ilk bakışta ümitlerimizi kırıyordu. Çekememezlik yüzünden maksadın elde edilemiyeceğinden endişe ederek o zaman Aydında bulunan XXI. kolordu kumandanlığına vaziyeti bildirdim.

Kaşa geldikten ve bir gün istirahat ettikten sonra müfreze kumandanı mülâzim Ezelberkten aldığım emir üzerine Bayındır burnunda açık mevzie girdim [1 No. lı paftaya]. Arazinin dağlık ve çok sarp bulunması dolayısile toplarımı parça halinde ve ancak asker sırtında naklettirebildim.

1 - II. Kânun - 1917 her iki batarya tamamen mevzie yerleşmişti [1].

Binbir müşkülâtla mevzie yerleşebilen obüs bataryasının altıyüz atımlık cepanesi, batarya cepane zabiti olan **bir Alman mülâziminin inat ve hatası yüzünden bu cepane; mevziin yüzelli metre gerisinde bir tepe üzerindeki iki gözlü toprak dam içine toplu olarak yerleştirilmişti.** Bunun çok hatalı olduğunu anlatmak istedimse de dinletmek mümkün olamadı.

Alınan tertibata nazaran taarruz şu şekilde yapılacaktı:

On gün sonra hava müsait olduğu takdirde Antalyadan getirtilip Faktora limanında saklanan sekiz yelkenli kayığa, mürettep bölük bindirilerecek ve sabaha karşı adaya sevkedilecek, güneş doğarken her iki bataryanın ateşi himayesinde bu bölük adaya çıkarak şehri işgal edecekti.

[1] Obüs bataryasının Baladız istasiyonundan Bayındır burnundaki mevzie yerleşmesi ancak iki ayda kabil olmuştur. Yolsuzluk yüzünden bu bataryanın yürüyüşü pek ağır olmakla beraber efradın çektiği ıstırap tahammülün fevkında idi. (Yazan)

Görünüşte pek basit olan bu plânın tatbikına imkân olmıyacağına kani idim. Çünkü, adanın vaziyeti askeriyesi tesbit ve netayici hesap edilmeden adeta kolumuzu sallıyarak sarp kayalıklar arasına yerleştiği muhakkak bulunan bir düşman üzerine tahta gemilerle gitmek ve neticeden emin olmak gülünç olmakla beraber imkânsızdı. Fakat noktai nazarımı bir türlü kabul ettiremiyordum.

Düşman; Bayındır burnundaki faaliyetimizi sezmiş olacak ki 3 - II. Kânun - 1917 pazar günü saat dokuzda [Çanakkale muharebelerinde sık sık tayyare uçuran] İngilizlerin Ben - mi Kre (Ben - my Chree) kruvazörile iki İngiliz torpito muhribi ve Fransızların Paris — II kruvazörü Meyis limanına gelerek demirlediler [1].

Mutasavver taarruz için daha on gün vardı. Hiç beklenilmiyen bu fena misafirler hepimizin keyfini kaçırdı. Adaya taarruz ümidi azalmağa başladı. Mevzide bulunan Alman zabitanı adeta yeise düştüler. 20 kilometre gerideki Kaş kasabasında taarruz hazırlıklarile meşgul bulunan müfreze kumandanı Ezelberk telefonla bizlere, tarassut ve intizar tavsiye ediyor, tarafımızdan hiç bir hareket yapılmamasını emrediyordu.

Gördüğüm manzara karşısında şu kanaate vardım:

Düşman, bir şey sezmiş veya casuslarından [2] biri haber almış olacak ki, bu gemileri karşımıza gönderdi. Bugün veya yarın uçuracağı tayyarelerle mevzilerimiz, ordugâhımız ve açılan top yolu üzerinde gidiş ve gelişler görülecek ve şüphesiz bombardıman edecekti ve belki mutasavver taarruzu men için icap eden tertibatı da alacaktı. Bu suretle uzun zamandanberi yaptığımız hazırlık boşa gidecek ve harbin sonuna kadar bu iki batarya; ada karşısında âtıl bir halde bağlanıp kalacaktı.

[1] Ben - my - Chree 1916 tabılı Taschenbuck'da Dz. Tay. ana gemisi olarak gösterilmekte ve bu gemide Tay. tamirhanesi de bulunduğu yazılmakta ve başka bir malûmat verilmemektedir. Paris II kruvazörü bu Taschenbuck'da bulunamamıştır. (9 Ş.)

[2] Aşağıda sırası geldikçe arzedeceğim veçhile sahillerimizi abluka eden düşman gemileri ıssız kıyılara yerli Rumlardan casus çıkararak bunlardan istifade ediyorlardı.

Bu itibarla topçu kumandanı binbaşı Şimitkolboya noktai nazarımı anlatarak aşağıda yazılı karşılıklı konuşma ile teklifimi yaptım.

Ben — Bu vaziyet karşısında elimizdeki şu kuvvetle adaya taarruz edebilecek miyiz, Kumandan?

O — Kat'iyyen ümit etmiyorum.

Ben — O halde ne düşünüyorsunuz?

Gülerek;

— İhtiyat papazdan gelecek ilâhî emri . . .

Ben — Fikrimi kabul ederseniz büyük bir iş görmek ve muvaffakıyet kazanmak mümkün, yeter ki, mes'uliyet karşısında birleşelim.

Hayretle yüzüme bakarak;

— Ne düşünüyorsunuz söyleyiniz bakalım; kabiliyeti tatbikıyesi varsa derhal yapalım.

Batarya dürbünü ile göstererek dedim ki:

— Bakınız düşmanla aramızdaki mesafe azamî dörtbuçuk kilometredir. Yani gemiler her iki bataryamızın ateş tesiri altında demektir. Büyük kruvazör tamamen görünüyor. Dikkat ederseniz pazar olması münasebetile bacaların üstü kapanmış, bütün bahriyeliler karaya çıkmış, şehrin bize taraf yollarında, bahçelerinde geziyorlar, eğleniyorlar. Demek oluyor ki, bugün için onlardan bir hareket bekliyemeyiz.

Binaenaleyh bu güzel fırsattan istifade edelim. Yapacağımız baskın ateşile büyük kruvazörü batırırız. Büyüğü bertaraf edildikten sonra üst tarafı kolaydır ».

Bu teklifimi Alman binbaşısı çok beğendi. Sevinçle elimi sıkarak:

« Bravo mülâzim, tebrik ederim, çok güzel düşünüyorsun, derhal yapalım. Papaza da ben haber vereyim » dedi.

Hemen obüs bataryası kumandanı binbaşı İdmanı çağırarak vaziyeti anlattı. Teklifimi o da derhal kabul etti. Hal ve vaziyetin icap ettirdiği bu teşebbüste her üçümüz namus ve şeref sözü ile biribirimize bağlandık ve vazifemizi şöylece taksim ettik:

Gizli mevzideki obüs bataryası: Ani grup ateşile büyük kruvazörü batıracak.

Açıkta bulunan bataryam: Bahriyelilerin gemiye avdetini menedecek ve limandan çıkacak torpitoları ateş altına alacaktı. Müteakıp vazifeler sonra düşünülecekti. Baskının; tam saat on üçte yapılması kararlaştırıldı.

Her iki bataryada hummalı faaliyet başladı. Bir saat daha vaktimiz vardı. Bir taraftan sıkı gözleme yapılıyor, bir taraftan da asker karnını doyuruyordu. Bu aralık topçu kumandanı Şimitkolbo; telefonla müfreze kumandanı Ezelberke vaziyeti ve verdiğimiz kararı anlatırken telefon muhaberesi her nasılsa inkıtaa uğramış olacak ki, yanımıza gelerek dediki:

« Telefon bozuldu görüşemedim. Maahaza kararımızı tatbikten başka çare göremiyorum. Çünkü kaybedilecek vaktimiz yoktur » dedi.

Saat on üçe beş kala [1 № lı pafta] limanın bir ucundan diğer ucuna küçük bir motorun ağa benzer bir şey germeğe başladığını gördük. [Bu sıralarda Akdenizde Alman denizaltı gemilerinin faaliyeti artmıştı. Sırf emniyetlerini temin için bu ağ geriliyordu]. Kendilerini kafese soktuklarını gösteren bu emniyet, şüphesiz bizimde lehimize idi. Bu itibarla atışı biraz geciktirmeyi muvafık bulduk.

Saat tam 13, baskın zamanı yaklaştıkça efratta da hareket ve heyecan artıyor; bataryanın etrafında bir karınca kümesi gibi kaynaşıp duruyorlardı ara sıra çıkardıkları sevinç nağraları, içine sığındığımız kayalıklarda şen ve keskin akisler yapıyordu.

Türk askeri cenge hazırlanıyordu. Bunun zevkını ancak görenler ve içinde bulunanlar bilir. Aylardanberi bin bir ihtimamla yetiştirdiğim bu arslanların gösterdiği yüksek şevk ve heyecana ben de kapılmıştım. Bir az sonra kopacak kıyametin heyecanile benim de yüreğim çarparken gözüm batarya dürbününün adesesinde, düşmanı seyrediyordum. Meis; güzel bir Pazar gününün neş'eli havası içinde tatilin zevkını sürüyordu. Rıhtımın üzerinde ikişer üçer gezen gruplar, dağa doğru kıvrılan patikalarda Pazar şerefine çektiği viskinin tesirile sağa

sola yalpa vuran sarhoşlar; beş on dakika sonra tepelerine inecek türk ateşinden bihaber, batarya dürbününün adesesi içinde bir sinama aktüalitesi gibi oynaşıp duruyorlar. Bizim taraftaki hareket ve gürültü gittikçe sükûn buldu. Herkes yerli yerinde, heyecanla inip kalkan göğüslerden çıkan nefesler bile durmuş gibi herkesin kulağı bir ağızdan çıkacak keskin bir kumandayı bekliyor. Nihayet saat 13 dakika 25; aylardanberi karşısındaki yabancı çığlıklara dişini sıkıp susan dört ağız birden gürledi... Ateş!

Gizli mevzide bulunan obüs ateşe başladı. Atılan ilk dört mermi gemiye isabet etmemiş ise de mesafenin tayinine yarayacak kadar gemiye yakın düşmüştü. Şehirde pek büyük heyecan ve panik başladı. Bu ani baskın memleket halkını deli gibi dağ arkalarına kaçırdı. Bir dakika evvel neş'eden sarhoş olanlar şimdi deli gibi kaçacak delik arıyorlardı. İkinci grupa başlanacağı sırada [1 №lı paftaya müracaat] sahile yerleştirilmiş 10,5 luk uzun iki Fransız topu derhal cevap verdi ve ateşin ardını kesmedi.

Düşman topçusunun mukabelesi o kadar ani ve çabuk olmuştu ki, topçuluk namına takdir etmemek kabil değildir. Dördüncü Fransız mermisi yukarda arzettiğim gibi obüs cepaneliğinin hartuç bölmesine değdi. Hartuçlar [barutlar] yanmağa başladı. Batarya kumandanı Binbaşı İdman sinirlerine hâkim olamıyarak adeta iradesini kaybetti. Ateş durdu. Batarya efradı [büyük tehlikenin önünü almak için] mermileri kurtarmağa koştular. Bu elim vaziyet karşısında düşman topçusu ateşini cepaneliğe toplamıştı. Kurtarma işi çok güçlükle oluyordu. Kruvazörün baş taretteki 21 lik iki top bizim tarafa dönmeğe ve hazırlanmağa başladı. Bir iki dakikaya sığan bu feci hâdise karşısında Binbaşı Şimitkolbo müteessir olmuştu. Bataryamın derhal büyük kruvazöre ateş açmasını rica etti.

Açık ve ayni zamanda kayalıklar arasında mevzi alan bataryamın küçücük topları koca gemi toplarile cenkleşecekti. Ayni zamanda kara toplarına da cevap verecekti. Bu; aklın alacağı bir iş değildi. Fakat çaresizlik karşısında artık tereddüde lüzum yoktu. Hemen ateşe başladık. Mesafelerin biraz

evvel iyice tesbit edilmiş bulunması, toplarımızın yeniliği ve hassasiyeti, cepanemizin tolerans mükemmeliyeti işimizi kolaylaştırdı. İlk grup ateşimizin bir mermisi gemiye çarptı. Müteakıp grupun üç mermisi birden geminin kıç tarafındaki tayyare hangarına çarptı. Müthiş bir yangın çıkardı. Benzin deposuna isabet ettiğini sonradan öğrendiğimiz, mermilerimizden çıkan yangın o derece çabuk büyüdü ki, gemi baş toplarını bize çevirdiği halde ateş etmeğe imkân bulamadı. Mürettebatın bir çoğu denize atılarak diğerleri de daha gemiye dönerken geri kaçtıkları görülüyordu. Yavaş yavaş geniş bir nefes alıyorduk. Gerilen sinirlerimiz yatışıyordu. Silâhımıza itimadımız artıyordu. Artık ateşimiz mükemmel, isabetler devam ediyordu. Koca gemi karşımızda homurdanarak yanıyor, yavaş yavaş yaralı başını denize sokuyordu. 36 dakika süren fasılalı ateşimiz karşısında fazla dayanamıyan Benami Krea baş tarafı ile denize gömüldü, aksamı sairesi açıkta kaldı, fakat yandı. Bu muhteşem levha bize gurur ve karşımızdaki Fransız, İngiliz meslekdaşlarımıza da şüphesiz keder vermişti.

İşte böylece büyüğünü denize gömdükten sonra limanda bulunan diğer iki İngiliz torpitosu ile Fransız kruvazörü ağı yararak son hızları ile ikisi şimale biri cenuba kaçarlarken üçüne birden ateş çevirmeğe imkân yoktu.

Binaenaleyh şimale giden ve daha uygun bir hedef teşkil eden İngiliz torpitolarından birinin olsun canını yakmak istedim. Ateşimi toplıyarak birini yakalıyabildim. 18 atımdan iki isabet alan bu torpito adanın şimal burnunu güçlükle geçti [bilâhare bu torpito sakatlanmış olacak ki, ötekisi tarafından çekilerek Rodos istikametine götürüldüğü görüldü] [1].

Torpitolar da sahayı bıraktıktan sonra başımızı didikliyen ve bir nişancı neferinin yaralanmasına sebebiyet veren Fransız toplarına sıra gelmişti. Karşı karşıya çıkan iki pehlivan gibi

[1] Büyük harp biitikten sonra, yaralanan bu torpitoda haber zabiti olarak buiunmuş olduğunu söyliyen bir İngiliz zabiti Aydına gelmişti. Tanıştım; o muvaffakıyetimizi kendi üzerlerinde yaptığı tesir itibarile anlattı. Takdir ve tebrik ederek Meiste gerek kruvazörün ve tayyarelerin yanmasından, torpitonun sakatlanmasından ve gerek limanda yakılan iki yüze yakın yelkenli gemi ve sandalın vesairenin maddi zararını bir buçuk veya iki milyon İngiliz lirası raddesinde tahmin ettiğini söylemişti.

her iki batarya ayni şerait dahilinde açık mevzide idi. Aradaki fark; onların 10,5 luk betone edilmiş sabit ve mükemmel bir batarya, bizimki ise 7,7 lik tekerlekli ve ateş kabiliyeti şüphesiz onlara nazaran daha az bir dağ bataryası...

Bu karşılaşma yarımasır evvelki topçu düellolarını andırıyordu. Gemilerle uğraşırken bize nefes aldırmıyan bu atışı susturmak için 12 atım yetişmişti.

Sıra telsiz binasına gelmişti. Bu da kolay oldu.

Sıra limandaki yelkenli kayık, sandal, iki yüze yakın tekneye gelmişti. Düşman gemileri bizim bu gibi kayıklarımıza rasgeldiği zaman aman vermiyordu. Bu sebepten mukabelemiz meşru idi. Askerlerlerim bunları batırmak için serbest ateş istediler. Onların arzularını yerine getirmek için her topa ellişer atım attırdım. Tutuşan bu kayıkların dumanı kruvazörünkine karıştı ve bir saat evvel bayram yerini andıran meydan bir saat sonra yangın yerine dönmüştü. Bu hâdiseden sonra Meis limanı adanın arkasında diğer bir koya kaldırılmıştı.

Akşam saat beşe doğru her iş bitmiş azami randımanını veren bataryamın artık top temizliği ve cepane sayımı gibi işleri başlamıştı.

Betbaht obüs hodkâm bir hatanın kurbanı olmuş, bütün hartuçlarını kaybetmişti. İki ayda binbir çile ile ta Baladızdan düşman karşısına getirilebilen bu kudretli ve mükemmel silâhın hakiki sahibi olan kahraman Türk zabit ve neferi mahzun ve boynu büküktü. Fakat en büyük tesellisi de kardeşinin bu zaferi kazanması oldu. O, bir arslan edasile geldi. kardeşinin boynuna sarılarak koklaştı; onu kutluladı.

Gece oldu; tabiatın kudretli bataryaları gürlemeğe başladı. Adetâ bize nazire olarak gittikçe artan grup ateşlerini dolgun bir yağmur takip etti. Sanki tabiat bizim gündüzki zaferimizi tes'it için gök yüzünde şehriâyin yapıyor; zaferimizi kutluluyordu.

4 — 2. Kânun - 1917 sabahını sonsuz bir neş'e içinde karşıladık. Artık her şey normaldi. Bir gün evvel gülen, eğlenen ada; bu gün sessiz ve pek ıssızdı. İki bacasile direklerinin yarısını denizin dışında bırakan Benami Krea ebedi uykusuna dalmış uyuyordu.

II 2_2. KÂNUN_1917 SABAHI MEYİS ADASINA YAPILAN İKİNCİ TAARRUZ

İşaretler:

Obüs Bt. yeri
Dag Bt. yeri
1 8 yelkenli kayığımızın gizlendikleri Faktöra limanı
2 Düşman gemisinin göründüğü zaman yelkenlilerimizin saklandıkları yer
3 Yelkenlilerimizin ateş altına alındıkları yer (Burada 3ü batmıştır)
4 Kurtulabilen 5 yelkenlimizin sığındıkları adacıklar
5 Fransız kruvazörünün ilk göründüğü yer
6 Fransız kruvazörünün gizlendiği yer
Adanın en yüksek yeri « Bahri işaret yeri »
Gecele... yapılmasını teklif ettiğim yer ve yürüyüş istikameti
Top yolu
Telefon
Birinci baskında batan İngiliz (Benami Krea) kruvazörünün yeri
Limanlar
Fransız top yerleri

her iki batarya ayni şerait dahilinde açık mevzide idi. Aradaki fark; onların 10,5 luk betone edilmiş sabit ve mükemmel bir batarya, bizimki ise 7,7 lik tekerlekli ve ateş kabiliyeti şüphesiz onlara nazaran daha az bir dağ bataryası...

Bu karşılaşma yarımasır evvelki topçu düellolarını andırıyordu. Gemilerle uğraşırken bize nefes aldırmıyan bu atışı susturmak için 12 atım yetişmişti.

Sıra telsiz binasına gelmişti. Bu da kolay oldu.

Sıra limandaki yelkenli kayık, sandal, iki yüze yakın tekneye gelmişti. Düşman gemileri bizim bu gibi kayıklarımıza rasgeldiği zaman aman vermiyordu. Bu sebepten mukabelemiz meşru idi. Askerlerlerim bunları batırmak için serbest ateş istediler. Onların arzularını yerine getirmek için her topa ellişer atım attırdım. Tutuşan bu kayıkların dumanı kruvazörünkine karıştı ve bir saat evvel bayram yerini andıran meydan bir saat sonra yangın yerine dönmüştü. Bu hâdiseden sonra Meis limanı adanın arkasında diğer bir koya kaldırılmıştı.

Akşam saat beşe doğru her iş bitmiş azamî randımanını veren bataryamın artık top temizliği ve cepane sayımı gibi işleri başlamıştı.

Betbaht obüs hodkâm bir hatanın kurbanı olmuş, bütün hartuçlarını kaybetmişti. İki ayda binbir çile ile ta Baladızdan düşman karşısına getirilebilen bu kudretli ve mükemmel silâhın hakikî sahibi olan kahraman Türk zabit ve neferi mahzun ve boynu büküktü. Fakat en büyük tesellisi de kardeşinin bu zaferi kazanması oldu. O, bir arslan edasile geldi. kardeşinin boynuna sarılarak koklaştı; onu kutluladı.

Gece oldu; tabiatın kudretli bataryaları gürlemeğe başladı. Adetâ bize nazire olarak gittikçe artan grup ateşlerini dolgun bir yağmur takip etti. Sanki tabiat bizim gündüzki zaferimizi tes'it için gök yüzünde şehriâyin yapıyor; zaferimizi kutluluyordu.

4 — 2. Kânun - 1917 sabahını sonsuz bir neş'e içinde karşıladık. Artık her şey normaldi. Bir gün evvel gülen, eğlenen ada; bu gün sessiz ve pek ıssızdı. İki bacasile direklerinin yarısını denizin dışında bırakan Benami Krea ebedî uykusuna dalmış uyuyordu.

Telefonumuz işlemeğe başladı. Ordu ve kolordu kumandanından ve beni seven arkadaşlarımızdan tebrikler aldık. Sinirleri yatışan mağrur müfreze kumandanı Ezelberk istemiyerek elimizi sıkıyor. Şimitkolbo ve İdmam elim bir meş'uliyetten yakalarını kurtardıklarına çok memnun idiler.

Netice :

3 — II. Kânun - 1917 pazar günü plânçosunu şöylece bağlıyabiliriz :

Düşman - Dört tayyareli büyük bir kruvazörü batıyor. Bir İngiliz muhribi saf harici olacak derecede sakatlanıyor. İki yüze yakın yelkenli gemi ve sandal yakılıyor. Telsiz binası, gazhane, bir çok şüpheli binalar tahrip ediliyor. Düşman bataryası susturuluyor.

Biz — Bir neferimiz ağırca yaralanıyor [sonra hastanede ölüyor], 600 küsur atım harcanıyor. Beş yüz küsür obüs hartucu yanıyor.

İşte hepsi bu kadar....

II

İkinci Meis Baskını

[II No. lı paftaya müracaat]

Bu muvaffakıyetten sonra; düşmanın mukabil bir taarruzu veya hiç olmazsa adadaki kuvvetini çoğaltacağı muhtemel ve hattâ muhakkaktı. Bu itibarla eski mevziimizde bir müddet daha kalmaklığımız emredildi.

Binbaşı Şimitkolbo ve İdman ve diğer Alman zabitleri ertesi günü Bandırmaya dönmek için mevziden ayrıldılar. Yalnız Ezelberk ve tayyareci binbaşı Şule kalmışlardı.

19 — II. Kânun - 1917 gününe kadar adada faaliyet görülmedi. Tek tük dolaşanlara ateş etmek ve limandan gizlice çıkmak istiyen bir iki yelkenliyi batırmak gibi vazifeleri yaptık.

Almanyada büyük bir sinir hastalığına tutularak tedavi için uzun bir seyahate çıkan Moris Prensinin biraderi prens (Şuvanburk Lipe) ve yaveri ağır topçu mülâzimi Pilart Adanadan itibaren bütün sahillerimizi dolaşarak (tesadüfen) ka - rargâhımıza geldiler ve bize misafir oldular.

Beşinci ordu kumandanının adayı işgal hususundaki kararını yerine getirmek için obüs bataryosına yeniden ikiyüz kadar hartuç ve bataryama da 150 atım cepane gelmişti. Ezelberk taarruzu; hemen prensin huzurile yapmak için acele ediyordu.

Taarruz şu şekilde yapılacaktı:

Yukarda arzettiğim veçhile mürettep bölük, 21 - II. Kânunda Faktöredeki yelkenli gemilere binecek, sabahın dördünde adanın hemen önlerinde bulunacak veçhile yola çıkmış bulunacaklardı. Yelkenliler adaya yaklaştıkları sırada bir mukabele görülürse bataryalar ateşlerile gemilerimizi himaye edeceklerdi [1].

Sırası çoktan geçen bu taarruz sistemini bir türlü havsalam kabul etmiyordu. Düşündüğümü bir noktai nazar olarak ileri sürdüm ve dedim ki:

« Hiç olmazsa piyade bölüğü daha gece yarısında adanın şimal burnuna [2 № lı paftada ⊕ işaretli yere] çıkmalı ve durmadan adanın en hâkim noktası olan bahri işaret merkezine yanaşmalıdır. Gün doğarken topçuların ateşile bu tepe elde edilmeli ve bölük oraya yerleşmelidir. Belki o zaman şehir teslim olabilir. Yoksa etraflıca düşünülmiyen bu mühlik taarruz için derme catma bir bölüğün yetişmiyeceğini; hiç olmazsa bolca makinalıtüfekli bir taburun celbini, aksi takdirde muvaffakıyetin uzak olduğunu ısrarla söyledim. Gerek Prens ve gerek Ezelberk ve onlara iltihak eden Cemal bey bu makul noktai nazarıma karşı cevap vermeğe lüzum görmediler. Yalnız Ezelberk bana :

« Bizim yelkenlilerimiz şehre yaklaşır yaklaşmaz ada sakinlerinin derhal teslim olacaklarını ve belki de bunlardan bir kısmı korkularından kendilerini denize atacaklarını unutuyorsun. Galiba mülazim efendi? » dedi.

[1] Prens Lipe topçu bulunması hasebile taarruzu bizzat idare ve hattâ bataryaların her ikisine kumanda etmek suretile (gûya) şerefi kazanmak istedi.

Aklın almıyacağı bu sakat ve hatalı baskın biçimile, cins ve kumandaları biribirine uymıyan iki bataryanın ateş idaresini (tercuman vasıtasile) eline almak istemesi pek gülünç idi. Fakat sinirleri hasta olan bu asabî zatı yola getirmek, gerek Ezelberkin ve gerek mıntaka kumandanı Cemal beyin elinde değildi.

Verecek cevabım kalmamıştı.

21 - II. Kânun sabahı taarruz yapılacağından geceden ona göre emirler verilmişti.

Sabah saat dört oldu. Hâlâ yelkenliler meydanda yoktu. Faktora limanından adaya kadar olan dokuz kilometrelik mesafeyi kürekle ancak üç saatte katetmek lâzımdı ki, gündüze kalınacak demekti. Saat 5,30 da sekiz yelkenlimiz toplu bir halde bayraklarla süslenerek adaya doğru ağır ağır gittiklerini güçlükle gördük. Biraz sonra ortalık ağarmağa başladı. Gemilerimiz ada ile arazimiz arasındaki ufak adacıklar önüne geldikleri zaman Meis ile İstroncil adaları arasında bir Fransız kruvazörü göründü [1].

Adada derhal bir hareket başladı. Kaynaşma var. Boru sesleri işitiliyordu. Bu sırada Dembrede bulunan tayyaremiz uçtu. Ada üzerine geldiği zaman şiddetli bir makinalıtüfek ateşile karşılandı. Kruvazör üzerine dört bomba attı. Bombalar gemiden uzak düştü ve hiç bir iş görmeden Dembreye avdet etti.

Gemilerimiz kruvazörü görür görmez küçük adacıklardan birinin arkasına sığınarak kaldılar. İleriye gidemeler.

Felâket yaklaşıyordu. Gözetleme yerinde bulunan Prens ve diğerleri her nekadar soğuk kanlılıklarını ve neş'elerini muhafaza ediyorlrsa da her ihtimale karşı olsun bataryaların ateşini Fransız toplarına bağlamak ve onlara baş kaldırtmamak için hazır bulunmak lâzımdı. Maalesef bu işlerin hiç birisinin yapılmasına lüzum görmedikleri gibi, hâlâ şehrin kendiliğinden teslim olacağını ümit ediyorlardı.

Adacık arkasında hareketsiz kalan yelkenlileri ileri sürmek için Ezelberk; Andefli limanında bulunan motorbota binerek süratle yelkenlilerimizin yanına gitti. Bağırarak onları ileri sürdü. Gemilerimiz [II № lı paftada işaretli yere dikkat] tam Farnsız bataryasının 800 metre önüne geldikleri sırada düşman, bu toplu ve güzel hedeflerini çabucak ateş altına aldı.

[1] Bu kruvazör aşağıda arzedeceğim veçhile Antalyada batırdığım Paris - II kruvazörüdür.

Gözümüz önünde cereyan eden bu facia karşısında hâlâ âtıl duran ve ateş için kumanda vereceğini söylediği halde el'an vermiyen ve batarya dürbünümü işgal eden Prens yüzüme bakıyordu. Artık müdahale zaruretini hissettim. Dürbün başından çekilmesini rica ederek ateş idaresini elime aldım. Fakat bu kısa müddet zarfında zavallı yelkenlilerimizden üçü batmış, içindekiler denize dökülmüş bulunuyorlardı; Motor süratle geriye döndü, kendini kurtardı. Diğer beş gemimiz güçhal adacıklara yanaşarak içindekiler karaya çıktı. Gece açılan ateşimizle Fransız topları sustular.

Adacıklara sığınan 86 askerimizi ancak geceden istifade ederek motorla kurtarabildik. Bu betbahtların bir çoğu yaralı ve bitkin bir halde idiler. 36 şehitle bu taarruzun hesabını kapattık.

Netice :

Bu baskın teşebbüsünün akim kalmasını Alman papazı Ezelberk'ın plân ve kanaatinde aramak lâzımgelir. Harp san'atile alâkası olmıyan ihtiyat mülâzimi rütbesinde bir papazın emir ve kumandasına; daha yüksek rütbeli askerleri vererek bu teşebbüsün idare ve kumandasının bu papaza verilmesi de ayrıca tenkide şayandır.

III

Antalyanın Agva sahilinde Paris - II Fransız kruvazörünün batırılması

[III No. lı paftaya müracaat]

Meis taarruzu akim kaldıktan sonra Alman zabitleri ve obüs bataryası geri alındı.

Bataryam 1917 - Mart sonuna kadar ayni mevzide kaldı. Sarp ve susuz olan bu mıntakada çektiğimiz ıstırap büyüktü. İaşe, ilbas, susuzluk fena idi. Tifüs, hummayı racia gibi korkunç hastalıkların bölüğüme girmesine sebebiyet verdi. Nihayet 57. fırka emrine girdik. Antalyaya gitmek üzere sahili takiben yola çıktık. 14 - nisanda Antalyaya vardık. Bu facialı hayatımızın tesiri başladı. Başta ben olmak üzere yirmiden fazla

III ANTALYANIN 45 Km. GARBI CENUBUNDA AVA LİMANINDA 13_12_1917 DE FRANSIZ PARİS II KRUVAZÖRÜNÜ NASIL BATIRDIM

Batan Paris II Krüvazörü

AVA LİMANINDA „PARİS II VE ALEKSANDRA„ NIN DURDUKLARI YERLERİ VE AVA LİMANINDAKİ BATARYANIN YERİ

İşaretler :

- Bataryanın yeri
- 5 Piyade takımının yerleri
- 4 Yelkenlilerimizin bulunduğu iskele
- 1 Aleksandranın durduğu yer
- 2 Paris II nin durduğu yer
- 3 Paris II nin batığı yer
- Gemilerin geldikleri iz
- Aleksandranın kaçış yolu
- Orman

askerimle tifüs ve hummayı raciadan hastaneye döküldük. İki aylık korkunç hastalık devrini atlattıktan sonra eski kudretimizi almağa başladık. Talimlerimizi muntazaman yapıyoruz. Biz Antalyaya gelmezden evvel Fransızlar bu beldeyi fasılalı fasılalı tehdit etmişler. Bir gün beş altı parçadan mürekkep bir filosu beldenin deniz kenarındaki dört büyük un fabrikasını yıkmışlar. Topla mukabele ettiğimiz takdirde beldeyi yakacaklarını mutasarrıflığa bildirmişler. Bu hâdiseler üzerine mantelli ve ağır ateşli otobüsten mürekkep topçu kuvveti beldenin şark ve garp açıklarına yerleştirilmişti. 917 senesi eylûlünde bu harp gemilerinden birisi yine Antalya beldesine yaklaşmıştı. Bu sırada fırka kumandanlığına yeni tayin edilmiş olan miralay Şefik Bey bu gemiyi obüs ve mantellilerle makas ateşi altına almıştı. İşbu Fransız gemisi de bataryalarımızı ateş altına alacağı yerde, beldeyi ateş altına alarak ateşimizden çekildi. Uhudu medeniyeye mugayir olan Fransız gemisinin bu yolsuz hareketi neticesinde beldenin birkaç evinde sakatlık yapmış ve iki kadını yaralamıştı. Bu hâdiseden sonra Fransız gemileri artık Antalya beldesine yaklaşmamışlardı. Fakat İzmirden Mersine kadar olan uzun sahilimizi ablukaya memur olan Fransız gemileri sahil noktalarımızı ateşlerile tacizden hâli kalmadıkları gibi gizlice sefere başlıyan yelkenli kayıklarımızı da gördükleri takdirde tahrip ediyorlardı [1].

[1] 1917 senesi eylûlünde Antalyaya fırka kumandanlığına gelen Şefik bey askerin ve hattâ ahalinin iaşesini fena bulmuştu. Asker, ekmeklerini hayvanat da yemlerini, ahali gıdalarını tam alamıyorlardı. Bunun sebebi; muhtelif yerlerden buğday ve arpanın nakline, nakliye vasıtalarının kâfi gelmemesi idi. Fırka kumandanı gerek asker ve gerek sivillerin bu sıkıntısını izale etmek için deniz vesaitinden istifadeyi düşündü. Abluka sebebile harbin bıdayetindenberi karaya çekilen ve denize açılmaları evvelki kumandanlarca yasak edilen 2 ilâ 4 tonluk yelkenli kayıklardan 15 tekneyi tamir ve teçhiz ettirdi. İçlerine denizci efrattan birer kontrolcu kondu. Bu yelkenli tekneler sivil mürettebatı ile - geceleri hareket, gündüzleri deniz kenarlarına yanaşmak kaydile yapılan bir talimat dairesinde - faaliyete geçti. Erzak nakliyatı başladı. Batması muhtemel kayıkların bedeli sahiplerine verilmek için bir de sigorta sandığı tesis edildi. Bu sayede gerek askerî kıtaatın, gerek sivil ahalinin iaşe sıkıntısı kalktı.

İşte denize indirilen ve Büyük harbin sonuna kadar nakliyat işlerinde hizmetler eden bu yelkenli filo idi ki, Antalya sularında Fransız harp gemilerile mücadelemiz kapılarını açtı ve iki geminin batırılmasına sebep oldu.

Bir gün, bir fırka emri yevmisinde şu yazıları okudum :

« . . . . günü Agvada bulunan karakolumuza erzak götüren yelkenli kayığımız Agva iskelesinde bağlı olduğu halde Fransız gemisi limana gelerek köyü topa tutmuş ve indirdiği bir motorla bu yelkenlimizi alıp götürmüş ve enginlerde batırmıştır . . . . . . »

Bu hâdise; fırka kumandan vekili Binbaşı Hulûsi Beyin dikkat nazarını çekmiş olmalı ki, bir gün Antalya civarında bataryamın talimini gelip seyrettikten ve tenkidini yaptıktan sonra benden Agva limanı hakkında bazı izahat istedi ve azami kutru bir kilometre olan bu limana gelip girmeğe cesaret eden düşman gemisinin, bataryanın ateş baskını ile batırılması mümkün olup olmadığını sordu. Mümkün olduğunu ve bu vazifenin memnuniyetle tarafımdan yapılacağını söyledim. O zaman fırka kumandanı olan Şefik Bey mıntakaları teftişe çıkmış olduğundan 135. alya kumandanı Binbaşı Hulûsi Bey fırkaya vekâlet ediyordu.

Fırkaca şu veçhile bir tertibat alındı :

Antalya merkez kumandanı Agvaya bir yelkenli kayık gönderecek ve bu kayık, düşman harp gemisini görünce kayıktan karaya bir şeyler boşaltıyormuş gibi hareketler yaparak düşman gemisi limana gelecek ve bundan sonra piyade, makinalı ve topçu ateşleri ile baskın yapılacak idi. Talimatı ve emri aldım ve 1917 senesi 1. Kânunun 5. gecesi Antalyadan hareketle 7 - 1. Kânunda Agvanın cenubundaki hâkim buruna bataryamı yerleştirdim. İki gün zarfında tahkimatımızı bitirmiş ve yelkenlimizi iskeleye bağlamıştık. Düşmanın nazarı dikkatini celp etsin diye bu gemimizin içinde öteberi eşya koyarak içinde bir faaliyet varmış kanaatini verdirdik. İskelenin yanındaki tepeye gömülü siperlere piyade takımını yerleştirdik. Fenikeye kadar uzanan jandarma telefonundan istifade ederek ayrıca Şelidonya burnuna da gözcüler koyduk. Bu tertibatı aldıktan sonra vazifeyi şu suretle taksim ettim :

Yelkenli kayığı idare eden iki nefer gûya iskeleye bir şeyler çıkarıyorlarmış gibi gidip gelecekler, kruvazör limana girmeğe başladığı sırada bu neferler yelkenliyi bırakıp köye doğru kaçacaklardı. Bu suretle gemi, limanın ortasında durarak şüphesiz motorla yelkenlimizi almağa savaşacak, tam ipi çözüp götüreceği sırada piyade takımı motoru şiddetli ateş altına alacaktı. Piyadenin ateşe başlamasile beraber bataryam da kruvazöre ateş açacaktı.

Böylece vazifeyi taksim ettikten sonra düşman gemilerinin gelmesini bekledik.

13 - 12 - 1917 perşembe sabahı saat 8 de Finikedeki talefon biribiri ardı sıra iki düşman gemisinin Adresan istikametine geçtiklerini haber verdi. Biraz sonra Şeldonya burundaki gözcümüz de ayni haberi tekrarladı. Esasen mevzide bulunan efradım hemen topbaşı ettiler. Açık olmakla beraber çok güzel gizlenen bataryam pek yakından bile belli olmuyordu.

Saat 11 dakika 30 da Fransızların Paris - II ve Aleksandra [1] gemileri mevziimin altı kilometre önünden ağır bir yolla geçtiler ve biraz sonra limandaki yelkenlimizi görünce istikametlerini limana çevirdiler. Ağır ağır gelerek Paris - II tam limanın ortasına, Aleksandra da hemen mevziimizin önündeki yar'ın dibine gelip durdular [3 No. lı paftaya dikkat]. Aleksandra karaya o kadar yakın durmuştu ki, burun üzerinden kuvvetle atılacak herhangi bir taş doğruca güvertesine düşebilecekti. Paris - II ile aramız 800 metre idi.

Bu müthiş panorama karşısında gemilerle burun buruna idik. Duyduğumuz heyecan büyüktü. Gemiler tarafından duyulmaması için ilk kumandaları işaretle ve sessizce vermek mecburiyetinde kaldım. Maskeler altından kabaca nişanlarımızı Paris-II ye bağladık. Gemi; bordasını, baş ve kıç 15 lik toplarını köye çevirdi. Kıç direğine büyük bir Fransız bayrağı çekti. İndirdiği motora 10 kadar silâhlı bahriyeli bindi. Motorun baş tarafına bir makinalıtüfek yerleştirerek yelkenlimize doğru süratle gitmeğe ve sahili makinalı ile taramağa başladı [Her nedense bu sefer köyü topa tutmadı]. Batarya dürbünümün adesesi içindeki manzara cidden mükemmeldi. Gemi güvertesinde dolaşan bahriyelilerin ağızlarındaki pipoları hattâ küçücük köpekleri tamamen görünüyor, bağıra bağıra konuşmaları mü-

[1] Paris II ve Alexandra gemileri 1916 Taschen buchunda yoktur bunların harpte teslih edilmiş veya yeniden hizmete alınmış eski gemilerden olması muhtemeldir. (9. Ş.)

kemmelen işitiliyordu. Motor yelkenlimize yanaştı. İpi kesti. Arkasına takarak dönmeğe başladığı sırada piyade takımımızın baskın ateşi motoru durdurdu. İçindekiler tamamen öldürüldü. Artık sıra bize gelmişti. Süratle maskeler atılarak ateşe başladık. Attığımız ilk dört aralıklı atımın ikisi kısa biri uzun olarak denize düştü. Biri görülemedi [1].

Müteakıp seri ateşimizde atımlarımızın onda sekizi gemiye değiyordu. Gemi her nekadar kıç topu ile bize mukabeleye çalışmış ise de derhal tahrip edildi. Gemi yavaş yavaş açılmağa çalışıyor; fakat makinenin bozulmasından bu hareket hissedilmiyecek derecede yavaş oluyordu. Her iki bordasından çıkardığı sisle kendini gizlemeğe ve ancak 1100 metreye kadar açılmağa muvaffak olabilmiş ise de ateşimizle ezildiğinden takatsiz kalmıştı. Attığımız 145 atımdan 110 u gemiye değdi. 18 dakika süren bu mücadelenin sonunda cepaneliği de infilâk etti. Gemi albura olarak battı.

Aleksandraya gelince; biz Paris - II ile uğraşırken [paftaya bakınız] zikzakvari bir yolla enginlere kaçıyor ve kıç topu ile muttasıl bize ateş ediyordu. Her ihtimale karşı bütün ateşimi Paris - II ye toplıyarak hiç olmazsa birisini tamamen batırmak endişesi beni Aleksandra ile meşgul edemedi. Maahaza, ilk grup ateşinde bir atımımızın makine dairesine değdiğine inanmış olsaydım; şüpheşiz iki topu Paris - II ye, diğer iki topu da Aleksandraya ayırırdım. Fakat bu kanaati elde etmek o dakika için müşküldü.

Bu suretle yakasını kurtaran Aleksandraya artık kolumuz yetişemiyordu. İş bitmişti; batan kruvazörben denize dökülen düşman efradını kurtarmak lâzımdı. Saat 16 ya kadar deniz üzerinde kalanlar, Aleksandra'nın gelip kendilerini kurtaracağını ümit ederek teslim olmak istemiyorlardı. Bataryam efradı arasında yüzücü bulunmaması ve batanların sahile biraz uzakça bulunması kurtarma işini imkânsız bırakıyordu. Yalnız Agva köyünde halen bekçilik eden siyah derili Veysel Ağa isminde

[1] Aldığımız esir gemi süvarisi yüzbaşı Rolen'den öğrendiğime göre görünmiyen bu atım doğrudan doğruya geminin makine dairesine girmiş ve makineyi sakatlıyarak seyrine mâni olmuştur.

sakat bir adamcağız çok fedakârlık göstererek bir iki Fransız bahriyelini kurtarmağa muvaffak oldu [Kurtaranın siyah derili olmasından korkarak uzaklaşanlar ve boğulanlar çoktu].

Sahile çıkan yaralı ve çıplak Fransız neferlerinin işaretlerine bağırmalarına emniyet gösteren yirmi kişi daha sahile gelerek teslim olmuşlardı ki, bunların içinde gemi süvarisi, bahriye erkânıharp yüzbaşısı ve Fransanın tanınmış muharrirlerinden Rolen ve çok sevdiği köpeği Mastık ta vardı.

Sahile çıkan esirler bitkin bir halde olup onüçü yaralı idi. Yaralıların ihtimamla yaraları sarılarak köye nekledildi. Azami şefkat ve merhamet karşısında şaşıran bu zavallılar yüzlerimize tuhaf tuhaf bakıyorlar içinde bulundukları sıcak muhite inanamıyorlardı [1].

Gece oldu, zaferden mütevellit neşemizi, muztarıp yaralı esirlerimize hürmeten izhar etmedik. Bütün gayretimiz hassas düşmanın ıstırabına manen olsun iştirak etmek, elemlerini azaltmak için elimizden geleni yapmak oldu. Köy odası ocağının karşısında başbaşa kaldığımız zeki ve hassas süvari Rolenin dizkapağındaki yara ıstırabını unutarak gösterdiğimiz bu şerefli vekar ve candan samimiyetin tesiri altında gözleri doluyor ve boğuk bir sesle:

— Dünyanın en asil ve mert milleti... Evet, Piyer Loti daima bana söylerdi. Gıyaben sevdiğim bu asil milletle şimdi tam karşı karşıyayım. Sizlere nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum . . .

Ben — Biz Türkler Fransızları ötedenberi severiz. Çok eski hukukumuz vardır. Geminizi ve bilhassa üç renkli bayrağınızı gördüğüm zaman gayri ihtiyarî kalbim sızladı. Bu bayrak bana,

[1] Yaralarını sarmak için malzememiz ve bilhassa sargı paketlerimiz yok gibi idi. Çeneleri kısılan bu bedbahtların yaralarını sarmak için bataryam kahramanlarından bazıları [sanki kendilerine öğretilmiş gibi] üst gömleklerini çıkarıp parçaladılar. Onların yaralarını sardılar. Bazıları kaputlarını, bazıları ceketlerini çıkarıp çıplak olan Fransız neferlerine giydirdiler. Onlara masaj yaptılar. Kucaklarına ve sırtlarına alarak köye taşıdılar.

Büyük Türk neferinin gösterdiği bu ulüvvü cenap karşısında mütehassis olan esirler ağlıyarak neferlerimizin boynuna sarılıyor, yüzlerini gözlerini öpüyorlardı. Avga köyü sakinlerinin bu bapta gösterdikleri heyecan ve alâkayı hürmetle anmak isterim.

o, derin rabıtayı ve şerefli tarihimi hatırlattı. Gönül istiyordu ki, küçücük toplarımla batırmağa muvaffak olduğum bu geminin bayrağı bir türlü düşman olarak telâkkiye gönlümün razı olmadığı Fransız bayrağı olmasın. Fakat ne çare ki, bugün için yapılacak başka bir şey yoktu.

— Beni çok bahtiyar ettiniz dostum. Bu temiz ve asil duygularınız karşısında duyduğum heyecan çok büyüktür. Istırabımı unutuyorum. Büyük Türk milleti ölmiyecek yaşayacaktır...

Artık Rolenle candan dost olmuştum. Saat 24 e doğru fırka kumandan vekili Kaymakam Fon Şirişted [1] Bey beni telefona çağırdı. Muvaffakıyetimizi kutlulıyarak aşağıdaki emri verdi:

1 — Bataryanız 15 - 12 - 1917 saat 16 da Antalyada bulunmak üzere Agvadan hareket edecektir. Halkın gösterdiği heyecan büyüktür. Şehre girerken tezahuratla karşılanacağınız muhakkaktır. Binaenaleyh batarya şehre muntazam girmelidir. **Esirleri yaya olarak bataryanın gerisinden getiriniz.**

2 — Aldığınız esirleri şimdi birer birer çağırıp aşağıda sıra ile not ettireceğim sualleri kendilerine sorunuz ve mümkün mertebe müsbet bir cevap almağa çalışınız. Hattâ cevap vermemekte inat edenlerden **birisini diğerlerinin gözü önünde idam ediniz. Mes'ul sayılmazsınız.**

Sualler şunlardır:

1 — Batan geminin tonu, silâhları, mürettebatı ve sürati nedir?

2 — Rodos ve Meisteki askerî vaziyet nedir? Bu adada toplanmış yeni kuvvet var mıdır?

3 — Süvarinin hüviyeti?

4 — İtilâf devletlerinin yakında sahillerimize taarruz tasavvuru varmı dır ve nereye matuftur? Halen itilâf donanması nerede toplanmıştır?...

Alman ruhile verilmiş olan bu emrin ifa tarzını düşünmek mecburiyetinde idim. Gençliğine mağrur bir mülâzim için bir esir idam etmek haddi zatında pek basit bir şeydi. Fakat bu şekilde hareketi Türkün büyük seciyesine yakıştıramadım. Binaenaleyh hem kumandanın emrini yerine getirmiş olmak ve hem de bu hassas insanları rencide etmemek için ilk defa süvari ile şöylece görüşmeyi muvafık buldum:

[1] Fon Şirişted izinli idi; avdetinde fırka kumandanlık vekâletini almıştı.

— Muhterem kumandan! gerek hüviyetiniz ve gerekse Rodos ve Meis vaziyetleri, itilâf devletleri donanması hakkında bazı malûmatı kumandanım sizden rica ediyorlar. Lütfedeceksiniz değil mi?

— Evvelemirde şunu arzedeyim ki, soracağınız sualler vatanıma ve milletime hiyaneti icap ettirecek mahiyette ise cevap vermekte beni mazur görünüz. Biliyorsunuz ki, bir zabit her şeyden evvel vatanın şerefli kurbanıdır. Biz Garp cephesinde Almanlardan aldığımız esir zabitlere cevapta mazur oldukları sualleri sormaktan çekinirdik. Çünkü biliyorduk ki o; hayatına da mal olsa vatanına ihanet edemez. Binaenaleyh beni manen olsun azaba sokmamanızı rica ederim dostum.

Bu hassas zabitin bu tarzda mukabelesi vicdanımı tahrik etti. Onu daha fazla ıstıraba sokmak istemedim ve dedim ki:

— Aldığım emri müsbet veya menfi yerine getirmek mecburiyetinde olduğumu takdir edersiniz. Binaenaleyh ben sorayım siz de istediğiniz gibi cevap verebilirsiniz.

Aldığım cevaplar şöyle hulâsa edilebilir:

1 — Cevap veremiyeceğim.

2 — Epey zamandır Rodos ve Meise uğramadığım için bilmiyorum.

3 — İhtiyat bahriye erkânıharp yüzbaşısıyım. Asıl mesleğim muharrirliktir. Çok sevdiğiniz Piyer Loti ile münasebetim kuvvetlidir.

Son suale gülerek şöyle cevap verdi:

« Bu sualinize cevap vermeden evvel müsaade ederseniz ben size bir şey sorayim. Acaba bugünlerde sizin Erzurum veya Irak cephesindeki askerî vaziyetiniz nedir biliyor musunuz? Şüphesiz ki bilmezsiniz! Bu itibarla benim de vaziyetim sizinki gibi değil mi? İtilâf donanmasının harekâtını hiç şüphesiz ki, üçüncü sınıf bulunan gemime bildirmek mecburiyeti yoktur. Çünkü biz muayyen bir vazife içinde kıyılarımızı abluka etmiş, adeta bir karakol vazifesi görüyoruz ».

Vatani hislerinde kuvvetli bir karaktere malik olan bu zatı fazla sıkmağa lüzum görmedim.

Kimi gizlenmeğe, kimi aykırı cevaplarla işin içinden sıyrılmak isteyen diğer küçük zabit ve neferlerden edindiğim malûmatın hulâsasını şöylece tesbit ederek kumandana telefonla bildirdim:

« Gemi, bizim mecidiyeden biraz küçük ve ayni yaşta, iki 15 lik. 4,8 lik, 1 tayyare topuna ve 2 torpil kovanına mâlik, azami sürati onbeş, onaltı mil, 150 nefere mâlik üçüncü sınıf bir kruvazördür. Rodos ve Meiste yeni bir toplanma olmadığı, itilâf donanması hakkında esaslı bir şey öğrenilemediği ».

14 - 12 - 1917 sabah erkenden Agvayı terkettik. Bir cennet kadar güzel olan bu yeşil sahil yolu ile Kiremithaneye ve ertesi günü saat 15 te Antalyaya geldik. Uzun ve sarp olan bu yolda onüçü yaralı olan esirleri yaya yürütmeyi insafsız bir hareket buldum. Boşalan cepane sandıklarını yelkenli ile Antalyaya göndererek, boş kalan hayvanlara esir neferleri, bir zabit bineğine de süvariyi bindirdim. Bu feragatimizden esirler çok minnetar göründüler.

15 - 12 - 1917 saat 15 te şehre girdik. Halkın ve 57. fırka kıtaatının bataryama karşı gösterdiği çok samimi ve candan alâkayı saygı ile anarım.

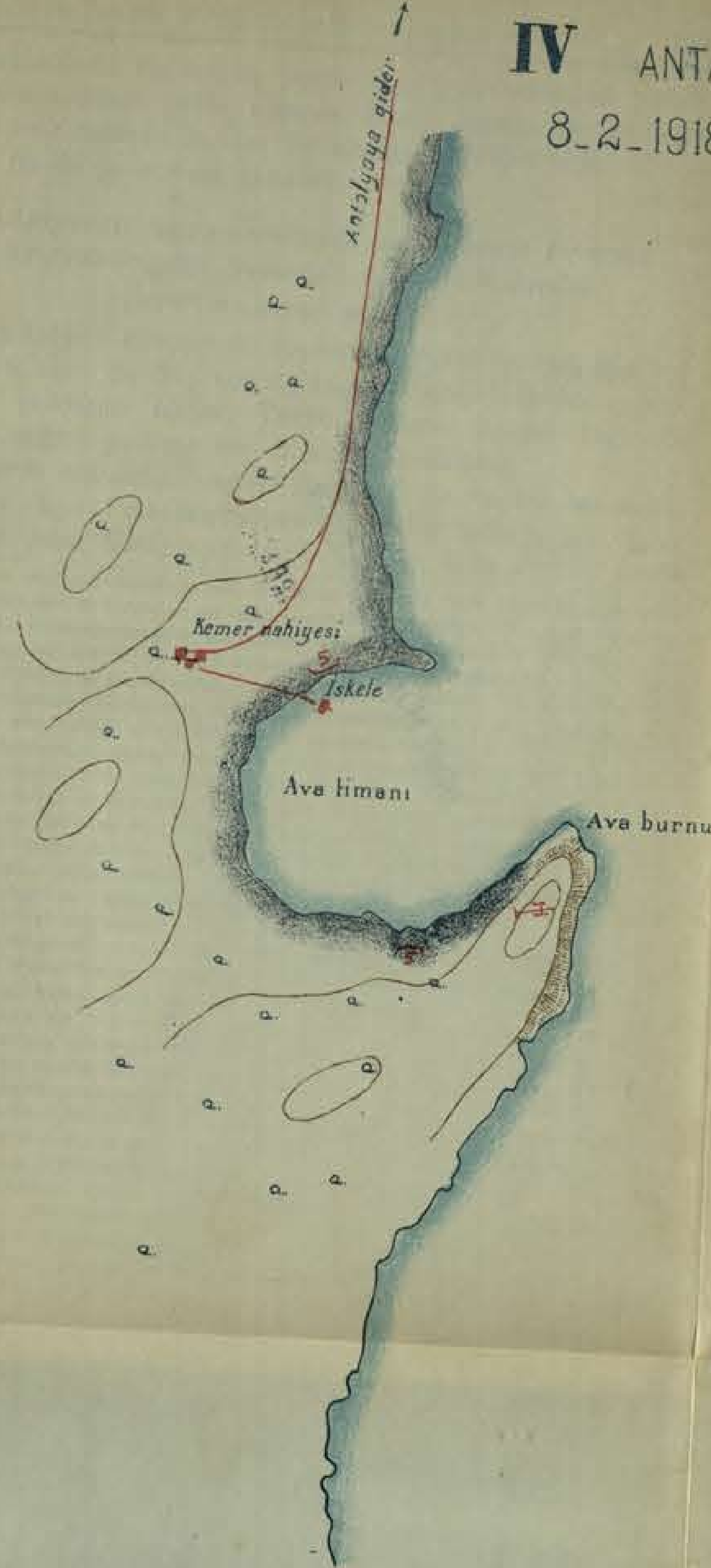
Yaralı esirler derhal hastaneye yatırıldı. Çok büyük ihtimamla bakıldıklarından, şüphesiz ki, çok memnun idiler. Gerek bataryamdan ve gerek Antalya askeri hastanesinde gördükleri şefkat ve muhabbetten dolayı çok derin intibalarla ayrılan kıymetli muharrir Fransaya avdetinde gerek memleketimiz, gerek ordumuz hakkında sitayişli yazılar yazmış ve hattâ Sevr muahedesinin imzası arifesinde Piyer Lotinin hakkımızda yazdığı heyecanlı makalenin son fıkralarını bu vefakâr zabitin gönderdiği mektubun ilhamile yazmıştır [1].

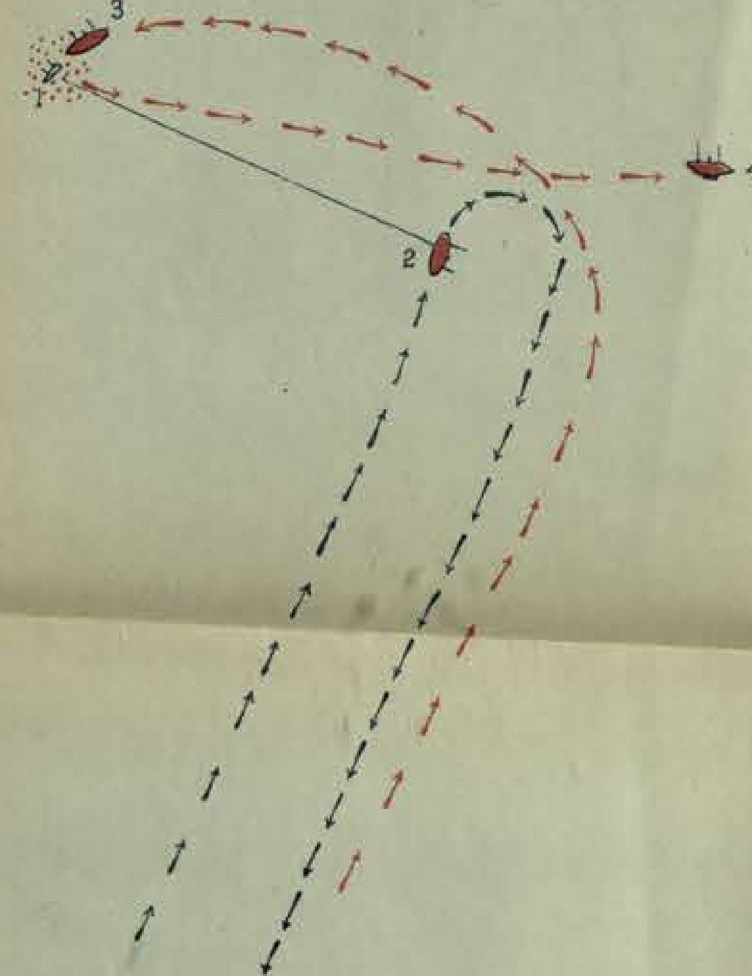
[1] İzmirde çıkan Anadolu gazetesinin 13 - Nisan - 1335 tarih 2275 ve 2276 № lı nüshalarında Figaro gazetesinden iktibasen neşrettiği bu kıymetli makaleyi aynen aşağıya yazıyorum :

İdama mahkûmlar hakkında son müdafaa :

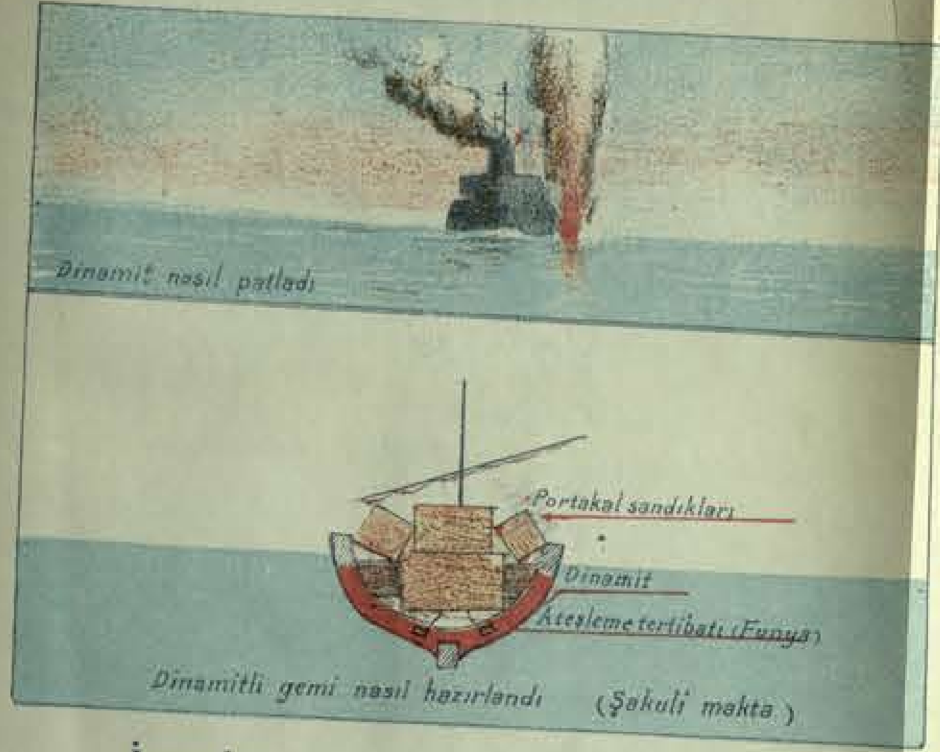
Necip dostumuz büyük Fransız edibi Piyer Loti cenapları 18 - Mart tarihli Figaro gazetesinde yukarki ünvan ile suzişli bir makale neşretmiştir ki berveçhi ati tercüme ediyoruz :

IV ANTALYANIN 45 Km. GARBI CENUBUNDA AVA BURNU ÖNÜNDE 8_2_1918 DE FRANSIZ ALEKSANDRA KRUVAZÖRU NASIL BATIRILDI

Batan Aleksandra

Dinamit nasıl patladı

Dinamitli gemi nasıl hazırlandı (Şakuli makta)

İşaretler :

- Bataryanın yeri
- 1 Dinamitli kayığımızın bulunduğu yer ve etrafına düşen düşman atımları
- 2 Aleksandranın öğleden evvel gelip yelkenlimize ateş ettiği yer
- 3 „ „ sonra „ yelkenlimizi aldığı yer „
- 4 „ „ „ „ dinamitlendiği ve battığı yer
- „ „ evvel geliş ve gidiş yolu
- sonra „ „ „ „
- Orman

Binaenaleyh; bu zaferin bence maddî kıymetinden ziyade hiç beklemediğim halde Fransız efkârı umumiyesi üzerinde yaptığı tesir itibarile de ayrı bir ehemmiyeti haiz oldu.

Bu hesabı da böylece kapattık.

Antalyanın Agva sahilinde Aleksandır Fransız kruvazörünün yelkenli kayıkla batırılışı

[IV №lı paftaya müracaat]

Karşı karşıya dövüşen iki düşman biribirini yenmek için icabında hud'alara da baş vurur. Bunun emsali tarihte çoktur. Aşağıda yazdığım hâdise, Türkün, isterse tavşanı araba ile nasıl avladığını gösteren bir misal teşkil edebilir.

Yukarda anlatıldığı veçhile Paris - II kruvazörü batırıldıktan sonra diğer Fransız gemileri hemen her hafta birgün Agva açıklarına gelir, bizim topçu menzilimizden daha açık bir uzak-

« Kırım muharebesinden beri Türkler için, en fena düşmanlarile birlikte aleyhlerine yürümekten en müfrit metalip dermeyan etmekten ve bunlardan başka gazetelerimizde mütemadiyen onları tahkire devam etmekten başka ne yaptık? Bütün bunlara rağmen mazinin bu kahraman müttefiklerine, ta I. Fransuva zamanından beri bize sadık kalan; fakat bugün Rus Çarlığı tarafından asırlardan beri maruz kaldığı ezilmek, mahvedilmek tehdidinden kurtulmak için Almanyanın ağuşuna atılmasını fırsat addederek bize ait muhabbetleri inkâr olunan Türklere kızmak, hiddetlenmek saflığını gösteriyoruz. Rica ederim! bize ne yaptılar? Herşeyden mes'ul olan İttihat ve Terakki cemiyetinin Türkiyede son derece ehemmiyetsiz ve tamamile Alman pençesinde zebun bir ekaliyeti temsil ettiğini, yirmidört âzasından ancak beşi hakikî Türk bulunduğu, diğerlerinin şurdan burdan gelme bir takım yabancılardan, Rumlardan, Yahudilerden] Ermenilerden... mürekkep olduğunu hatırlamak pek lâzım bir harekettir.

Vilson; İtilâf devletlerince kabul edilen programında « Osmanlı imparatorluğunun bugünkü aksamında Türk tamamiyetini tahtı kefalete alacaktır.» diyordu. Fakat levantenlerin propagandası, dedikodusu tesirini mükemmelen icra etti. Şimdi garp da hattâ Fransa da kanaat getirdi ki, Türkler kanun haricinde bir takım edna mahluklardır. Sulh konferansında yalnız onların düşmanları dinlendi. Bedbaht memleketlerinde son derece kesif bir ekseriyetleri ve vahdetleri yok mu? Vatanlarında karışıklık çıkarmak için uğraşan kötü casusların tesirile Türkleri ümitsiz bir harekete sevketmekten korkmamalı mıyız? Muharebe esnasında bizim askerlerimize müstesna muamale etmediler mi? Bunu inkâr edecek kimse var mı? İşte bizim şimdi onlara karşı şükranımız... Perişanlıkları içinde her cihetten felâketler arasında yine bana hitap ediyorlar. Fakat heyhat ben ne yapabilirim? Sesimi işittirmek için kendilerini hakikaten tanıyan birçok Fransızların seslerini işittirmek için ne yapmalı? Parisin bütün gazete idarehaneleri onların düşmanları olan Ermeniler, Rumlar ve her renkten Levantenlerle dolmuştur.

lıktan; Agva burnuna Paris - II yi batırmak için tuttuğumuz mevzie ateş ederdi. Bu mevziden aşan top mermileri Agva köyündeki evlere çarpar ahalimize zarar verirdi. Oradaki halk düşmanın bu tecavüzünden bizar olmuştu. Fırka kumandanlığı bundan haberdar oldu. Fransız gemilerine mukabele için toplarımızın menzili kâfi değildi.

Bu sebepten fırka kumandanı Şefik bey, bu gemilere başka bir yoldan mukabeleyi düşündü. Fırkanın istihkâm bölüğü kumandanı bulunan ve iktidar ve işgüzarlığı müsellem olan birinci mülâzim İbrahim beyi çağırdı. Agva köyüne zarar veren bu gemilere infilâklı malzemelerle bir mukabele tertip edilmesini ve bu iş için kayık vesaire ne lâzımsa fırkadan istemesini ve Paris - II yi batıran benimle de görüşerek aramızda kararlaştırılacak oyun hakkında mütaleasını istedi ve bu işin gayet gizli tutulmasını emretti. İbrahim bey ile konuştuk, tasavvurumuz şu şekilde oldu: [IV № lı paftaya müracaat].

Bu Türk düşmanları onları tamamile mehvolmuş görüyorlar ve aralarında paylaşmak için biribirlerile didişiyorlar. Hiç bir tesir hâsıl edeceğini ümit etmeksizin kendilerinin en mühim müdafaa cemiyetlerinin birisinden aldığım bir telgrafı aynen naklediyorum:

« İtilâf devletleri tarafından vadolunan adalet umdelerine zıt olarak konferansta Türk vatanının talihi hakkındaki yeisimiz içinde nazarlarımızı size doğru çeviriyoruz. Büzük Fransız milletinin hakkımızda bariz bir insafsızlığı reva göreceğini ümit etmiyerek I. Fransova torunlarının hakkımızda bu kadar fena bir talihi kabul etmeğe ulüvvü cenapları mâni olacağını hatırlatmanızı istirham ederiz ».

Ulüvvü cenap diyorlar! milletlerin en alicenabı olan bizim sevgili Fransamızda da bu kelimenin manası yoktur. Heyhat, heyhat! benim âciz sadam hiç bir şey yapamaz. Türkiye aleyhinde her taraftan yağdırılan hakaretlerin önüne geçemez. Maamafih mağlûplar hakkında bu kadar merhametsiz haraket etmek Fransızlara yaraşmaz. Oh! biliyorum; onlara küfredenler ayağını asla şarka basmıyanlardır. Türklere küfredenler o adamlardır ki, eski batıl fikirler kendilerini kör etmiştir. Azgın bir propagandanın faal memurları onları kandırmışlardır. Bunda şüphe yok. Bu propagandacıların ekserisi halis ermenilerdir. o halde onların sözleri Türkler hakkında nekadar doğru olabilir? Hem de bu propaganda kendisini müdafaa etmek zamanına ve azmine malik olmıyan bir halk hakkında yapılırsa...

Elimde; harbin daha başlangıcında Ermenilerin nasıl katliam teşviklerinde bulunduklarını isdat edecek gayet mühim resmî, hakikî bir çok vesikalar var. O vakit Ermeniler Osmanlı tebaasından idiler. Müstarih idiler. Bununla beraber onlar memleketi istilâ eden Rus ordularına kılavuzluk ve casusluk için koşmaktan geri durmadılar. Şehirlerde, kasabalarda memleketi istilâ eden orduya yalnız Türk evlerini göstermiyorlar, bizzat ve birinci olarak onları kendileri yakıyorlar; Türkleri, iskencelere, katliamlara maruz

Bir yelkenlinin döşemesile kaburgası arasına kâfi miktarda dinamit yerleştirmek, bunu bir top funyasile ve bir tel vasıtasile çekerek ateşlemek. Birkaç portakal sandığı kayığa yeleştirmek, sandıklardan birisinin altından ince bir telle funyanın tevkif çivisine bağlamak. Bu dinamitli gemi yine eski mevzie yerleşecek bataryamın karşısında takriben iki üç kilometre açığa konacak. Gemi yelkenlerini açacak, güya portakal yükü ile Antalyaya gidiyormuş gibi düşmana bir his verecek. Bu gemide bulunacak olan iki yüzgeç ve zeki neferimiz kruvazörü görünce; güya kaçamıyacaklarını akılları keserek yalnız canlarını kurtarmak kasdile yelkenlerini indirerek arkada bağlı bulunan küçük sandala binerek sahile gelecekler.

Bu mütaleamızı esas itibarile fırka kumandanı kabul etti ve emrimize bir yelkenli kayığı ve portakal ile dolu sandıkları verdi. Kayığa 70 kilo dinamit yerleştirildi. İşler tamam hazırlandıktan sonra fırka kumandanlığının sureti aşağıda yazılı bu işe ait emrini aldık ve Agvaya emirnamede yazılı kıt'alarla hareket ettik ve tatbik sahasına geçtik:

---

bırakıyorlardı. Muharebe esnasında kendi memleketi içinde yapılan bu gibi hiyanetleri şiddetle ezmiyecek dünyada hangi millet vardır?

Sözüme nihayet vermek için vatandaşlarımdan yalnız şunu sormak isterim:

Şarktan gelen askerlerimizin, zabitlerimizin biraz söylediklerini dinleyelim. Bizim için çok kıymetli bir müttefik olabilmesi kabil olan bu kahraman millete idam kararını vermek için bizi icbar eden sebepleri bilmiyorum. Şarktaki zabitlerimizin. askerlerimizin yüzlerce mektubunu taşıyorum. Bu mektuplar ihtiyarî bir tahassüsle yazılmıştır. Levantenlerden nefretle bahsediyorlar. Yalnız kahraman Türkler için o kadar muhabbetkâr bir lisan kullanıyorlar ki, içlerinden bana ıztırabım içinde haz veren bir tanesini aynen buraya nakledeceğim. « Oh Türk vahşetleri, ermeni kıtalleri ile kafalar öyle dolduruldu ki, ... » Sonra Türklerin bizim mecruhlarımız ve esirlerimiz hakkında gösterdikleri ihtimamdan bahsederek « Bize, hatlar arasında düşen mecruhlarımızı kaldırmamız için müsaade ediyorlardı. Bu hareketi muharipIerden hepsi göstermemiştir. Canakkalede seyyar hastanemiz bulunan bir müstahkem mevkii bombardıman edecekleri zaman, orayı tahliye etmemiz için haber veriyorlardı ...» Bu mektupların hepsi imzalıdır. Adresleri bildirilmiştir ve hepsi de kendilerini şehadet için çağırmakta tereddüt göstermemi rica ediyorlar.

« Oh! Kahraman bahriye zabitlerinden birinin gönderdiği uzun mektubu ne büyük heyecanla okudum. Şanlı sefine baştan başa delinir ve büyük Fransız bayrağını daima yüksekte tutarak batar. Kahraman zabit ve bir çok yaralı neferlerle beraber geminin enkazına tutunarak ölü denecek bir halde

Suret

Topçu Alay — 57 kumandanlığına

57. F. K. Erkânıharbiyesi
Şube : 1
Adet
50

Fırka Karargâhından
26 — 2 — 334

1 — Sahili devir ve tarassut eden ve arasıra topçularımızın menzili haricinden karakollarımıza ve hattâ kavaidi medeniye haricine çıkarak ahali meskenlerine top endahtile irası hasar eden düşman sefinelerine sureti atiyede bir taarruz icra edilecektir.

2 — İstihkâm bölüğü kumandanı mülâzimevvel İbrahim efendi aramızda takarrür ettiği veçhile sefinenin merdivenine yanaşacağı mesafede vukubulacak infilâktan sefinei mezkûreyi batıracak kadar rahne açmağa kâfi maddei infilâkıyeyi bir yelkenli kayığa yerleştirecektir. İşbu maddenin infilâkını kayığa yerleştireceği bir kaç portakal sandığından birisinin yerinden

sahile doğru yüzmeğe başlarlar. Türkler, Almanlar gibi mitralyözlerle karşılayacak yerde çıkabilecekleri yeri gösterirler. Gönderecek sandalları bulunmadığından kurtarmak, yardım etmek için bizzat denize atılırlar. Müfrezeye kumanda eden türk zabiti selâm verdikten sonra dostane bir tavırla elini uzatır. tayfalara varıncaya kadar merasimi askeriyeyi ifa eder. Sonra fransız lisanile: üç renkli bayrağa karşı silâh atmak mecburiyetinde kaldığından beyanı teessür eder. Soğuktan yorgunluktan bitap bulunan askerlerimizi ısıtırlar, giydirirler, yaralarını müşfikane sararlar. Temini istirahatleri için ne yapmak lâzımsa yaparlar. Biraz sonra civar kasabadaki hastaneye sevkolunurlar. Yolda bir sürü halk etraflarını alır, sövüp saymağa başlarlar, bahriye zabiti yeni türk dostuna şikâyet eder. O da, bir kırpaç ile halkı dağıtarak « Oh ! demiştir; fakat bakınız, bunlar Türk değil: hep Rumdur...»

İşte böyle bir zamanda vicdanen söylemek mecburiyetinde bulunduğum sözlerin hepsini söyledim. Fakat, pek ümitsiz söyledim. İmdi, nihayet veriyorum ve hakaretler karşısında omuzlarımı silkerek inzivagâhıma çekiliyorum mücadele heyhat ki, pek gayrı müsavidir. Dava kaybolmuştur. Belki ileride müsaade olunursa red ve cerhi gayrikabil olan bu vesaiki bir kitap şeklinde efkârı umumiyeye vazederim.

Akademi Fransez azasından
Piyer Loti

oynamasile vukua getirecek veçhile âmili bizzat olarak ateş alması tertibatını ihzar edecektir.

3 — İşbu kayık; havanın maksada uygun gelecek istikameti hububuna göre Kemer nahiyesinden Antalyaya doğru seyir ve hareket ettiği fikrini düşman sefinesine verecek surette çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi günleri [Düşman sefinesi ekseriyetle işbu günlerde Antalya körfezine uğramaktadır] denize açtırılacaktır.

4 — İşbu kayık; sefineyi yaklaştırmaktan tevekki ettirecek derecede sahile ne pek yakın bulunmalı ne de içindeki efrat kayığın beraberinde bulunacak küçük sandalla karaya kısa bir zamanda kaçmalarına mâni teşkil edecek derecede uzak olmalı. Takriben sahile iki bin, iki bin beş yüz metre olması kâfi gelebilir.

5 — Kayıkta yüzücülükte mahir, zeki iki nefer bulunacaktır.

6 — Efradı merkume, eyyamı mezkûrede mesafei mezkûre dahilinde yelken açacak, sahile iki bin beş yüz metre arasında seyir ve hareket edecek ve mümkünse sabit bir vaziyette kalacaktır. Düşman sefinesi tarafından kayık görünür görünmez, âmili bizzat infilâk tertibatı ihzar edilecek, yelken indirilecek, kayık olduğu mahalde bırakılacak, efrat küçük sandala binip karaya çıkacak, düşman yetişir, üzerlerine endaht ederse denize atılacaklar, yüzerek karaya çıkacaklardır [Denize atılan efrat üzerine ateş edilemiyeceği esir edilen Paris — II sefinesi kumandanının cümlei ifadatındandır].

7 — Kayık, memuldür ki, düşman sefinesinden indirilecek bir sandalla cerredilerek sefineye yanaştırılacak ve hamulesi sefineye alınacaktır. Bu esnada infilâkın vukuu ve netayici tarassut edilecektir.

8 — Mumaileyhin emrine fırkanın motorbotu ve yelkenli diğer bir iki kayık verilecektir. Sefinenin batması halinde mürettebatı, vesaiti mezbure ile tahlis edilecektir.

9 — Sefinenin yaralanıp batmaması ve yerinde kalması veyahut sefine santrallarının açılıp kaçması ihtimaline mebni mezkûr sefineyi ve sandalları gargetmek için topçu alay 59 Bl. 8 seri cebel bölüğü Kemer burnunda mevzi alacaktır.

Aynı zamanda alay 176 dan bir takım piyade bulundurulacaktır. Sefinenin garkından sonra firara tasaddi edecek düşman sandallarını çevirecek olan motorbotla bir yelkenli kayığa yerleştirilmek üzere cepane ve mürettebatile bir zabit kumandasında iki Mt. gönderilecektir.

10 — Orada bulunacak efrat ve hayvanatın mevaddı iaşesi kayıkla Antalyadan naklolunacaktır.

11 — İşbu taarruz mahallinde sevk ve idaresine fırka istihkâm Bl. K. mülâzimevvel İbrahim efendi memurdur. Mumaileyh telefonla fırka ile tesisi irtibat edecektir. Kıtaatı mezkûre 27 - 2 - 34 te Antalyadan hareket edecektir.

F. 57 K. Miralay
Mehmet Şefik

Tebliğ : | Alay 176, topçu alay 57
İstihkâm bölüğü ve berayı malûmat
kolordu kumandanlığına

Fakat az kaldı bu işimiz yarı yerde inkıtaa uğrıyacaktı. Çünkü biz emrimize verilen kayığı karaya çekip kaburgasına dinamitleri yerleştirirken sanki bu işi haber almış gibi Aleksandra birdenbire karşımıza dikildi ve kayığa sekiz on mermi savurdu ise de isabat ettiremedi ve her nedense sonra vazgeçerek dönüp gitti. Bu suretle hazırlanan kayık her gün sabah erkenden iki üç kilometre açığa çıkarılır, orada bekletilirdi. Fakat bu sefer de Aleksandra ortada yoktu.

Nihayet bir haftalık intizardan sonra 8 - mart sabah saat 9 dakika 10 da Şelidonya burnundaki gözcümüz Aleksandranın geldiğini haber verdi. Gemi 8 : 10 K/m. yanaşıncıya kadar yelkenli içinde bulunan cesur neferler [Antalyalı Halil ve arkadaşı] serbettiler. Gemi son süratile yelkenlimiz üzerine geliyordu. Mevziden verdiğimiz işaret üzerine bu iki kahraman nefer hemen yelkenleri indirdiler ve küçük sandala binerek Agva limanına avdet ettiler.

Aleksandra; yelkenliye dör kilometre kakar yaklaşarak ateşe başladı. Mevkiimizin önünde bulunan bu yelkenliden kuşkulanan kruvazör; yelkelimize tam 42 mermi attı. Çok büyük heyecan ve endişe içinde idik. Eğer bir isabet vâki olsaydı bütün ümitler boşa gidecekti. İyi yetişmemiş olan düşman topçusu göz önünde duran mükemmel hedefine bir isabet yapamadı. Geldiği istikamete döndü gitti. Yelkenliye isabet olmaması biraz yüzümüzü güldürdü ise de kruvazörün ümit ettiğimiz gibi kayığa yanaşmadan gitmesi canımızı sıkmıştı. Biz yeni ihtimalleri düşünür ve münakaşa ederken öğleden sonra saat 14 te ufukta dumanları göründü. Alesandra tekrar bütün hızile geliyordu. Yelkenlimize yanaştı. Biz mevzilerimizde bu manzarayı seyrederken heyecandan tıkanacak gibi oluyorduk. Acaba ne yapacaktı? Çok yakına sokulduktan sonra kayığın omurgasına bir tahrip kalıbı bağlayıp uzaklaşacak ve berhava olmasını seyir mi edecek, yoksa portakal sandıklarını kruvazöre almak mı istiyeceklerdi? Nihayet kruvazör yelkenliye 10 metreye kadar yaklaştı. Tereddüt içinde bir iki dakika bekledikten sonra bir bahriyelinin denize atladığını gördük. Yüze yüze yelkenliye kadar gitti; üstüne çıktı, sandıkların içini dışını bir gözden geçirdi. Sonra iki elini ağzına götürerek neşeli bir tavırla kruvazöre bağırdı. Bu müddet zarfında yelkenliye daha çok yanaşan kruvazörden bir halat attılar. Yelkenliye çıkan gemici bu halatı kayığın baştarafındaki babalardan birine bağladı. Bunu müteakıp kruvazör yelkenliyi bordasında yedeğine alarak uzaklaşmağa başladığı sırada idi ki, bataryamla açtığım bir ateşten üç isabetten birisi telsiz antenini parçaladı. Şimdi ilk baskının tıpkısına uğradığını zanneden kruvazör, bütün süratile top menzilimizin dışına çıkmağa çalışıyor; biz de arkasından küçücük mermilerimizi savurarak onu teşyi etmekte kusur etmiyorduk. Toplarımızın menzilini artık iyice öğrenmiş bulunan kruvazör yedi kilometre kadar uzağa açıldıktan sonra durdu. Öyleya, bu seferki baskından ucuzca kurtulduktan sonra ganimetini bizimle eğlene eğlene almak ve bizim yüreklerimizi sızlatarak kayığı havaya uçurmak hakkı idi!. Beş on dakika sonra başına gelecek belâdan bihaber, kayığı kruvazörün bordasına rampa ettiler. Hemen geminin epeyce efradı güverteye dökülmüştü. Beş on bahriyeli kayığın üstüne atıldı. Vinç harekete geldi. İlk sandık kruva-

zöre alındı. Bunu tehalükle açtılar. Bir müddet beklediler. Sonradan öğrendiğimize göre geminin doktoru portakalların zehirli olup olmadıklarını muayene etmiş, denizin ortasında terkedilen bir kayıktaki portakala zehir konacağını düşünen düşman; o kayığın omurgasına dinamit yerleştirileceğini akıl edememişti. Belki Türklerin bu kadarını akıl edemiyeceklerine kani idiler. Muayene işi bittikten sonra geride kalan sandıklar birer birer ve süratle güverteye alınmağa başlandı. Nihayet sıra son ve funyalı sandığa gelmis ve bizim heyacanımız da son haddini bulmuştu. Vinç direğinin boynu son defa kayığın üstüne iğildi, tel halat aşağıya doğru uzandı, bahriyeliler çevik hareketlerle onu da bağladılar. Bir saniye sonra siyah bir sütün bütün bu tabloyu kapladı. Kayık enkazile küpeşteye yığılan insan kümesinin parçaları havada biribirine karışıyordu. Bu enkaz denize döküldü. Esen rüzgâr, 75 kilo dinamitin çıkardığı keŝif dumanı sildi. Kruvazörün su kesiminde koca bir rahne açılmış, aylardanberi sahillerimizi haraca kesen, rasgeldiği kayığı insafsızca kanlı dişlerine çarpıp parçalıyan bu geminin böğrü delinmiş Akdenizin mavi suları üstünde yan üstü devrilmişti. Bir dakika evvel ağızları sulanarak portakal yemeğe hazırlanan bedbahtlar şimdi en müthiş bir korku ve heyecan içinde öteye beriye koşuşarak canlarını kurtarmağa çalışıyorlardı. Güvertedekilerin hemen hepsi ölmüştü. Ötekiler alelâcele indirebildikleri iki tekneye binerek gemiyi terkettiler ve ilk ateşimizde anteni parçalanan kruvazör istimdada imkân bulamadan beyaz köpükler içinde denize gömüldü.

İki tekneye binenler teslim olmak istemediler. Cenuba doğru açıldılar. Gemiyi batırdığımızı bir alâmet ile ispat edebilmek için mutlaka bir esir veya gemi enkazından birşeyler getirmekliğimizi fırka kumandanı istiyordu. Ertesi sabah karaya vuran bir cankurtaran simidi elimize geçmişti. Daha ertesi günü Antalyaya geldiğimiz zaman halkın ve bir askerî müfrezenin alkış ve selâmlarile karşılandık. Öğrendik ki, bizden bir iki saat evvel batırdığımız geminin kurtulabilen mürettebatı cem'an 23 kişi Antalyaya iltica etmişler ...

Bu esirlerin Antalyaya gelmesi şöyle olmuştur:

Bunlar; gemiden iner inmez Meis adasına gitmek üzere cenuba açılırlar, Adrasan burnu hizalarına geldikleri zaman gece olur, deniz şiddetlenir. Ertesi günü yine denizin dalgalarından gidemezler. Civardaki karaya çıkmaktan çekinirler. Antalyada teslim olmağa karar verirler. İkinci geceyi de aç susuz geçirirler. Gündüz olur, teknenin birisindeki efrat bıtap kalmışlar, kürek çekemez olmuşlar, denizde kalırlar. Diğer sandal halkı öğleden sonra saat iki raddelerinde Antalya limanına varabilirler.

Bu sandal uzaklardan görülür görülmez, batan geminin mürettebatı olacağına hükmedilir. Kumandanlık iki gündenberi denizde kalan bu zavallıların sıhhatlerini, nazarı dikkate alarak hastanede yataklar hazırlatır ve iskelede hekim ve sıhhî malzeme bulundurtur. Gümrük dairesinin bir odasında konyaklı çay hazırlatır.

Esirler karaya yanaştığı vakit karşılayıcılar ve seyircilerden ummadıkları insanî bir şefkat ve merhamet görürler. Esirler; gördükleri bu samimî muhabbet ve merhametten cesaret alarak arkadaşlarının deniz ortasında tehlikede kaldıklarını ve kendiliklerinden gelemiyeceklerini beyan ederek hayatlarının kurtarılmasını rica etmişler. Antalyanın tahminen yirmi kilometre açıklarında bir nokta gibi görünen diğer tekneye de Antalyalı merhum Mehmet kaptanın iyi kötü bir motörü hâmil kayığına birkaç denizci asker bindirilerek hemen mezkûr tekneye su, ekmek vesaire ile imdada gönderilir. O teknedeki Fransız askerleri de şefkatli bir muamele ile Antalyaya getirilmişler. Aralarında yaralı da vardı. Elbise çamaşır giydirilir, sıhhatleri kurtarılır. Sonra usulen üsera garnizonuna gönderilmişlerdir. Esirler arasında en büyük rütbeli olarak çarkçıbaşı vardı. Geminin kumandanı telef olmuş, telsiz telgraf anteni topçu ateşimizle tahrip edilmiş olduğundan felâketin Fransız telsiz istasyonlarına bildirilemediğini esirler arasındaki muhabere memuru söylemişti. Şu halde bu geminin batması bir sır gibi Fransızlarca meçhul kalmıştı. Bundan dolayı bir iki gün sonra, iki Fransız gemisi sahillerimizde ve bilhassa Antalya denizlerinde birdenbire kaybolan bu gemilerini aradılar. Herhalde bir iz bulamamışlardır.

Artık bu ikinci felâketten sonra Fransız gemileri Antalya sahillerini meş'um addetmiş olmalıdırlar ki, vazifelerini uzaktan yapmışlar ve artık ne kayıklarımıza ve ne de sahillerimize bir zarar yapmamışlardı.

Son söz:

Muharebeler hayatımda geçirdiğim hâsilelerden yalnız gemilerle alâkadar olanlarının hikâyesi burada bitti. Evvelce de arzettiğim gibi ben bunları öğünmek için değil; iki büyüğümüzün emrini yerine getirmek için yazdım. Türk; hemen her zaman çok faik düşmanla harbetmek talii ile karşılaşmıştır. Düşmanın bu faikıyetine kendi yüksek manevî kuuvvetile galebe çalmıştır.

Yarının harbinde karşılaşacağı zorluklar için, yarının gencine ben bu dort küçük misal ile örnek gösterebildimse ne mutlu bana . . .

7,7 S/m. lik Erhart Dağ Bataryası K. Mütekait Kd. Yzb. M. ERTUĞRUL

Mütekait Kd. Yzb. M. ERTUĞRUL

« Proceeding » in Ağustos 1936 nüshasından.

Çeviren ; Gv. Tğm. ŞAHAP GÜREL

Krakatoa'nın indifaı [1]

« Krakatoa'nın indifaı esnasında o civarda bulunan bir yelken gemisinin seyir jurnalından çıkarılmış bu parçaları bir sandık içinde babamın (Amerika bahriyesi amirallarından müteveffa Tuğamiral Charles Fremont) çok kıymetli hususi evrakı arasında buldum. Geminin adı yazılmamıştır. Bu canlı tasvir olabilir ki daha evvel başka bir yerde basılmıştır. Maamafih meraklı ve faydalı bir okuma meyzuu olur düşüncesile bu notları « Proceeding » e takdim ediyorum. Yazan. »

22 - Ağs. - 1883 Arz: 15'30 S; Tul: 105'00 E

Takriben saat 19,00 da gündoğuşumuza doğru deniz birdenbire beyazlaştı, süt rengini aldı; fakat bu beyazlık hemen her tarafa yayıldı ve saat 20,00 ye kadar devam etti. Gökte yeryer kümülüs bulutları var, fakat bir çok ta yıldızlar parlıyor. Gündoğuşundan yıldız poyraz cihtimıze kadar olan kısımda kuvvetli beyaz bir duman yahut gümüş gibi göz kamaştırıcı bir aydınlık var. Bu aydınlık saat 19,00 ile 20,00 arasında yine göründü; fakat ay doğunca kayboldu. Bu sırada bulutlar kızıl renkli bir ışıkla çevrelenmiş ve Aurora yıldızı hafif parlarken bütün gök bu fevkalâde ışıkla dolmuştu.

24 - Ağustos. Arz: 09'30 S; Tul 105'00 E

Yukarki hâdiseler tekerrür etti. Bu hava karanlıkken görülüyor, ay doğunca kayboluyor.

26 - Ağustos.

Saat 09,00 a doğru Prenses adaları geçildi. Rüzgâr kuvvetli yağmurla karışık lodos.. Öğleyin rüzgâr batı lodosa dirisa etti, hava açıldı. Krakatoa adası poyraz cihetimizde.. Fakat adanın yalnız şark cihetinde suya yakın ufak bir kısmı seçiliyor, geri kalan kısımları kesif bulutlarla kaplı.

[1] Krakatoa : Volkanik ada (Mesahası 6 murabaa mil), şarki Hint adalarından Somatra ile Cava arasındaki Sund kanalında

1883 Mayısı ile ağustosu arasında tarihe belli en korkunç bir seri indifaa sahne olmuştur, Bir mikâp mil hacminde taş ve maden kütlesi havaya savrulmuş ve infilâk 150 mil uzaktan duyulmuştur. İndifa korkunç hava

Saat 14,30 da Karakatoa'nın görünen noktası civarında bir karışıklık, bir kaynaşma farkedildi. Bulutlar veya bazı şeyler, poyraz noktasından doğru büyük bir hızla sürükleniyordu. Saat 15,30 da kendi üstümüzde ve adanın civarında saniyenin kesri kadar kısa bir zaman fasılası içinde evvelâ büyük bir ateşin çatırdısına benzer garip bir ses, sonra ağır bir topun patlamasını andırır korkunç bir tıraka işittik.

Saat 16,15 te Krakatoa yıldız ½ kerte gündoğuşu cihetimizde ve 10 mil mesafede saat 14,30 da gördüklerimiz tekerrür etti. Yalnız bu defa daha çılgın ve korkunçtu. Ne olduğunu anlayamadığımız o madde şaşılacak bir hızla poyraza doğru sürükleniyor. Bu bize göz gözü görmez bir yağmur sağanağı ve kül renkli çılgın bir bora gibi göründü. Derhal gabya ve tirinkete kadar yelken azalttık. Saat 17,00 de gök gürültüsünü andıran ses çoğalarak devam etti, rüzgâr kıble lodostan hafifledi, göğe karanlık yayıldı ve bir sünger taşı yağmuru üzerimize boşandı. Bunlar hatırı sayılır büyüklükte ve tamamen sıcak taş parçaları idi. Bir taraftan kaporta camlarını kırılmasın diye örterken diğer taraftan başımızı ve ayaklarımızı kamsele ve çizmelerle korumağa çalıştık. Saat 18,00 e doğru büyük taş parçalarının yağışı kesildi, fakat küçük parçalar göğü, denizi ve karayı keskin bir karanlıkla kaplıyarak ve rü'yete tamamen mâni olarak fasılasız yağmakta devam etti. Fourth Point fenerini göreceğimizi hesapladığımız noktaya kadar rotamıza devam ettik. Gemiyi lodosa aldık. Önümüzü bile göremiyoruz. Gece korkunç bir gece... Taş ve kumun gözü kör edercesine yağışı, üzerimizde ve etrafımızda ardı arası kesilmiyen her cinsten göz kakamaştırıcı parıltılarla yırtılan zifiri karanlık ve Krakatoa'nın devam eden infilâk gürültüleri vaziyetimizi hakikaten çok korkunç yapıyor.

tahavvülâtının (Rüzgârların) ve tahminen 30.000 hayatın zıyaına mal olan büyük dalgaların husulüne sebep olmuştur.

Yükselen toz üst tabaka hava cereyanlarına yakalanarak dünyayı iki defa devretmiş ve müteakıp kış ve baharda çok parlak gurupların tevalisine sebebiyet vermiştir.

İnfilâk neticesi olarak adanın şimal kısmı en yüksek zirvesi de dahil olduğu halde tamamen kaybolmuştur. (Harmsworth ansiklopedisinden)

Çeviren

Saat 23,00 te Cava sahili açıklarındayız. Rüzgâr kuvvetli lodos.. Ada batı karayel cihetimizde 11 milden görülmeğe başladı.. Adanın lodos nihayetinde mütemadiyen beyaz ateş parçalarının (lavların) yuvarlandığı ve mütevali alevlerin ada ile gök arasında yükselip açıldığı görülüyor. Rüzgâr kuvvetli, fakat yanık maden kömürile karışık kükürt kokusile sıcak ve boğucu.. Üzerimize düşen bazı parçalar demir kıvılcımları gibi.. 30 kulaçta yapılan iskandil tamamen sıcak çıktı.

Gece yarısından 27 nci günü saat 4,00 e kadar, rüzgâr kuvvetli fakat batı lodosla kıble lodos arasında istikrarsız. Ayni geçilmez karanlık devam ediyor. Krakatoanın görülmeleri daha az devamlı, fakat infilâk sesleri daha kuvvetli.. Gök bir an zifiri karanlık, bir an parlak ve alevli.. Direk şapkaları ve seren cundaları; bulutlardan gelen ve seren cundalarile direk şapkaldrına dokunurmuş gibi gözüken garip kızıl renkli alevler ve gemici nurlarile süslü.

Saat 6,00 da Cava sahillerini kurtardık. Yelken yapıp saat 8,00 de Fourth Point fenerini geçtik, ismimizin işaretini (numaramızı) toka ettik, fakat hiç bir cevap alamadık. Saat 8,30da Anjer'i geçtik, ismimiz hâlâ toka idi. Evlere seçecek kadar yakındık, fakat hiç bir hareket göremiyorduk. Hakikatte bütün boğaz boyunca denizde ve karada herhangi cinsten hareket eder birşey yoktu.

Saat 10,15 te Button adasının 1/2 ilâ 3/4 mil açığından geçtik. Adanın etrafında deniz cam gibi.. Hava çok güzel görünüyor. Ne kül ne de ateş parçaları yağıyor.. Rüzgâr hafif keşişleme esiyor. Saat 11,15 te bizim şimdi 30 mil uzağımızda olan Krakatoa cihetinde korkunç bir infilâk oldu. Bir dalganın Button adasına doğru geldiğini ve suların, adanın cenup kısmının tamamen üstünden aştığını ve şark ve şimal kısımlarında yarısına kadar yükseldiğini aşikâr olarak gördük. Bu gördüğümüz iki defa tekrarlandı; fakat serdümen, biz görmeden evvel bir defa daha gördüğünü söyledi. Ayni dalganın Cava sahillerine hücum ettiği de görüldü. Bu ande hava süratle karardı, rüzgâr lodos kerte batıdan kuvvetle esmeğe başladı.

11,30 da hemen hissedilir bir karanlıkla sarıldık, ve ayni zamanda çamur; kum ve ne olduğunu bilmediğimiz bir sağanak boşaldı.. Gemi üç alt yelkeni ile saatte yedi mil süratle poyraz kerte yıldıza gidiyor. Borda fenerlerini yaktık.. Çanaklığa gözcülük için iki adam çıkardık.. Kaptan ve ikinci de birer bordadan gözetliyorlar.. Bir adam pusula camının çamurlarını silmeğe memur edildi.. Hava kararmadan evvel yıldızda ve karayelde iki yelkenli görmüştük. Bu, içinde bulunduğumuz hali daha müşkül kılıyordu.

Öğleyin karanlık o kadar arttı ki güvertede yolumuzu elle yoklayıp aramak suretile buluyor ve kıç kasarasında biribimizi görmeden konuşuyorduk . . Bu korkunç vaziyet ve çamur vesaire yağmuru saat 13,30 a kadar devam etti. Volkanın gürlemesi ve infilâkın şimşekleri korkunç birşey oluyordu.

Saat 14,00 de armanın üst kısımlarını seçebildik . . Çamur yağmuru dindi. Saat 17,00 de yıldız ve poyrazdan ufuk açıldı. West adasını gündoğuşu kerte poyrazda hemen görünür bir halde seçtik. Gece yarısına doğru göğü bir karanlık ve ağırlık kapladı. . Zaman zaman biraz kum yağıyor ve North Watcher'i gördüğümüz ve Krakatoadan 65 - 70 mil uzak olduğumuz halde volkanın gürleyişi açık olarak işidiliyor . . . .

Krakatoa volkanının büyük indifaı sırasında o civarda bulunan bir Amerikan yelkenlisinin seyir jurnalından çıkarılmış bu küçük yazıyı bir temenniye vesile olsun diye çevirdim:

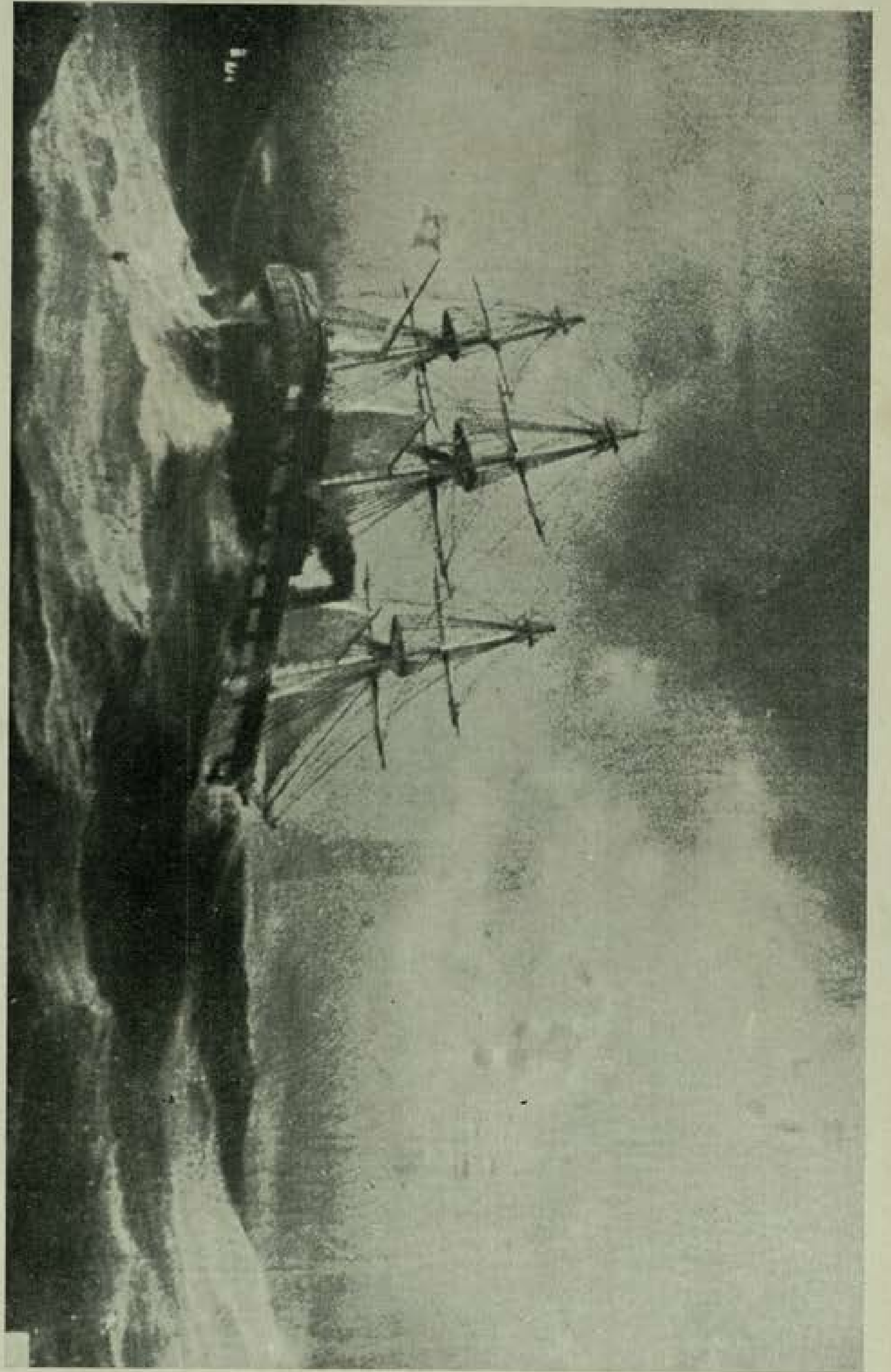
Amerika bahriyesinin 3 asrı geçmiyen kısa bir mazisi var; fakat onlar yetişecek neslin tecrübelenmesi için en basit vak'aları bile arıyor, buluyor ve neşrediyorlar.

Bahriyemizin yakın tarihteki mazisi 9 asrı geçer.. Bu mazi, hareket, macera, kahramanlık ve şeref dolu bir mazidir.

Evrak mahzenlerinde ve müzede bulunan eski gemilerimize ait seyir jurnallarında kimbilir yukarda yazılan vak'aya benzer ne istifadeli yazılar vardır. Emekli ve muvazzaf subaylarımız arasında bu seyir jurnallarını tetkik edenler veya bizzat şahit oldukları vak'aların hangi gemi seyir jurnalına kayitli olduğunu bilenler bu jurnallardan istifade edip o vak'aları

yazsalar, hattâ yazmak fırsatını bulamıyanlar hafızalarındaki vak'aların nerelerde yazılı olduğunu, hangi geminin seyir jurnalına geçmiş bulunduğunu deniz neşriyat şubesine bildirseler, bunların neşri yetişen nesil için nekadar faydalı olurdu....

Ertuğrul firkateyninin makine konduktan sonra İngiltereden gelirken fırtınalı bir havada görünüşü

(Aslı deniz müzesindedir)

Deniz haberleri

Marine Rundschaudan:

Deniz Haberleri

Meşhur bir deniz kazası :

Resim 22 - Haziran - 1892 tarihinde Amerika sahilinde kâin « Nantucket » fener dubasından 100 mil mesafede, sis esnasında, Alman bandıralı Trave namındaki vapurun İngiliz bandıralı Fred B. Taylor adlı ahşap yelken gemisine bindirişini tasvir etmektedir.

Bu musademe Trave vapurunun İngiliz yelkenlisine kaba karnından bindirmesi suretinde vaki olmuş ve yelkenliyi grandi ile mizana direkleri arasından ikiye biçmiştir.

Yelkenlinin baş taraf kısmı en büyük eşya ambarlarını ihtiva ettiğinden süratle su ile dolmuş ve devrilerek gark olmuştur. İki kişiden maada bütün mürettebat kurtarılmıştır.

Yelkenlinin kıç taraf kısmına gelince; mizana direğinin kırılması dolayısile direk üzerindeki bütün yükten kurtulmuş

ve bir mukavim arzanî perde ile mücehhez olduktan maada portuçları ve kamaraları da ihtiva etmesi hasebile müteaddit bölmelere de münkasem olmasından yüksek bir mukavemet göstererek su üzerinde kalmış ve sis arasında ortadan kaybolmuştur.

Yelkenlinin su üstünde sabih kalan kıç tarafı bu vaziyette yirmi üç sene denizlerde sürüklenmiş, bu zaman zarfında pek nadiren ve tesadüfen görülmüş olmasından seyrüsefere mâni olmaması maksadile imha edilmek üzere aranılmamış ve nihayet 7 - Ağustos - 1915 tarihinde bütün dünya denizcilerinin hayretleri karşısında mevcudiyet ve hüviyetini isbat ederek Antil denizi sahilinde karaya vurmuştur.

Amerika Bahriyesinde kazalar :

Son Amerika deniz manevralarında bazı gemilerde ugursuzluk ve arızalar vukua gelmiştir.

Evvelâ « Minnepolis » ağır kruvazörü (9950 t.) Panama kanalı civarında Balbao limanı önünde bir gemi ile musademe etmiştir.

Bundan sonra « Missisippi » ve « New Mexico » dretnotları (33000 t. 22 mil, 12 × 35.6) turbinlerinde arızalar zuhûr etmiş ve romorkörlerle çekilmek suretile San Padro limanına döndürülmüşlerdir.

Resmî bir iş'ar ile her iki geminin dört ana makinesinden yalnız birer tanesinin arıza gösterdiği ve üçer makinesinin faaliyette ve 18 mil sürat temin edebilecek bir durumda bulundukları bildirilmektedir. Bununla beraber manevraların devamı esnasında zaman zaman yüksek süratlerle seyir ve hareketleri icap edecek olan, 1917 de makineleri inşa edilmiş ve 1933 de yenilenmiş olan bu gemilerin matlup süratleri muhafaza edemiyecekleri anlaşılmıştır. Ayni zamanda hâdis olan bu arızalar az çok bir teessür tevlit etmiştir.

Genç subayların manevra mümareseleri için seri botlar :

« Bristish Paver Boot Company » kendi muamelâtından olan bir çok adette motor torpitobotlarını mühendis ve genç

subayların mümareseleri için « Hood » harp kruvazörü emrine vermiştir. Bu botlarda mühendislerle genç subaylara filo manevraları yapılacak, amiral gemisi vezaifi ve işaretçilik öğretilecek ve ayni zamanda sevk ve idare kabiliyetleri ve tabiyevi mümareselerinin yükseltilmesine çalışılacaktır.

Umumiyet itibarile denilebilir ki; mühendislerle genç subaylar seyir ve manevra talimleri ve mümasili işler için pek az fırsat bulmakta ve gemi vasıtalarında çalışarak serdümenlik yapmaktan ve iskelelere yanaşıp kalkmaktan fazlasına nail olamamaktadırlar.

Amiral « Domeoile » Bay and Large namındaki Dz. mecmuasında :

« Küçük vesaiti dar sahalarda yüksek süratlerle sevk ve idare edenler bir çok tecrübeler kazanırlar ve itimadınefs sahibi olurlar. Bu suretle talim ve terbiye edilerek yetiştirilmiş olanlar, bütün gün istirahat ve tefekkürde serbest kalacaklarını bildikleri halde, büyük harp gemilerinde bulunmayı ve itilip kakılmak suretile ezilmeyi esefle görürler » demektedir.

İlk İngiliz motor, torpitobotları :

« Bristish Pawer Boot Company » tarafından inşaatı hitam bulan ilk İngiliz torpito motorbotlarında 40 milden yukarı bir sürat elde edilmiştir. « Times » in verdiği malûmata göre botlar takriben 15 metre tulünde ve tahminen 25 ton maimahrecinde tekneler olup iki torpito kovanını ve tayyare defi için kâfi miktarda makinalıtüfeği hamil bulunmaktadırlar. Botların yüksek kifayetleri dolayısile denizaltı gemilerine karşı kullanılabilecekleri ve bu münasebetle su bombalarile de mücehhez bulundukları ve 20 mil sürate mütenazır siai seyirlerinin 600 deniz mili olup iyi denizci oldukları ve bir subay altı erden mürekkep mürettebatının istirahatlerinin en az bir denizaltı gemisindekinden aşağı olmadığı zikrolunmaktadır. 23000 İngiliz lirası ve yahut bir destroyer fiyatının on üçte birine mal oldukları bildirilmek suretile bu havadis fazlaca mübalâğalı görülmekle beraber bu nevi botların kifayetleri hemen hemen ayni dereceyi bulmaktadır. Bu nevi botların genç subayların

talim ve terbiye ve mümareseleri bakımından faydalı olabilecekleri pek haklı ve yerinde bir mütalea olarak kabul edilebilir. Alman bahriyesinde de ayni suretle çok iyi neticeler elde ettiğimizi söyliyebiliriz.

Fransada Yüksek Müdafaa akademisi :

İngilizlerin « İmperial Defence College » lerinin ve Almanyada mevcut müessesenin ayni olmak üzere Fransada da böyle bir yüksek müdafaa akademisi tesis olunmak istenilmektedir.

2 - 7 - 936 tarihli « Temps » in verdiği malûmata göre :

Mektepte açılacak kurslar yalnız subaylara mahsus olmayıp hariciye mensupları ve yüksek sivil memurların da iştirakleri içindir. Maksat ; memleket müdaasında rolleri olan her üç sınıftan yüksek kabiliyette personal seçerek bunları müşterek sevkulceyş, müşterek tabiye ve müşterek bilgilerle yetiştirmek ve fennî harp, sanayii harbiye, malzeme mühimmatı harbiye, sanayi seferberliği ve harbe hazırlık gibi hususatta talim ve terbiye etmektir.

Şimdilik her sene mektebe 30 talebe alınacaktır. Mektep yüksek rütbeli bir subayın idaresine verilecek ve refakatinde her üç sınıftan birer müşavir bulunacaktır. Mektep Yüksek Müdafaa şurasının emrine verilmiştir.

Talim ve terbiye müfredat programlarının en can alıcı fasıllarının harp plânlarının tertip ve tanzimini, müttehit ve müşterek harekât plânlarını ve ilâveten teftiş ve talim ve terbiye seyahatlerini ihtiva edeceği muhakkaktır.

Yabancı memleketlerde deniz mecmuaları nasıl çıkarılır

1 — United states naval institude Proceedinğ :

İdare heyeti

Başkan : Tümamiral David Foote Seller
Yarbaşkan : « Joseph K. Taussing
U. kâtip (Para işlerine memur : Albay G. V. Steward

Kontrol heyeti

Tümamiral David Foote Seller (İdare Bşk. na ilâveten)
« Joseph K. Taussig (« « «)
Albay L. B. Mebride
« C. W. Nimitz
« B. L. Canaga
« F. A. L. Vossler
Kd. Yzb. A. C. Mofall
Binbaşı J. W. Thomason (Bahriye alayı subaylarından)
Albay G. V. Stewart (İdare heyetindeki vazifesine ilâveten)

Sabık idare heyeti başkanları

Oramiral	David D. Porter	(1873)
Tümamiral	John D. Worden	(1874)
«	C. R. P. Rodgers	(1875 - 78)
Albay	Foxhall A. Parker	(1878 - 79)
Tümamiral	John Rodgers	(1879 - 82)
«	C. R. P. Rodgers	(1882 - 83)
«	Thornton A. Jenkıns	(1883 - 85)
«	Edward Simpson	(1885 - 87)
«	Stephan B. Luce	(1887 - 98)
«	W. M. T. Sampson	(1898 - 902)
«	H. C. Taylor	(1902 - 904)
«	C. F. Goodrich	(1904 - 909)

Tümamiral	Richard Wainwright	(1909 - 11)
«	Bradley A. Fiske	(1911 - 23)
Koramiral	William L. Rodgers	(1923 - 24)
Oramiral	Henry B. Wilson	(1924 - 26)
«	Hilary P. Jones	(1926 - 28)
Tümamiral	Edward W. Eberle	(1928 - 29)
«	S. S. Robinson	(1929 - 31)
«	M. L. Bristol	(1931 - 33)
Oramiral	William H. Standley	(1933 - 35)

(United States naval institude proceading) ın 937 senesi mükâfatlı yazı müsabakası

1937 senesi için denizciliğin ilmi esaslarına ait yazı müsabakası açılmıştır. Bu müsabakada kazanan makale sahibine bir altın madalya ile 300 dolar mükâfat verilecektir (Büyük mükâfat). Bu müsabakaya girmek istiyenler aşağıdaki maddelere riayet etmelidirler:

1 — Müsabakaya iştirak edenlerin makalelerini mecmuanın kontrol heyeti tetkik ederek en iyisi hakkında bu heyet karar verecektir. Ancak bu heyete yazının kime ait olduğu bildirilmiyecektir.

2 — Müsabakaya girmek istiyenler, makaleleri üzerine adlarını yazmıyacaklar, bir işaret (Bir remiz) koyacaklardır. Bu suretle işaretlenen makale bir zarf içerisine konarak zarfın üzerine (Mükâfatlı müsabaka makalesi) yazılacaktır, makalelerine koydukları işaretle adlarını havi kâğıdı ayrı bir zarf içine koyarak bu zarf kapanacak ve kırmızı mühür mumu ile mumlanarak evvelki zarfın içine konacak ve kapatılacaktır. Bu zarflar mecmua idare heyeti genel sekreterliğine gönderilecektir. Bu küçük zarflar müsabakaya dahil makaleler hakkında karar verilmedikçe açılmıyacaktır.

3 — Bu müsabakaya bir veya daha ziyade makale iştirak etmiş olabilir. Bunların içinden tetkik neticesi en iyileri ayrılır. Bu ayrılanlar tekrar tetkik edilerek birinciliği kazanana yukarda zikredilen esas mükâfat için karar verilir. Gelen makalelerin

en iyileri olarak ayrılmış olanlara da bir (Hatıra) olarak 100 dolar mükâfat verilir.

4 — Bu maksat için gönderilecek makaleler en geç 1 - II. Kân. - 937 de idare heyetine gönderilmiş olmalıdır.

5 — Bu suretle gelen makalelerden kazanacaklar hakkındaki karar hemen 1 - II. Kân. nu takip eden günlerde verilir ve bu makaleler mecmuada bastırılarak neşrolunur.

6 — Gönderilecek makaleler 8000 kelimeyi geçmemelidir. daha az kelimeyi muhtevi makaleler de bu iş için kabul edilecektir.

7 — Makaleler yazı makinesile yazılmış olduğu halde iki nüsha olarak gönderilmelidir.

Deniz matbaasında satılan meslekî kitaplar

Eserin ismi	Fiatı		Tarihi tab'ı
	Ciltli Kr.	Cilt-siz Kr.	
Adedi devir müş'iri		2	1326
Su borulu kazanlar		3	«
Basra körfezi rehberi		1	1327
Polimetre		1	1328
Yeni usul seyrisefain		3	«
Rasat rehberi		2	«
Hangi yıldızdır		2	«
Yağ mayii mahrukatı ve tertibatı		1	«
Kuvvei umumiyei bahriye		10	1329
İrtifa cetveli		5	«
Hukuku düvel		10	«
Ameli topçuluk		1	«
Harbibahri esasları		4	«
Barometre risalesi		12	1330
Nazari topçuluk		3	«
Sefaini ticariye hamuleleri		2	«
Bahriye teskerecilerine rehber		7½	1331
Donanmada terbiyei bedeniye talimatnamesi		5	«

Eserin ismi	Fiatı		Tarihi tab'ı
	Ciltli Kr.	Cilt-siz Kr.	
Sefain patenteleri		1	1332
Maden kömürleri		1	1333
Cedavili riyaziye		10	1334
Malûmatı fenniye (fizik)		15	«
Hukuku idarei esasiye		10	«
Bahriye müzesi kataloğu		15	1335
Hukuku tasarrufiye ve emlâk		20	«
Hesabı ameli		10	«
Sürgülü cetvel		10	«
Seyrisefain dersleri (parakete hesabı)		11	1338
Men'i musademe nizamnamesi		14	«
Cayro pusulası		12	«
Tabiyei bahriye		15	«
Türkiye-İtalya tarihi bahrîsi		43	1339
Edebiyat dersi hulâsaları		5	1340
İngilizce Türkçe lûgat	550		«
Fener risalesi		17	1341
Cedavili felekiye		25	«

Eserin ismi	Fiatı		Tarihi tab'ı
	Cildli Kr.	Ciltsiz Kr.	
Gemicilik kitabı (altı cilt) takımı		280	1342
Heyeti bahri (birinci tab'ı)		27	1925
Bahriye gedikli mektebi sıhhiye sınıfı ders programı		$2\frac{1}{3}$	1926
Harbibahri san'ati (mülâzimlere mahsus)		15	1927
Yabancı memleketlere gönderilecek zabitan ve talebe talimatı		5	1928
Harbi umumide Alman açıkdeniz donanması	37	25	«
Harekâtı bahriye kitabı birinci cilt		50	«
« « « ikinci «	90		1926
« « « üçüncü «		50	1928
Tayyareler ve mücadele		16	1929
Büyük harpte İtalya bahriyesi		25	«
Büyük donanma	53	38	«
Mayn tarayıcılığı		5	«
Jotlant muharebei bahriyesi münasebetsizlikleri		12	«
İşaret kurs kitabı		4	«
Gaz, duman ve sitim tehlikesine karşı müdafaa		5	«
Askerî deniz mektepleri ve kursları müdürlüğü talimatı		5	«
Deniz harp oyunları esasları		3	1930

Eserin ismi	Fiatı		Tarihi tab'ı
	Cildli Kr.	Ciltsiz Kr.	
Akdeniz kılavuzu		15	1930
Almanca torpito lûgat kitabı		$7\frac{1}{3}$	—
Manevra levhası		2	—
Deniz mecmuası		30	Muhtelif senelere aittir
Telsiz cep kitabı		5	1930
Mesahai bahriye icmali		10	1931
Denizde Kimya harbi		5	«
Türk ve Yunan Dz. harbi hatıratı ve 1909-1913 Yunan bahrî tarihi		25	«
Askerliğe hazırlık dersleri		10	«
Seyrisefain notları		15	«
Karadeniz kılavuzu		25	«
Fizik notları		5	«
Muharebede hattı harp gemisi	39	25	«
Bugünkü tayyare gemileri		3	«
Sefaini harbiye inşaatının sureti inkişafı		5	«
Denizaltı muhabere vesaiti notları		5	«
Denize ait tarihî makalât		6	«
Yeni Anşots cayro pusulası		4	«

Eserin ismi	Fiatı		Tarihi tab'ı
	Ciltli Kr.	Ciltsiz Kr.	
Deniz askerine mahsus ders kitabı	54	37	1931
Deniz harpleri atlası		8	«
Tabiyevi seyirler		12	«
Deniz gedikli mektebi spor albümü		17	«
Deniz levazım tabiyesi notları		6	«
Marmara denizi kılavuzu		25	«
Yıldızlar atlası		35	«
Sahillerimizdeki mevkilerle limanların isimlerini gösterir lûgatçe		10	«
Bahriye mektepleri tarihçesi		32½	«
Büyük harpte deniz muharebeleri		50	«
Kılıç Ali ve Lepanto (322 numaralı Deniz mecmuasının ilâvesi)		20	«
(1866 - 1869 Girit ihtilâli) Gamsız Hasan Bey Erkadiyi nasıl batırdı.		15	«
Napolyon Bonapart		15	1932
Deniz harp tarihi notları		20	«
Zabıt vekillerine mahsus mayn kursu notları (yalnız subaylara mahsustur)		25	«
Taharri		6	«
Türklerin deniz muharebeleri		80	«
325 numaralı Deniz mecmuasının tarihî ilâvesi (Eneski Amerika haritası)		15	«

Eserin ismi	Fiatı		Tarihi tab'ı
	Ciltli Kr.	Ciltsiz Kr.	
Deniz sporculuğu		20	1932
Denizaltı gemisi notları (Yalnız subaylara mahsustur)		25	«
Büyük harbin deniz sevkulceyşi		12	«
Sahil müdafaasında meslekî ve hususî vazifeler (subaylara mahsustur)		16	«
Muhtasar deniz harbi tarihi		32	»
Deniz Lisesi 1930 - 1931 mezunları hatıra albümü		120	«
Balkan harbinde Türk filosu		60	«
Askerin maske altında talim ve terbiyesi (yalnız subaylara mahsustur)		4	«
Deniz subaylarına mahsus hüviyet cüzdanı		15	«
Deniz zabitlerine öğütler		15	«
Denizaltı gemisi ve deniz kuvveti		15	1933
Askerliğe hazırlık dersleri (dördüncü kitap)		12	«
Deniz ordusunda levazım hizmetleri (akademi neşriyatından)		12	«
Tayyare dafii toplarına mahsus harici balistik (yalnız subaylara mahsustur)		10	«
Topçuluk notları		7	«
Sancağımız (329 numaralı Deniz mecmuasının ilâvesi)		15	«
Denizde ve karada eşyanın muhafaza usulleri		6	«
Tirpiç'in hatıratı		60	«

Eserin ismi	Fiatı Ciltli Kr.	Fiatı Cilt-siz Kr.	Tarih tab'ı
Zabitler, gedikli küçük zabitler telsiz ve motor, efrat telsiz ve elektrik ve motor kursu programı.		8	1933
Makine gedikli küçük zabitlerini yetiştirme programı.		6	«
Akdeniz hakimiyeti ve Türkler.		15	«
Kumanda san'atı.		10	«
Deniz Harp akademisi talimatı.		5	«
Deniz iaşe notları.		10	«
Deniz topçu personalına mahsus yetiştirme programları. (yalnız subaylara mahsustur)		8	«
Deniz gedikli küçük zabit hazırlama mektebi talimatı		8	«
Seyir ve porsun kursları programları. (yalnız subaylara mahsustur)		5	«
Deniz mülâzimleri ve zabit vekilleri için nazari topçuluk (subaylara mahsustur)		5	1934
Deniz Gedikli Küçük Zabit Hazırlama Mektebi müfredat programı		10	«
Orta zaman denizciliği (331 № lı Deniz mecmuasının ilâvesi)		5	«
Büyük harbe girmezden evvel ve girdikten sonra İngiliz bahriyesi (331 № lı Deniz mecmuasının ilâvesi)		5	«
331 numaralı Deniz mecmuası		20	«
332 numaralı Deniz mecmuası		20	«
Milâttan önce Akdeniz (332 numaralı Deniz mecmuasının ilâvesi)		5	«
Uçuculuk - Denizaltı gemiciliği - Dalgıçlık (32 n3umaralı Deniz mecmuasının ilâvesi)		4	«
Yeni gemicilik (Yedinci kitap)		15	«

Eserin ismi	Fiatı Ciltli Kr.	Fiatı Cilt-siz Kr.	Tarihi tab'ı
8 m/m lik Alman maksimi ağır makinelitüfek ve 20 m/m lik Orliğon makine toplarile 40 m/m lik Vikers makineli toplarına ait kurs notleri		7	1934
333 numaralı Deniz mecmuası		20	«
333 numaralı Deniz mecmuaasının lâhikası (deniz kuvveti)		5	«
Jutlant muharebei bahriyesi		30	«
Deniz tabiyesi		10	«
Deniz kuvvetlerinde miyar eşya serisi (Birinci sınıf birinci kısım)		20	«
Oşinografi		30	«
Deniz erkânıharbiye vazifeleri ders notları sınıf 2		40	«
Deniz erkânıharbiye vazifeleri ders notları sınıf 3		40	«
Umman ve Hind denizleri hakimiyeti ve türkler		35	«
Gemi topçuluğunun geçirdiği safhalar		6	«
334 numaralı Deniz mecmuası		20	«
335 numaralı Deniz mecmuası		20	1935
335 numaralı Deniz mucmuasıun ilâvesi (bir türk denizcisinin hatıratı)		10	«
Amerikan mayn fırkası yahut şimaldenizi Mayn maniasının dökülmesi		12	«
Yeni muhriplerin torpito manzumelerine ait kurs notları (yalnız subaylara mahsustur.)		6	«
336 numaralı Deniz mecmuası		20	«
336 numaralı Deniz mecmuasının tarihi ilâvesi (Çaknkale ve 18 Mart 1915)		10	«

Eserin ismi	Fiatı Ciltli Kr.	Fiatı Ciltsiz Kr.	Tarihi tab'ı
336 numaralı Deniz mecmuasının lâhikası (ordu ve donanmanın müşterek harekâtı)		7	1935
Deniz kuvvetlerinde miyar eşya serisi (ikinci sınıf birinci kısım)		20	«
Büyük kumanda kursunda yabancı mütehassısların okuttukları ders mevzuları (yalnız subaylara mahsustur.)		20	«
Erkânı harbiye vazifeleri ders notları sınıf 1 (yalnız subaylara mahsustur.)		20	«
Deniz erkânı harbiye vazifeleri ders notları eki (yalnız subaylara mahsustur.)		40	«
337 sayılı Deniz mecmuası		20	«
337 sayılı Deniz mecmuasının tarihî ilavesi (Rus karadeniz filosu tarihı)		10	«
338 sayılı Deniz mecmuası		20	«
1877 - 1878 Türk - Rus harbinde deniz hareketleri (338 numaralı mecmuanın tarihî ilâvesi)		25	«
Yirminci yüz yılda Akdeniz egemenliği		10	«
Donanmada boya işleri		12	«
339 numaralı deniz mecmuası		20	1936
Kılavuz seyri bilgileri özü		16	«
340 numsralı deniz mecmuası		20	«
Coşima denin meydan muharebesi		12	«
Hint yolu ve osmanlı imparatorluğu		6	«
Dizel motorları		33	«
Kurmay vazifeleri ders notları (yalnız subaylara mahsustur.)		25	«

Eserin ismi	Fiatı Ciltli Kr.	Fiatı Ciltsiz Kr.	Tarihı tab'ı
341 sayılı deniz mecmuası		20	1936
341 sayılı deniz mecmuası ilâvesi (Büyük harpte kruvazör savaşı Kronel ve Fakland müsademeleri)		15	«
341 sayılı deniz mecmuası ilâvesi (1870 ten umumî harbin nihayetine kadar Avrupa ve dünya siyasetine umumî bir nazar)		8	«
Türk sularında deniz hareketleri		150	«
Malta muhasarası		60	«
Deniz gedikli erbaşlar için hüviyet cüzdanı		5	«